

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

นางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2560

The Needs for Competency Development of Kindergarten Teacher
Aides in School under Lat Krabang District Office,
Bangkok Metropolitan Administration

Miss Phenphan Na Nakhorn

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

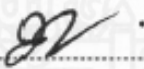
Sukhothai Thammathirat Open University

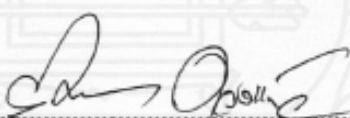
2017

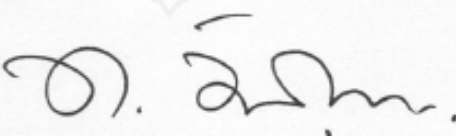
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
ชื่อและนามสกุล	นางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร
แขนงวิชา	บริหารการศึกษา
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ดวงแก้ว)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ผู้ศึกษา นางสาวเพ็ญพรรณ วัฒนคร **รหัสนักศึกษา** 2562300539 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

(บริหารการศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และ (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ประชากร คือ พี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับที่มีการตอบสนองคู่ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .96 และ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย ปรากฏว่า (1) สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงของพี่เลี้ยงในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และสภาพสมรรถนะที่คาดหวังของพี่เลี้ยงในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น คือ ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ (2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการประเมินพัฒนาการ ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ และด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ และ (3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการมากที่สุดในด้านวิธีการพัฒนาสมรรถนะโดยการศึกษาดูงานและการพัฒนาตนเอง และมีความต้องการมากที่สุดในการพัฒนาสมรรถนะด้านเนื้อหาสาระเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กปฐมวัย การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย และการวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก

คำสำคัญ ความต้องการจำเป็น สมรรถนะที่เลี้ยง

Independent Study title: The Needs for Competency Development of Kindergarten Teacher Aides in School under Lat Krabang District Office, Bangkok Metropolitan Administration

Author: Miss Phenphan Na Nakhorn; **ID:** 2562300539;

Degree: Master of Education (Educational Administration);

Independent Study advisor: Dr. Koolchalee Chongcharoen, Assistant Professor;

Academic year: 2017

Abstract

The purposes of this study were (1) to study actual competencies and expected competencies of kindergarten teacher aides in schools under Lat Krabang District Office, Bangkok Metropolitan Administration; (2) to study the needs for competency development of kindergarten teacher aides in schools under Lat Krabang District Office, Bangkok Metropolitan Administration; and (3) to study guidelines for competency development of kindergarten teacher aides in schools under Lat Krabang District Office, Bangkok Metropolitan Administration.

The population consisted of 90 kindergarten teacher aides in schools under Lat Krabang District Office, Bangkok Metropolitan Administration during the academic year 2017. The employed research instruments was a dual-response 5-scale rating questionnaire, with reliability coefficients of .96 and .98. Quantitative data were statistically analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, and modified priority need index; while qualitative data were analyzed with content analysis.

The research findings showed that (1) both overall actual competency and expected competency of kindergarten teacher aides in schools were rated at the high level, with the actual competency aspect receiving the top rating mean being that of the relationship with parents and community; while the expected competency aspect receiving the top rating mean being that of professionalism and leadership; (2) regarding the needs for competency development, it was found that teacher aides in school had the highest need to improve their knowledge about early childhood education curriculum, and health and nutrition, followed by the needs for child development assessment, organizing learning experience and activities, professionalism and leadership, and relationships with parents and community, respectively; and (3) regarding guidelines for competency development of kindergarten teacher aides in schools, it was found that kindergarten teacher aides had the highest need for competency development method through study visits and self-development, and they had highest needs for development of their competencies in early childhood psychology, early childhood media production, and the measurement and evaluation of child behavior.

Keywords: Needs assessment, Teacher aides competency

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณี จงเจริญ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัตนา ดวงแก้ว กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ให้ความรู้ ข้อแนะนำที่ดี ที่ช่วยเติมเต็มและพัฒนาความคิดของผู้วิจัยในการเขียนการศึกษาค้นคว้าอิสระให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร.สฤณีพงษ์ ลิ้มปิยะเรศ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธีวรรณ ตันติรจนาวงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ จินะวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เข้มทอง ศิริแสงเลิศ ที่ให้ความรู้ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ที่นี้ รวมถึงเพื่อน ๆ แขนงวิชาบริหารการศึกษารวมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานนิเทศการศึกษา 2 (การศึกษาปฐมวัย) หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร นางสาวพรณิชา ชาตะพันธ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดลาดกระบัง (ศีลาภีรัตอุปถัมภ์) สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และนางมณศรีรัตน์ สำราญรัมย์ ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) โรงเรียนวัดพลมานีย์ สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ตลอดจนผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความอนุเคราะห์ ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและให้กำลังใจที่ดีเสมอมา

ขอขอบคุณพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ทุกท่านที่เสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขออุทิศความสำเร็จนี้ให้แก่บิดา มารดา ครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งพี่น้องและกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังกาย ใจ และสติปัญญาแก่ผู้วิจัยให้ทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เพ็ญพรรณ ณ นคร

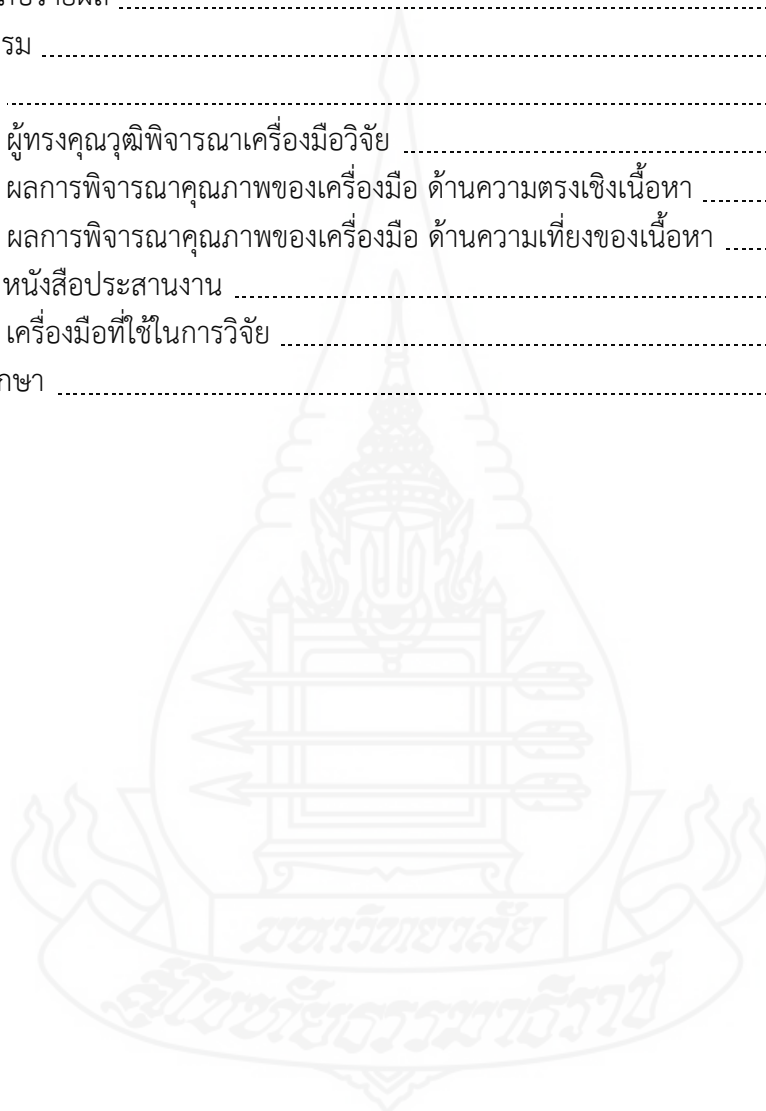
มกราคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย	7
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง	23
บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย	45
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น	47
บริบทโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	66
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและ สภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	68
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	78
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปการวิจัย	85
อภิปรายผล	90
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	111
ก ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย	112
ข ผลการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความตรงเชิงเนื้อหา	114
ค ผลการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเที่ยงของเนื้อหา	119
ง หนังสือประสานงาน	121
จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	133
ประวัติผู้ศึกษา	142

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 14
ตารางที่ 2.2	ตารางกิจกรรมประจำวัน 21
ตารางที่ 2.3	การสังเคราะห์สมรรถนะที่เลี้ยง 30
ตารางที่ 2.4	ตัวอย่างแบบสอบถาม 55
ตารางที่ 2.5	กรอบอัตรากำลังที่เลี้ยง สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 56
ตารางที่ 4.1	จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม 66
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและ สภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม 69
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและ สภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ 70
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและ สภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดประสบการณ์/ กิจกรรมการเรียนรู้ 72
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและ สภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินพัฒนาการ 73
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและ สภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครองและชุมชน 75
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและ สภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นมืออาชีพ และการมีภาวะผู้นำ 76
ตารางที่ 4.8	ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม 78
ตารางที่ 4.9	ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสุขภาพและโภชนาการ 79

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.10 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดประสบการณ์/ กิจกรรมการเรียนรู้	80
ตารางที่ 4.11 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินพัฒนาการ	81
ตารางที่ 4.12 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครองและชุมชน	82
ตารางที่ 4.13 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นมืออาชีพ และการมีภาวะผู้นำ	82
ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยง ในส่วนของวิธีการที่ต้องการได้รับการพัฒนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	83
ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยง ในส่วนของเนื้อหาสาระที่ต้องการได้รับการพัฒนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	84

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ความเกี่ยวข้องระหว่างความต้องการ แรงจูงใจ และพฤติกรรม	49
ภาพที่ 2.2 ลำดับชั้นความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์	50

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ ครูหรือพี่เลี้ยง ซึ่งเด็กควรได้รับการดูแลและอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ได้รับความรู้และการส่งเสริมพัฒนาการให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เหมาะสมตามวัย และตามความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล เด็กในช่วงอายุ 3 – 6 ปี เป็นวัยที่สำคัญที่จะสามารถเรียนรู้ จดจำ และเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลรอบข้างได้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างเสริมพัฒนาการที่สมบูรณ์และการมีลักษณะนิสัยที่ดี ดังนั้น พ่อแม่ ครูหรือพี่เลี้ยง จะเป็นบุคคลที่สำคัญในการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดและสามารถมองเห็นพัฒนาการทั้งด้านบวก รวมทั้งความผิดปกติของเด็กได้อย่างชัดเจน (กรมการแพทย์, 2558, น. 1) ซึ่งการเลี้ยงดูที่ถูกต้องจะทำให้เด็กมีความพร้อม และจากบทความสาธารณสุขและการพัฒนา พบว่า จากประสบการณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้ศึกษาการพัฒนาเด็กในแง่เศรษฐศาสตร์ ผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกันว่า การลงทุนเพื่อพัฒนาการเด็กเป็นการลงทุนที่ยิ่งกว่าคัมค่า และในแง่การศึกษาที่ยืนยันว่าการลงทุน ให้เกิดโครงการเพื่อสนับสนุนพัฒนาการเด็ก ตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ยิ่งเล็กยิ่งให้ผลคัมค่ามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ไม่เฉพาะแต่โครงการที่มุ่งเน้นด้านสุขภาพของเด็กเท่านั้น แต่รวมไปถึงโครงการที่ให้ความรู้แก่พี่เลี้ยงในด้านพัฒนาการของเด็กด้วย (บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตระกูลวงษ์, 2550, น. 118)

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ สามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ซึ่งสิริมา พิกุลศรี (2557, น. 2-3) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยควรเน้นการพัฒนาเด็กทุกๆด้าน (Whole Child) ซึ่งการให้การศึกษอบรมและเลี้ยงดูเด็กระดับปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลดีและเป็นรากฐานต่อพัฒนาการและการศึกษาระดับอื่นด้วย ดังนั้น การศึกษาปฐมวัยจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 - 2559 ที่ได้ระบุถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยไว้ว่า การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืนและป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว โดยเน้นครอบครัว เป็นแกนหลักในการพัฒนา และชุมชน สังคม เป็นฐานที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาเด็กทุกขั้นตอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 7)

การดูแลเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีที่สถานศึกษาจะต้องจัดบุคลากรที่มีศักยภาพที่เหมาะสมในการดูแลเด็กปฐมวัย โดยจะต้องมีหน้าที่ ความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีทักษะในการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลเด็กและความรู้ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องมีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก มีวุฒิภาวะที่ดี และต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองด้วย ทั้งหมดนี้ก็เพื่อจะช่วยให้

ในการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อัญมณี โชติสุวรรณ, 2550, น. 2) ดังนั้น บุคคลที่มีภารกิจสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา ได้แก่ ครูและพี่เลี้ยง ซึ่งครูมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ส่วนพี่เลี้ยงมีหน้าที่ในการช่วยเหลือครูในการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และคอยอำนวยความสะดวกให้ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ รวมทั้งการดูแลเด็กควบคู่ไปกับครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ในเด็ก คอยชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ อบอุ่น และได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย จะเห็นได้ว่า พี่เลี้ยงจึงเป็นบุคคลสำคัญในการทำหน้าที่ดูแลเด็กปฐมวัยร่วมกับครู ซึ่งพี่เลี้ยงจะต้องมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การสังเกตและการประเมินพัฒนาการ จิตวิทยาเด็ก

จากการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของพี่เลี้ยงโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า ระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานยังเป็นระบบอุปถัมภ์ มากกว่าการคัดเลือกจากคุณวุฒิทางการศึกษา ทำให้พี่เลี้ยงขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้ง การจัดสวัสดิการของโรงเรียนและการส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาตนเองยังมีไม่เพียงพอ (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ พี่เลี้ยงขาดความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนไม่เข้าใจวิธีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ไม่เข้าใจวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ขาดการนิเทศการสอนที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้ไม่มีแนวทางจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (รัตนธัญภัทร พิสุทธิยางกูร, 2554, น. 32; สิริมา พิกุลศรี, 2557, น. 140; บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และณัฐฉิมา สังข์ทอง, 2557, น. 80) ดังนั้น พี่เลี้ยงควรได้รับการพัฒนาใน 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และด้านความเป็นมืออาชีพและภาวะผู้นำ จึงควรจัดให้มีการอบรมหรือการนิเทศการสอนขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น. 5-7 ; กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550, น. 4; สาคร พร้อมเพราะและคณะ, 2549, น. 10; สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2554, น. 60-61; ธเนศ ขำเกิด, 2555, น. 1-2; New York Works for Children (1997); Michigan, 2003, p. 8; Bellm, 2008, p. 30; Ohio Professional Development Network, 2008, p. 8; California Department of Education, 2011, pp. 14-105; Rhode Island's, 2013, pp. 1-51)

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการที่จะศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง รวมทั้งแนวทางการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพี่เลี้ยงให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการ ซึ่งจะส่งผลต่อการดูแลเด็กให้มีคุณภาพ รวมทั้งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปประกอบการพิจารณาในการพัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความรู้ความสามารถ โดยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และศึกษานิเทศก์ ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนานโยบายในการกำหนดทิศทางและวางแผนการพัฒนาสมรรถนะให้กับพี่เลี้ยงได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยง โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดจากสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย จากนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 5-7), สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 60-61), กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 4), สาคร พร้อมเพราะ และคณะ (2549, น. 10), ธเนศ ขำเกิด (2555, น.1-2), Michigan Early Childhood (2003, p.1), Bellm (2008), Ohio Professional Development Network (2008, p. 8), California Department of Education (2011), New York Works for Children (1997), Rhode Island's (2013) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

- 3.1 ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ
- 3.2 การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้
- 3.3 การประเมินพัฒนาการ
- 3.4 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน
- 3.5 ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากร ที่เลี้ยง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 90 คน

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

- 4.2.1 ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ
- 4.2.2 การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้
- 4.2.3 การประเมินพัฒนาการ
- 4.2.4 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน
- 4.2.5 ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงของ พี่เลี้ยงกับสภาพสมรรถนะของพี่เลี้ยงที่คาดหวังที่จะได้รับการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง

5.2 สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถของพี่เลี้ยงด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

5.3 การพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง หมายถึง การที่พี่เลี้ยงได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลเด็กปฐมวัย

5.3.1 ความรู้ความเข้าใจหลักสูตร สุขภาพและโภชนาการ หมายถึง การที่พี่เลี้ยง มีความรู้และเข้าใจเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรปฐมวัย ของสถานศึกษา เข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี สามารถจัดประสบการณ์ ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้ เกิดประโยชน์ ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ดูแลอาหารให้สะอาดถูกหลักโภชนาการ ส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดี ดูแลสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

5.3.2 การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การที่พี่เลี้ยงจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายด้วยกิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กในการทำกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่ และจัดกิจกรรมโดยให้ ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

5.3.3 การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีความรู้และ เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและ สติปัญญา ซึ่งสามารถประเมินพัฒนาการได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในแต่ละช่วงอายุด้วย วิธีการที่หลากหลาย มีการวางแผนและเลือกใช้เครื่องมืออย่างเหมาะสม รวมถึงการจดบันทึก พัฒนาการตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง

5.3.4 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีความสัมพันธ์ อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชน ได้รับทราบเพื่อการพัฒนาเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.3.5 ความเป็นมืออาชีพและภาวะผู้นำ หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีความรู้ที่แท้จริงใน งานที่ทำและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม มีการประเมิน ตนเองแล้วปรับปรุงพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีบุคลิกภาพที่ดี รักเด็ก อ่อนโยน ใจเย็น และกล้าตัดสินใจใน สถานการณ์ที่คับขัน มีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูงเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆได้ด้วยวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำ กิจกรรมต่างๆได้อย่างเหมาะสม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก มีกลยุทธ์ในการสอนที่

ปราศจากอคติต่อเด็ก และครอบครัวของเด็ก รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย

5.4 **พี่เลี้ยง** หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ช่วยเหลือครูในการดูแลเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

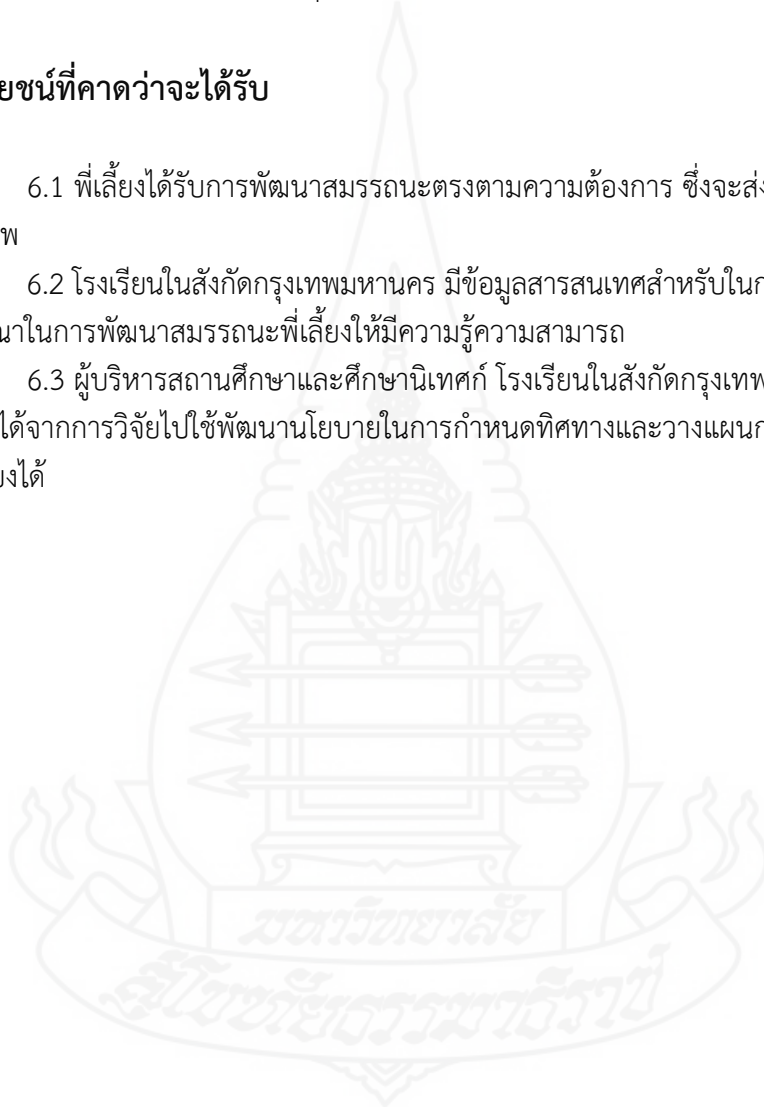
5.5 **โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง** หมายถึง สถานศึกษาที่ทำการสอนในระดับปฐมวัยในเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 โรงเรียน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 พี่เลี้ยงได้รับการพัฒนาสมรรถนะตรงตามความต้องการ ซึ่งจะส่งผลต่อการดูแลเด็กให้มีคุณภาพ

6.2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อมูลสารสนเทศสำหรับในการนำไปประกอบการพิจารณาในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงให้มีความรู้ความสามารถ

6.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนานโยบายในการกำหนดทิศทางและวางแผนการพัฒนาความรู้ให้กับพี่เลี้ยงได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.2 ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง
 - 2.1 ความหมายของสมรรถนะ
 - 2.2 สมรรถนะพี่เลี้ยง
 - 2.3 การสังเคราะห์สมรรถนะพี่เลี้ยง
 - 2.4 แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง
3. บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.2 บทบาทผู้สอน
 - 3.3 บทบาทพ่อแม่หรือผู้ปกครอง
 - 3.4 บทบาทของชุมชน
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น
 - 4.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น
 - 4.2 ทฤษฎีความต้องการจำเป็น
 - 4.3 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
5. บริบทโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
 - 5.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 5.2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
 - 5.3 การพัฒนาพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องมีแนวคิดและหลักการทางการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กอายุ 0-5 ปี เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมและมีพัฒนาการทุกด้านเหมาะสมกับวัย เนื่องจากเด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้และจดจำสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่และดูแลอย่างใกล้ชิด จะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ซึ่งผู้ที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครู และพี่เลี้ยง มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 2 มาตรา 13 และหมวด 3 มาตรา 18 ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดงบประมาณในการสรรหาและพัฒนาครูอาจารย์ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถจัดประสบการณ์ พัฒนารูปแบบการสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้อง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542, น. 13-22) และนโยบายการปฐมวัยศึกษาที่มุ่งหวังให้ครอบครัวเป็นแกนหลัก ครู พี่เลี้ยง และสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการ รวมถึงมีสิ่งแวดล้อมที่ดีเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและการพัฒนาเด็กตามวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545, น. 18)

1.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยของต่างประเทศ

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยของนักปรัชญาที่เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันมีหลากหลายแนวคิด ในที่นี้ขอเสนอแนวคิดที่สำคัญ 7 แนวคิด ดังนี้ (นภเนตร ธรรมบวร, 2549, น. 5-12)

1. แนวคิดของ John Amos Comenius เมื่อปี ค.ศ. 1592-1670 ซึ่งเป็นนักการศึกษาชาวเชคโกสโลวาเนีย ที่มีความเชื่อว่า การศึกษาควรเป็นไปตามลำดับขั้นของธรรมชาติ ครูจำเป็นต้องสังเกตลำดับขั้นตอนตามธรรมชาติดังกล่าวและจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก

2. แนวคิดของ John Locke เมื่อปี ค.ศ. 1632-1714 นักการศึกษาชาวยุโรป มีความเชื่อว่า เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวสะอาด (clean slate) เด็กจะเติบโตเป็นบุคคลเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับจากพ่อแม่ สังคม การศึกษา และโลกรอบตัว จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของ ล็อค คือ การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก การอธิบายเหตุผลแก่เด็กในการเรียนรู้และบทบาทของสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาเด็ก

3. แนวคิดของ Jean-Jacques Rousseau เมื่อปี ค.ศ. 1712-1778 นักการศึกษาชาวสวิสเซอร์แลนด์ มีความเชื่อว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับแนวโน้มที่จะเป็นคนดี เด็กเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อม รูสโซ เสนอแนะว่า การศึกษาควรจะสะท้อนความดีงามตามธรรมชาติของเด็ก และบรรยากาศการเรียนการสอนควรยืดหยุ่นได้โดยคำนึงถึงความต้องการ และความสนใจของเด็กเป็นหลัก นอกจากนั้น ควรมีส่วนร่วมที่ใช้ในการเรียนการสอนที่เพียงพอและเหมาะสมกับวัย

4. แนวคิดของ Johann Heinrich Pestalozzi เมื่อปี ค.ศ. 1746-1827 นักการศึกษาชาวอิตาลี-สวิส เชื่อว่า การศึกษาธรรมชาติถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียน

การสอนที่มุ่งเน้นความคิดของการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ พัฒนาเด็กแบบองค์รวม และเตรียมความพร้อมเด็กโดยใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตนเอง

5. แนวคิดของ Friedrich Froebel เมื่อปี ค.ศ. 1782-1852 นักการศึกษาชาวสวิสเซอร์แลนด์ และได้รับการยกย่องเป็น “บิดาของการอนุบาลศึกษา” มีความเชื่อว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับความรู้และทักษะที่สะสมอยู่ใน หน้าที่สำคัญของครูคือ การพยายามดึงความสามารถที่มีอยู่ในตัวของเด็กออกมา และช่วยให้เด็กตระหนักถึงความสามารถของตนเอง

6. แนวคิดของ John Dewey เมื่อปี ค.ศ. 1859-1952 นักการศึกษาชาวอเมริกัน มีความเชื่อว่า เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การศึกษาควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตในปัจจุบันของเด็ก การสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของเด็ก หลักสูตรควรมีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ ครูเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ สภาพแวดล้อมให้กับเด็กเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ แสดงออก โดยมีครูคอยแนะนำ ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

7. แนวคิดของ Maria Montessori เมื่อปี ค.ศ. 1870-1952 นักการศึกษาชาวอิตาลี มีความเชื่อว่าเด็กต้องการการกระตุ้นและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จึงคิดหาวิธีการช่วยเด็กให้มีพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

1.1.2 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาพัฒนาการเด็กตามวัยและตามศักยภาพที่มีแตกต่างกัน เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม การศึกษาปฐมวัยพัฒนาขึ้นมาโดยมีแนวคิด 4 ลักษณะดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ

การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของเด็กสามารถเกิดขึ้น ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องพร้อมกันทุกๆ ด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัยและวุฒิภาวะ พัฒนาการเด็กปฐมวัย บ่งบอกถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ พันธุกรรม ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม เด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, น. 3-5) สอดคล้องกับ อรุณี ทรดาล และคณะ (2555, น. 12) เชื่อว่าพัฒนาการเป็นผลมาจากโครงสร้างวุฒิภาวะแต่ละคน ซึ่งโดยส่วนใหญ่กำหนดโดยพันธุกรรม ในขณะที่พันธุกรรมเป็นตัวกำหนดกระบวนการตามวุฒิภาวะ การให้ประสบการณ์การเรียนรู้เมื่อเด็กสนใจหรือพร้อมตามเนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็ก และ พัชรี สนวนแก้ว (2536, น. 16) ที่เชื่อว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ คือ วุฒิภาวะและการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อม ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการมนุษย์จึงเป็นแนวทางให้พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กได้เข้าใจธรรมชาติหรือความสามารถของเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาได้ตามศักยภาพจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่น และปลอดภัย จะช่วยส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปตามศักยภาพที่มีอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, น. 3-5) สอดคล้องกับ อรุณี หรดาล และคณะ (2555, น. 18) ได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของพือาเจท์ (Piaget) มีความเชื่อพื้นฐานว่า พฤติกรรมเกิดจากภาวะ ประสบการณ์สะสม การถ่ายทอดทางสังคมและกฎของความสมดุล การเรียนรู้เกิดจากการปรับโครงสร้างความคิด ความเข้าใจให้เกิดความสมดุลกับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ พ็ชรี สวนแก้ว (2536, น. 37) ยังได้แสดงความคิดเห็นว่า การรับรู้ (Perception) คือ การได้สัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า หรืออาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่เด็กได้นำเอาสิ่งที่ตนได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ชิม ได้กลิ่น จากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัว เข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมายเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรปฐมวัยจึงยึดแนวคิดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กแต่ละคน เด็กจะรู้สึกมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต สำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบความเป็นจริงของโลกภายนอกด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ขณะเล่นเด็กมีโอกาสนเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียด แสดงออกถึงความเป็นตัวตนและเรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นและกับธรรมชาติรอบตัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, น. 3-5) สอดคล้องกับ นภเนตร ธรรมบวร (2549, น. 20) กล่าวว่า การเล่นช่วยสะท้อนถึงพัฒนาการของเด็ก ช่วยให้เด็กเข้าใจโลก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แสดงออกและควบคุมความรู้สึกของตนเอง ตลอดจนพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ ของเด็ก พ็ชรี สวนแก้ว (2536, น. 58) กล่าวว่า การเล่นหมายถึงกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานแก่เด็ก เป็นสัญลักษณ์ของการถ่ายทอดประสบการณ์ของเด็ก โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ ทั้งทางกาย ความคิด และทางสังคม นอกจากนี้การเล่นยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาไปสู่การเรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว (นภเนตร ธรรมบวร, 2549, น. 10) ได้เสนอแนวคิดในเรื่อง “การเล่น” ที่แตกต่างจากแนวคิดในเรื่องการเล่นในที่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ว่า การเล่นเป็นกระบวนการที่ครูเป็นผู้ชี้แนะ (teacher-directed process) เป็นการเล่นเลียนแบบธรรมชาติ และเกิดขึ้นในหน่วยการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้กำหนด ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรปฐมวัยจึงถือว่า “การเล่น” อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม

การอบรมเลี้ยงดูเด็กภายใต้บริบทวัฒนธรรมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทำให้เด็กแต่ละคนเติบโตขึ้นมามีคุณลักษณะที่แตกต่างกันไป รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์

การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะเวลา พ.ศ. 2550-2559 โดยระบุถึงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเด็ก ประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม คุณธรรมจริยธรรม โดยให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545, น. 8) พ่อแม่ ครู หรือพี่เลี้ยงจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับ ว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและการพัฒนาการ ของเด็กแต่ละคน พี่เลี้ยงจำเป็นต้องให้ความสำคัญและเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิต ครอบครัวและชุมชน ตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่าง เหมาะสม เกิดการเรียนรู้และมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่และสามารถยอมรับผู้อื่น ที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2547, น. 3-5) สอดคล้องกับ ตรุณี หรดาลและคณะ (2555, น. 52) กล่าวว่า การจัด สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับ กิจกรรมประจำวันของเด็กโดยครูริเริ่มหรือเด็กริเริ่มในเวลาที่เหมาะสม โดยมีผู้ใหญ่คอยแนะนำช่วยเหลือ เมื่อเด็กต้องการ ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคมเป็นการร่วมแรงร่วมใจของ ครอบครัว ครู และชุมชน ที่จะมองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางป้องกันเพื่อให้เด็กได้รับ พัฒนาการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยและ ต่างประเทศ พบว่า มีความคล้ายคลึงกันในด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยเด็กแต่ละคนจะเติบโต และมีพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัยและวุฒิภาวะ ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กจะพัฒนาขึ้น ตามอายุ ประสบการณ์ พันธุกรรม ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จะเกิดได้ดีต่อเมื่อ เด็กมีความพร้อม แต่ในขณะเดียวกันพบว่า ยังมีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมและสังคม กล่าวคือ วัฒนธรรมและสังคมในต่างประเทศส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย มุ่งเน้นให้ครูเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ให้กับเด็กเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ แสดงออก โดยมีครูคอย แนะนำส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่แนวคิดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยให้ความสำคัญด้าน วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง เข้ามามีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อม ทางสังคมโดยมีครูริเริ่มหรือเด็กริเริ่มในเวลาที่เหมาะสม และมีผู้ใหญ่คอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็ก ต้องการ แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยทั้งในและต่างประเทศ ครู และพี่เลี้ยงสามารถนำแนวคิดที่ เหมาะสมจากนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้และดูแลเด็กให้มี ศักยภาพและเจริญเติบโตตามวัยมีพัฒนาการที่เหมาะสมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข

1.2 ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.2.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย กล่าวว่า “การศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบท สังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อ

สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 2)

1.2.2 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ควบคู่ไปกับการให้การศึกษา คำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็ก รวมถึงการสื่อสารและการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่น ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กมีโอกาสได้รับการพัฒนาตนเอง ตามลำดับและนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 9) เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ครูหรือบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตามลำดับขั้นอย่างสมดุล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 5) โดยรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยสามารถทำได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, น. 10) ซึ่งหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น มีมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับปฐมวัยศึกษาทั่วประเทศ ให้เป็นทิศทางเดียวกัน (นพรัตน์ เดชา, 2557, น. 11) โดยพิจารณาจากอายุ-ประสบการณ์ของเด็ก ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ จากประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และให้ความรู้ในประสบการณ์ใหม่ที่เด็กควรจะได้รับ ทั้งวัฒนธรรมและภาษา พัฒนาเด็กให้มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 5) นอกจากนี้ จีราพร นุ่มฤทธิ์ (2550, น. 7) ให้ความคิดเห็นว่า หลักสูตรปฐมวัย หมายถึง มวลความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนเป็นผู้จัดและรับผิดชอบให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดสภาพของสิ่งต่างๆ ของสถานศึกษาที่ปลอดภัย สะดวกสบาย และในบรรยากาศที่มีความสุข (วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และคณะ, 2555, น. 7) มีการสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย ไม่เครียด มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และของเล่นที่หลากหลาย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 5) ซึ่งในการวางแผน เพื่อจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย มีสิ่งที่ครูควรคำนึงถึง 2 ประการ คือ บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อม และสุขภาพอนามัยรวมถึงความปลอดภัยในสภาพแวดล้อม (Gordon & Williams – Browne, 1995, p. 263)

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยการมีส่วนร่วมทั้ง 2 ฝ่ายคือครูเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำและค้นพบด้วยตนเอง ครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงตนเองในการใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับ

เด็กแต่ละวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 6) แนวทางการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย ตามนโยบายรัฐบาล พ.ศ. 2556 ได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ผู้ปกครองได้เสนอเพิ่มเติมว่า ควรมีการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ ดูแลตนเองและผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างปลอดภัย เช่น การติดอยู่ในรถ หรือห้องที่ล็อก การเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน กลวิธีจูงใจให้เด็กรักการอ่าน ทักษะในการพัฒนา IQ และ EQ เป็นต้น (สำนัก มาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้, 2556, น. 45)

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การสอนแบบบูรณาการ คือ การทำให้ผู้เรียนมี โอกาสได้รับความรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสามารถช่วย แก้ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร แก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระวิชา ช่วยให้ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย (สมใจ พรหมโยธา, 2557, น. 13) โดยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็ก สามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะ และหลายประสบการณ์ สำคัญ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 7) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบ บูรณาการ จึงสามารถผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548, น. 1)

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การวัดประเมินเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยผ่านการสังเกต และนำข้อมูล มาตัดสินความก้าวหน้าเพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ ต้องมีความ เที่ยง ความตรง ปราศจากอคติ และเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก (พัชรี ผลโยธิน และคณะ, 2555, น. 2) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยยึดหลักการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผลที่ได้จากการสังเกต เช่น ผลงาน การแสดงออก ข้อมูลของครอบครัว จะช่วยให้ครูวางแผนการจัดกิจกรรมได้ดี ซึ่ให้เห็นถึง ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน สามารถใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับผู้ปกครอง สามารถนำผล การประเมินมาใช้ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 7) สอดคล้องกับ นกเนตร ธรรมบวร (2549, น. 352) ที่ได้เสนอเทคนิค วิธีการประเมินพัฒนาการเด็กที่แตกต่างกันไปหลายวิธี เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การใช้ แบบประเมินพัฒนาการ การเขียนบันทึก รวมถึงแฟ้มสะสมผลงานเด็ก นอกจากนี้ ภาพถ่าย เทป- บันทึกเสียง ก็สามารถใช้ในการบันทึกข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเพื่อใช้ในการประเมินผลได้

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก (Gordon & Williams – Browne, 1995 อ้างถึงใน นกเนตร ธรรมบวร, 2549, น. 319-321) กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ล้วนมีมุมมองที่แตกต่างกันเกี่ยวกับตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพ ทักษะในการเข้าสังคม ตลอด ถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยเหตุนี้การพูดคุยกับพ่อแม่จะช่วยให้ครูเรียนรู้และเข้าใจใน วิธีชีวิตของเด็ก นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองยังสามารถให้ข้อมูลของเด็กแก่ครูในทำนองเดียวกัน การที่ครูให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมจะทำให้ผู้ปกครองเกิดความภาคภูมิใจ ว่าตนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆในชั้นเรียนด้วย ดังนั้น การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูกับ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความ เข้าใจในส่วนของเนื้อหาหลักสูตร และคำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก (สำนักงาน- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 7)

1.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

สมาคมการอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย NAEYC ได้ให้ความหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ว่าหมายถึง กรอบโครงสร้างซึ่งกำหนดสาระ หรือเนื้อหาที่เด็กต้องเรียนรู้ กระบวนการที่จะช่วยให้เด็กบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ และสิ่งที่ครูทำหรือปฏิบัติเพื่อช่วยให้เด็กบรรลุวัตถุประสงค์รวมตลอดถึงบริบทที่การเรียนการสอนเกิดขึ้น (Eliason & Jenkins, 1994, p. 52) สอดคล้องกับนักการศึกษา Billman & Sherman (1996, p. 205) ที่กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง ทุกสิ่งซึ่งเกิดขึ้นในชั้นเรียนของเด็กตั้งแต่เด็กมาถึงโรงเรียนในตอนเช้าจนกระทั่งกลับบ้าน นอกจากนั้น ยังครอบคลุมถึงพัฒนาการทุกด้าน ในการวางแผนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ครูและพี่เลี้ยงจำเป็นต้องคำนึงถึงอายุของเด็ก ขนาดของชั้นเรียน ช่วงเวลาในการเรียนด้วย

1.3.1 สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มีดังนี้

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 4)

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมี
5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.3.2 จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อม ในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 26)

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
2. สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม
3. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

1.3.3 คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยตามธรรมชาติ ซึ่งอาจจะมีการพัฒนาการที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจเด็กตามวัยอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม และควรมีการสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็ก หากจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 5)

1.3.4 โครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงกำหนดโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

ตารางที่ 2.1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า 3 ปี และอายุ 3-5 ปี	
	ประสบการณ์ที่สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
สาระการเรียนรู้	1. ด้านร่างกาย 2. ด้านอารมณ์และจิตใจ 3. ด้านสังคม 4. ด้านสติปัญญา	1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก 2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสาระการเรียนรู้ 3. สถานที่แวดล้อมเด็ก 4. ธรรมชาติรอบตัวสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก
ระยะเวลาเรียน	ขึ้นอยู่กับเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและรับการศึกษา	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว. หน้า 16.

1. การจัดชั้นหรือกลุ่มเด็ก ให้ยึดอายุเป็นหลักและอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เช่น กลุ่มเด็กที่มีอายุ 3 ปีอาจเรียกชื่อ อนุบาล 1 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 4 ปีอาจเรียกชื่อ อนุบาล 2 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 5 ปีอาจเรียกชื่อ อนุบาล 3

2. ระยะเวลาเรียน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ 1-3 ปีขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

3. สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ประสบการณ์ที่สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้ง 2 ส่วนนี้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยผู้สอนอาจจัดรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการเข้ามามีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือเลือกใช้รูปแบบให้สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6)

3.1 ประสบการณ์สำคัญ ที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวเด็กเพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทุกด้านที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูในการสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย การสร้างความรักความผูกพันกับคนใกล้ชิด การปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่างๆ รอบตัว และการรู้จักใช้ภาษาสื่อความหมาย

ดังนั้น การฝึกทักษะต่างๆ ผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการเล่นเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ลองผิดลองถูก สำรวจ ทดลอง และ ลงมือกระทำจริง การปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ บุคคล และธรรมชาติรอบตัวเด็กตามบริบทของสภาพแวดล้อม จำเป็นต้องมีการจัดประสบการณ์สำคัญแบบองค์รวมที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ดังต่อไปนี้

3.1.1 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้งการประสานสัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก จะเริ่มต้นด้วยปฏิกิริยาสะท้อน ซึ่งแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น ไขว่คว้า กำมือ เดิน วิ่ง กระโดด ขว้าง (Nilsen, 1997, p. 64) การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (กล้ามเนื้อแขน-ขา-ลำตัว) กล้ามเนื้อเล็ก (กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ) และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท (กล้ามเนื้อมือ-ประสาทตา) ในการทำกิจกรรมประจำวันหรือทำกิจกรรมต่างๆ จะทำให้เด็กเกิดความสมดุลทางร่างกายและสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้มั่นคงยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6) การเคลื่อนไหวของร่างกาย ความคล่องแคล่วขึ้นอยู่กับกระบวนการของสมองซีกซ้ายและซีกขวา กระบวนการนี้ถูกควบคุมอย่างซับซ้อนภายในสมองของคนเรา กล้ามเนื้อจะพัฒนาเต็มที่จนกระทั่งเด็กอายุ 6-8 ขวบ (Puckett & Black, 2007, p. 9)

ดังนั้น ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กมีขอบข่ายครอบคลุมการเจริญเติบโตของระบบประสาท ความสามารถในการรับรู้ทางประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหวและการทรงตัว การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ เรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการเล่นในสภาพแวดล้อมใกล้ตัว โดยมีพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กให้การสนับสนุนและดูแลอย่างใกล้ชิด

3.1.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ เด็กปฐมวัยจะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผยอิสระ อารมณ์ที่เห็นได้ชัด คือ โกรธ รัก กลัว อายากรู้อยากเห็น ซึ่งในแต่ละช่วงอายุจะมีลักษณะพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (พัชรี สวนแก้ว, 2536, น. 10) การสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย จะทำให้เด็กมีความสุข ร่าเริง แจ่มใส ได้พัฒนาความรู้สึกที่ติดต่อกับตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง จากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6) และเมื่อเด็กอายุมากขึ้นจะสามารถควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก การเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์-จิตใจจะช่วยให้เด็กรู้จักตนเอง เรียนรู้การแสดงออกที่เหมาะสมและพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกที่ควร (จิตตินันท์ เตชะคุปต์, 2555, น. 36)

ดังนั้น ประสพการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ มีขอบข่ายครอบคลุมการรับรู้อารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง การควบคุมอารมณ์และการแสดงออก พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการทำให้เด็กรู้สึกเป็นที่รัก อบอุ่น มั่นคง เกิดความรู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสร้างความรู้สึกที่ติดต่อกับตนเองและเรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

3.1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็นและชอบทำตามเลียนแบบผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางจึงมักแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเปิดเผย ดังนั้น สภาพแวดล้อมรอบตัวจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก (พัชรี สวนแก้ว, 2536, น. 11) การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นอย่างอิสระ เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น ส่งผลให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน การให้ การรอคอย และสามารถใช้ภาษาบอกความต้องการ ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6) ทั้งนี้ บริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกันของเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ

และพัฒนาการของแต่ละคน ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้บริบทเพื่อนำมาวางแผนการจัดการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, น. 5)

ดังนั้น ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม มีขอบข่ายครอบคลุม การช่วยเหลือตนเอง การปรับตัว อยู่ในสังคมตามบริบทที่แตกต่าง การเล่นรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนฝึกให้ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันตามวัยที่เด็กสามารถทำได้

3.1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา การสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวันผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว การใช้ภาษาสื่อความหมายและความคิด การสังเกตคุณลักษณะต่างๆ รอบตัว ทำให้เด็กสามารถแยกแยะสิ่งที่ยังไม่รู้และเรียนรู้เกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่าง และมีมิติสัมพันธ์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6) การเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจะช่วยส่งเสริมสมรรถภาพการเรียนรู้ จดจำ การรู้จักคิดด้วยเหตุผล ความสนใจใฝ่รู้ และการใช้ภาษาที่ถูกต้องกับวัยผ่านการเล่น (จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2555, น. 50) ซึ่งสอดคล้องกับ นภเนตร ธรรมบวร (2549, น. 132) กล่าวว่า การเล่นมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ความคิดรวบยอด การใช้ภาษา การสำรวจ สังเกต จินตนาการ การทดลอง การแก้ปัญหา และการใช้เหตุผล

ดังนั้น ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา มีขอบข่ายครอบคลุม คือ การสังเกต การฟัง การคิด การแก้ปัญหา และภาษาโดยผ่านการเล่น การฝึกให้เด็กได้คิดวางแผน หรือแก้ปัญหาในเรื่องที่ต่างๆ ด้วยตนเอง จะทำให้เด็กได้แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ต่างๆ ออกมาตามความสามารถของวัย

3.2 สารที่ควรเรียนรู้ สารที่จะให้เด็กอายุ 3-5 ปี เรียนรู้ควรเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็กเป็นลำดับแรกแล้วจึงขยายไปถึงเรื่องที่อยู่ไกลตัวเด็ก ซึ่งข้อมูลที่เด็กเริ่มต้นเรียนรู้มาจากการพูดคุยโต้ตอบ ชี้ชวนให้ดู สอน หรือพูดบอก โดยพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ให้เด็กรู้จักชื่อเรียกและคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวเด็ก สารที่ควรเรียนรู้มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 7)

3.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักชื่อของตนเอง เริ่มต้นจากชื่อเล่นได้รู้จักรูปร่าง หน้าตาและชื่อเรียกส่วนต่างๆ ของร่างกาย ตลอดจนได้สำรวจความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่างๆ ได้ เช่น คลานได้ หยิบของได้

3.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรู้จักชื่อของพ่อแม่ พี่น้องและบุคคลต่างๆ ในครอบครัว ตลอดจนมีโอกาสได้พบปะ พูดคุย ทำความรู้จักกับชื่อเรียกหรือสรรพนามแทนตัวของญาติหรือผู้เลี้ยงดู รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในครอบครัวชุมชนและสังคม-วัฒนธรรมที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน เช่น เล่นกับพี่น้องในบ้าน ไปตลาดกับแม่

3.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้รู้จักชื่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตรอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่าย ๆ ของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากการชี้แนะหรือสำรวจ

3.2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักชื่อของวัตถุสิ่งของ เครื่องใช้หรือของเล่นที่อยู่รอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่าย ๆ ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น สี รูปร่าง รูปทรง ขนาด ผิวสัมผัส

1.3.5 ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 31-32) มีดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาของเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. ร่วมกันจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยมีแนวทางจัดทำ ดังนี้
 - 2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์)
 - 2.2 จัดทำโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย สารการเรียนรู้รายปี และเวลาเรียน
 - 2.3 จัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 2.4 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข จัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สัมผัสด้วยเพลง ลงมือปฏิบัติ หรือเล่นร่วมกัน ทำงานร่วมกัน
 - 2.5 มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน
 - 2.6 จัดการบริหารหลักสูตรด้วยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดหาอุปกรณ์จัดชั้นเรียน จัดตารางการเรียนแต่ละวัน

1.3.6 การใช้หลักสูตรของเด็กปฐมวัย

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กจะนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้ควรดำเนินการ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546, น. 23-25)

1. การใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ปี ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ประกอบกับครอบครัวส่วนใหญ่ มักจะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่ต้องนำเด็กไปรับการเลี้ยงดูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็กดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องในการเลี้ยงดูเด็ก ควรดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามปรัชญาและหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ดังนั้น สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรจัดให้มีการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1.1 การเตรียมการใช้หลักสูตร

- 1.1.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ เช่น วิธีการอบรมเลี้ยงดูและความต้องการของพ่อแม่ ผู้ปกครอง วัฒนธรรมและความเชื่อของท้องถิ่น ความพร้อมของสถานพัฒนา

เด็กปฐมวัย รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ฯลฯ นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงอายุ

1.1.2 จัดหาผู้เลี้ยงดูเด็ก/ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาเด็ก และจัดให้มีเอกสารหลักสูตรและคู่มือต่างๆ อย่างเพียงพอที่จะใช้เป็นแนวทางดำเนินงาน ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกฝ่าย ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และมีความเข้าใจในเป้าหมายของการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน

1.2 การดำเนินการใช้หลักสูตรการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามปรัชญา หลักการ และจุดหมาย มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

1.2.1 การจัดทำสาระของหลักสูตร ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- ศึกษาจุดหมายหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรระบุถึงความสามารถหรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องเกิดขึ้นหลังจากเด็กได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ

- กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ในแต่ละช่วงอายุอย่างกว้างๆ ให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดยผ่านประสบการณ์สำคัญและมีลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก หรือจากสิ่งใกล้ตัวไปไกลตัว

- จัดทำแผนการจัดประสบการณ์พร้อมสื่อการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความยากง่ายต่อการรับรู้และเรียนรู้ตามความสามารถของเด็กแต่ละวัยและความแตกต่างทางสังคม-วัฒนธรรมโดยอาจประยุกต์ใช้สื่อที่ทำได้

1.2.2 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก ต้องมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงการพัฒนาเด็กโดยรวม การจัดกิจกรรมต่างๆ ตามกิจวัตรประจำวัน และการบูรณาการผ่านการเล่น

1.3 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรจัดให้มีบรรยากาศที่อบอุ่นคล้ายบ้านหรือครอบครัว ตลอดจนดูแลความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งจัดให้มีสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับเด็ก เพื่อสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและเรียนรู้อย่างมีความสุข

2. การใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู

ผู้ปกครองของเด็กแต่ละคนล้วนมีวิธีการและความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูลูกแตกต่างกันไปตามแนวความคิดและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย นี้จะเป็นแนวทางให้พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาเหมาะสมกับวัย ซึ่งมีข้อแนะนำในการใช้ ดังนี้

2.1 ศึกษาปรัชญา หลักการ และจุดหมายของหลักสูตร เพื่อทำความเข้าใจกับแนวทางการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ

2.2 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยและการเรียนรู้อย่างมีความสุข

2.3 อบรมเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสม กับวัยโดยดูจากสาระการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์

2.4 ติดตามประเมินพัฒนาการทุกด้านของเด็ก โดยการสังเกตและบันทึก การเจริญเติบโตและพัฒนาการตามช่วงอายุที่กำหนด รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาพัฒนาการที่ล่าช้า หรือความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก ถ้าพบว่าเด็กมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ ควรปรึกษาแพทย์หรือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อช่วยเหลือเด็กต่อไป

2.5 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการ เร็ว ช้าต่างกัน พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไม่ควรเปรียบเทียบกับเด็กอื่น หรือเลือกปฏิบัติต่อเด็กเฉพาะคน แต่ ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านที่บกพร่องหรือด้านที่เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้

1.3.7 การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะ บูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็น รายวิชา โดยมีหลักการจัดประสบการณ์ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 41)

1. หลักการจัดประสบการณ์

1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนา เด็ก โดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ และ พัฒนาการของเด็ก

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็น ส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

1.5 ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการ พัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์ คือ

2.1 ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย และจิตใจของเด็ก

2.2 สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความ มั่นคงทางอารมณ์

2.3 จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เลือก ลงมือกระทำและเรียนรู้จาก ประสบการณ์สัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น

2.4 เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่างๆ รอบตัว เด็กอย่างหลากหลาย

2.5 จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาด ปลอดภัย
เหมาะสมกับเด็ก

2.6 ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง
สม่ำเสมอ

2.7 ให้ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ให้กับเด็ก

1.3.8 การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการ
เรียนรู้และการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัด
กิจกรรมสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถ
ของเด็กตามวัยโดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวันและการเล่น
ของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546, น. 41)

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดไม่ควรนานเกิน 20 นาที

1.3 กิจกรรมอิสระ เด็กเลือกเล่นเสรี ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกล้ามเนื้อเล็ก-ใหญ่ กลุ่มย่อย-กลุ่มใหญ่
ใช้กำลัง-ไม่ใช้กำลัง ควรจัดสลับกิจกรรมเพื่อให้เด็กไม่เหนื่อยจนเกินไป

2. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ควรจัดกิจกรรมให้ครอบคลุม ดังนี้

2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ให้มีความแข็งแรง มีการเคลื่อนไหวที่
คล่องแคล่ว ควรจัดกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก ให้มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ นิ้วมือ
การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ควรจัดกิจกรรมเครื่องเล่นที่ใช้การสัมผัสด้วยมือ เช่น การเล่นเกมต่อภาพ การร้อยลูกปัด การฝึกใส่กระดุมเสื่อ การหยิบจับซ้อนส้อม การจับสี ดินสอ การเขียน
ปั้นดินน้ำมัน และการใช้กรรไกรตัดกระดาษ

2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมี
การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก มีวินัย มีความรับผิดชอบ ครูควรจัดกิจกรรม
ต่างๆ ผ่านการเล่นเป็นกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเข้าไป
ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย โดยการที่เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในการ
เข้าห้องน้ำได้ ล้างหน้า แปรงฟัน ทาแป้ง รับประทานอาหาร และรู้จักระมัดระวังความปลอดภัย
ครูควรสอนโดยให้เด็กปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เช่น การเก็บของเล่นเข้าที่ การเข้า
แถวตามลำดับก่อน-หลัง

2.5 การพัฒนาการคิด พัฒนาโดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสสนทนา
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร และฝึกการแก้ปัญหาใน
ชีวิตประจำวัน

2.6 การพัฒนาภาษา ควรจัดกิจกรรมทางภาษาที่หลากหลาย เช่น ภาษาอาเซียน และภาษาไทย โดยการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน หรือให้เด็กได้มีโอกาสถ่ายทอดความคิด ออกมาเป็นคำพูดถึงสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์

2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรม ศิลปะ ดนตรี การเล่นเกมแบบอย่างอิสระตามความคิดของเด็ก ตามจินตนาการและความรู้สึก

3. รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง คือการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ตารางต่อไปนี้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมประจำวันต่างๆ ตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและสถานศึกษา

ตารางที่ 2.2 ตารางกิจกรรมประจำวัน

เวลาเรียน	กิจกรรม
07.00-08.00	รับเด็ก
08.00-08.45	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00	ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09.00-09.20	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20-10.20	กิจกรรมสร้างสรรค์
10.20-10.30	พัก เข้าห้องน้ำ ดื่มน้ำ
10.30-10.45	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45-11.30	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00	พัก ล้างมือ รับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00	นอนพักผ่อน
14.00-14.20	เก็บที่นอน ล้างหน้า ทาแป้ง หวีผม
14.20-14.30	พัก ของว่างยามบ่าย
14.30-14.50	เกมการศึกษา
14.50-15.00	เตรียมตัวกลับบ้าน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว. หน้า 56.

ลักษณะของการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546, น. 23-45)

1. กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติวิทยา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้ เด็กมีโอกาส

เลือกเล่นได้อย่างเสรี ตามความสนใจและความต้องการของเด็กทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม กิจกรรมเสริมนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้วอาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกม การศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก – ประกอบ ตัด – ประกอบ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์หรือวิธีการอื่นๆที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษปึกหมุด การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3 – 5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1 – 2 กิจกรรมตามความสนใจ

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาการ ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การเคลื่อนไหวของเด็กมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ ช้า ได้แก่ การคืบ คลาน เร็ว ได้แก่ การวิ่ง นุ่มนวล ได้แก่ การไหว้ ซิงซัง ได้แก่ การกระต๊อบเท้าตังๆ ตีกลองตังๆ ร่าเริงมีความสุข ได้แก่ การตบมือ หัวเราะ เศร้าโศก เสียใจ ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดโดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน เพื่อออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลักกิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นทราย เล่นน้ำ บทบาทสมมติ มุมช่างไม้ อุปกรณ์กีฬา หรือเกมการละเล่น

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสีรูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย 3 – 5 ปี เช่น เกมจับคู่แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ

1.3.9 การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี ควรประเมินทุกช่วงอายุ เพราะเด็กเล็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในช่วงขวบปีแรกและมีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติต่างๆ จึงจำเป็นต้องเฝ้าระวังและติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ควรสังเกตพัฒนาการเด็กจากคุณลักษณะตามวัย โดย

คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน หากพบความผิดปกติ ต้องรีบพาไปพบแพทย์ หรือผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก เพื่อหาทางแก้ไขหรือบำบัด พื้นฟูโดยเร็วที่สุด โดยมีหลักในการประเมินพัฒนาการ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546, น. 22)

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
3. ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ในกิจกรรมต่างๆ และกิจวัตรประจำวันหรือสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดกับเด็ก
4. บันทึกพัฒนาการลงในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หรือของหน่วยงานอื่น
5. นำผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการไปพิจารณาจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง

พี่เลี้ยงเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัย ทำหน้าที่ในการช่วยครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอนสำหรับเด็ก พี่เลี้ยงจึงควรมีบทบาทความเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถควบคุม อารมณ์ของตนเองได้ มีระดับวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสม และสามารถประสานความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้รับความรัก ความเข้าใจ และการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ตรงจากครู การดูแล เอาใจใส่เด็กในสุขภาพร่างกาย และโภชนาการ การวัดและประเมินผลเด็กเป็นรายบุคคล และการประสาน ความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ปกครองในการรายงานพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กในขณะที่อยู่โรงเรียนเพื่อให้ ผู้ปกครองได้รับทราบและให้ความร่วมมือในการหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาร่วมกัน ซึ่งพี่เลี้ยงจำเป็นต้อง มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ที่มีความคล้ายคลึงและสัมพันธ์กันกับหน้าที่ของครูปฐมวัย ดังนั้นในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยงให้มีขีดความสามารถในการดูแลเด็ก มีความรู้ ทักษะ และ ทักษะคิดที่ดีต่อวิชาชีพ จึงสามารถเทียบเคียงได้กับสมรรถนะของครูปฐมวัยได้ด้วยเช่นกัน

2.1 ความหมายของสมรรถนะ

บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีสิ่งหนึ่งซึ่งเรียกว่าสมรรถนะหรือขีดความสามารถ ที่ซ่อนอยู่ภายใต้บุคคล ซึ่งสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ ตนรับผิดชอบ คำจำกัดความของ “สมรรถนะ” นั้น นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไป ทั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ ตามความหมาย ดังนี้

สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2551, น. 5) ให้ความหมาย ของสมรรถนะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในด้านความรู้ ความคิด ทักษะและคุณลักษณะ คุณธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุอย่างมีประสิทธิภาพ

ภักตร์ธรรณ เทียนไชย (2553, น. 20) ให้คำนิยามของสมรรถนะว่า หมายถึง คุณลักษณะ เชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถ สร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่นๆ ในองค์กร

จำลอง นักพ่อน (2555, น. 9-15) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง การผสมผสานของคุณลักษณะพื้นฐาน (ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (แรงจูงใจ ค่านิยม ลักษณะนิสัย ภาพลักษณ์ส่วนบุคคล และบทบาททางสังคม) ของบุคคลอันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างโดดเด่นในองค์การ

วิบูลย์ลักษณ์ ผิดผาด (2556, น. 11) ให้ความหมายสมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนลักษณะภายในบุคคลที่มี ซึ่งอาจซ่อนอยู่ในบุคลิกภาพเป็นพื้นฐานทางความคิดและใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ ทำให้ได้ผลงานสูงสุด เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อองค์กร ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ต่อวิชาชีพ โดยสอดคล้องกับความต้องการทางสังคม วิชาชีพ นโยบายขององค์กร และสถานการณ์แวดล้อมปฏิบัติงานที่จำเป็นประจำและต่อเนื่องจะปรากฏออกมาให้เห็น

วไลพร เมฆไตรรัตน์ (2559, น. 26) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในด้านความรู้ ความคิด ทักษะ คุณธรรมและคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอันจะส่งผลให้องค์การบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

McClelland (1973, p. 28) กล่าวว่า สมรรถนะ คือ บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใต้ปัจเจกบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

Dale & Hes (1995, p. 80) กล่าวถึง สมรรถนะ ว่า เป็นการค้นหาสิ่งทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Excellence) หรือการปฏิบัติงานที่เหนือกว่า (Superior Performance)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถของพี่เลี้ยงด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

2.2 สมรรถนะพี่เลี้ยง

เด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบ ซึ่งนอกเหนือจาก พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครูในสถานศึกษาต่างๆแล้วนั้น พี่เลี้ยงก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญในการอบรม เลี้ยงดู และใกล้ชิดกับเด็ก นักวิชาการหลายท่านจึงได้ให้ความหมายเกี่ยวกับพี่เลี้ยงในลักษณะต่างๆ แตกต่างกันไป ดังนี้

วรินทร์ วีระศิลป์ (2552, น. 4) ให้ความหมายว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก หมายถึง บุคลากรที่โรงเรียนมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการอบรมดูแลเด็กอนุบาล จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดธุรการในชั้นเรียนและสร้างสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง

ธิดารัตน์ คณิงเพียร (2553, น. 4) ได้ให้ความหมายของ ครูพี่เลี้ยงเด็ก ว่าหมายถึง ผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงในการอบรมดูแลเด็ก การดำเนินงานกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ เตรียมความพร้อมแก่การก้าวเข้าสู่การเรียนในระดับประถมศึกษา

วราพร ศิริฤกษ์ (2554, น. 50) กล่าวว่า ผู้ดูแลเด็ก คือบุคคลที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดู และเป็นบุคคลที่ช่วยครูปฏิบัติการสอน และมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กมากที่สุดซึ่งควรได้รับการอบรมในเรื่องพัฒนาการของเด็กอยู่เสมอ

วรินทร์ วีระศิลป์ (2552, น. 20) ได้อธิบายว่าบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงเด็ก คือ ความรับผิดชอบต่อเด็กในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูทางกายภาพ จิตใจ และสังคม ทั้งหมดนี้ต้องปฏิบัติให้ สอดคล้องกัน เพราะเด็กในวัยนี้ไม่สามารถจดจำรายละเอียดจากชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตอันดีงาม ถ้าอยากให้เด็กมีระเบียบวินัย ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี หมั่นอบรมบ่มนิสัยที่ดีให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ

ธิดารัตน์ คณิงเพียร (2553, น. 8) กล่าวว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กเป็นผู้ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก และมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กมากที่สุด ซึ่งจะต้องเป็น ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รู้จักรับผิดชอบ รักเด็ก อุบนิสยอ่อนโยน จิตใจโอบอ้อมอารี มีความยุติธรรม มีลักษณะเป็นผู้นำ เพื่อจะเป็นผู้ที่ให้การดูแลเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก เป็นการ วางรากฐาน ความคิด สติปัญญา อารมณ์ สังคม ลักษณะนิสัย เสริมสร้างบุคลิกลักษณะให้กับเด็ก ซึ่ง เปรียบเสมือนการวางรากฐานของประเทศ

วราพร ศิริฤกษ์ (2554, น. 52) กล่าวว่า ผู้ดูแลเด็กที่จะปฏิบัติงานจะต้องเป็นผู้มี สุขภาพดี มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรคติดต่อ มีระดับวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสม และประการสำคัญคือต้องเป็นบุคคลที่มีความรักต่อเด็ก ต้องมีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก

สรุปได้ว่า พี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2.3 การสังเคราะห์สมรรถนะของพี่เลี้ยง

จากที่กล่าวมาข้างต้นพี่เลี้ยงเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กปฐมวัย ทำหน้าที่ในการอบรม ดูแลเด็ก ช่วยครูปฐมวัยปฏิบัติการสอนรวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต ทางพัฒนาการทุกด้านตามวัย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอกำหนดถึงสมรรถนะพี่เลี้ยงและสมรรถนะครูปฐมวัย ไปพร้อมๆ กัน เนื่องจากนักวิชาการได้จำแนกออกเป็น 2 สมรรถนะ แต่มีความหมายใกล้เคียงกัน ดังนี้

ธเนศ ขำเกิด (2555, น. 1-2) ได้เสนอสมรรถนะเฉพาะและตัวบ่งชี้ของครูปฐมวัย มีดังนี้

สมรรถนะที่ 1 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัด ประสพการณ์ เพื่อพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน โดยองค์รวม ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถวิเคราะห์ และประเมินพัฒนาการเด็กตาม สภาพจริงเป็นรายบุคคล และประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการ พัฒนาเด็กตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

ตัวบ่งชี้

1. ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
3. ความสามารถในการจัดประสพการณ์บูรณาการผ่านการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กโดย

องค์รวม

4. ความสามารถในการจัดมูประสพการณ์เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. ความสามารถในการเลือกใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

6. ความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้านเป็นรายบุคคล

7. ความสามารถในการให้ความรู้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

8. ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
 สมรรถนะที่ 2 จิตสำนึกของความเป็นครูปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการเอาใจใส่ ดูแล อบรม และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เป็นแบบอย่างที่ดี มีความรัก ความเข้าใจ ไวต่อความรู้สึก และความต้องการของเด็ก รวมทั้งยอมรับ และให้ความเอื้ออาทรอย่างสม่ำเสมอต่อเด็กทุกคน

ตัวบ่งชี้

1. พฤติกรรมการดูแลเด็ก
2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้เกี่ยวข้อง
3. การใช้คำพูดเชิงบวกกับเด็ก
4. การตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างเหมาะสม
5. ความเอาใจใส่และดูแลเด็กอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ
6. การวิเคราะห์พฤติกรรมเด็ก
7. การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและผู้ปกครอง

วิทยาลัยการฝึกหัดครู (2558, น. 1) สมรรถนะของครูปฐมวัย หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง คุณลักษณะ บุคลิกภาพและแรงจูงใจ ที่ครูปฐมวัยจำเป็นต้องมี เพื่อปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโรงเรียนอนุบาล/สถานพัฒนาเด็ก อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. ความรู้ คือ ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย
2. ทักษะ คือ ความสามารถในการลงมือทำด้วยตนเองด้วยความชำนาญ เชี่ยวชาญ คล่องแคล่ว เช่น ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะในการจัดการชั้นเรียน เป็นต้น
3. แรงจูงใจ คือ แรงจูงใจในภายในซึ่งประกอบด้วยความซื่อสัตย์ ความใฝ่รู้ วิธีคิด วิธีปฏิบัติงาน ความรักโรงเรียนอนุบาล สถานพัฒนาเด็ก ความมุ่งมั่นในความสำเร็จ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง คือ เจตคติ ที่เป็นความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพครูปฐมวัย ค่านิยม ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของครูปฐมวัย ความมั่นใจในตนเอง

4. คุณลักษณะบุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะทางกายภาพของครูปฐมวัย การตอบสนองครูปฐมวัย ต่อข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เผชิญ บทบาทที่แสดงออกต่อผู้อื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, น. 5-7) ได้เสนอสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูปฐมวัย ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก ครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรปฐมวัย
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. การบูรณาการการเรียนรู้
4. การประเมินพัฒนาการ
5. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 4) ได้ระบุสมรรถนะสำหรับการจัดการเรียนรู้ปฐมวัยสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กก่อนประถมศึกษา
2. ความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนแวดล้อมเด็ก
3. ความเป็นมืออาชีพและภาวะผู้นำในการปฏิบัติงาน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 60-61) ได้ระบุ มาตรฐานวิชาชีพครู การศึกษาปฐมวัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย สมรรถนะหลักสำหรับผู้ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาปฐมวัยของ รัฐเนบราสก้า สหรัฐอเมริกา ไว้ 9 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการและการเติบโตของเด็ก (Child Growth and Development) การเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ รวมถึงปัจจัยที่มีต่อพัฒนาการและการเรียนรู้สูงสุดของเด็ก
2. สุขภาพ ความปลอดภัยและโภชนาการ (Health, Safety and Nutrition) การสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและ โภชนาการของเด็ก กระตุ้นให้เด็กใส่ใจในอนามัยส่วนบุคคล สุขภาพการกิน
3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning-Environments) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ตามความต้องการของเด็ก ความสามารถและความสนใจ
4. การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้/หลักสูตร (Planning-Learning Experiences/ Curriculum) ความสามารถในการวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา ภาษาและทักษะการอ่านออกเขียนได้ และมีความรู้ที่กว้างขวางเหมาะสมกับหลักสูตรและมีความรับผิดชอบในการวางแผนและจัดหลักสูตรเชิงบูรณาการที่เพิ่มพูนทักษะในทุกด้านของเด็กตามความสามารถและความสนใจของเด็ก
5. ปฏิสัมพันธ์กับเด็กและการให้คำแนะนำกับเด็ก (Interacting with Children and Providing Guidance to Children) การสร้างสัมพันธ์กับเด็กและให้คำแนะนำกับเด็กทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์และจัดกิจกรรมที่ปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่มั่นคงให้กับเด็ก ซึ่งส่งเสริมให้เด็กมีจิตใจเอื้อเฟื้อและมีวินัยในตนเอง ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง การแก้ปัญหาและการสร้างความสัมพันธ์
6. การสังเกต การจัดทำเอกสาร และการวัดประเมิน (Observation, Documentation and Assessment) การสังเกต วัด และกำหนดถึงสิ่งที่เด็กรู้สนใจและปฏิบัติ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามพัฒนาการและการเรียนรู้ เก็บรักษาข้อมูลที่เป็นเรื่องลับของเด็ก และครอบครัว ใช้กระบวนการทางเอกสารเพื่อสังเกตและสะท้อนถึงการเรียนรู้ของเด็กเพื่อพัฒนาการสื่อสารและการเรียนรู้
7. ความร่วมมือระหว่างครอบครัวและชุมชน (Partnerships with Families and Communities) การเข้าใจถึงบทบาทของสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่นที่เด็กอาศัยอยู่ ผ่านหลักสูตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการถ่ายทอดความรู้มืออาชีพทางปฐมวัยต้องใช้ความรู้ของครอบครัวและระบบสังคมเพื่อสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
8. ความเป็นมืออาชีพและภาวะผู้นำ (Professionalism and Leadership) การให้บริการเด็กและครอบครัวแบบมืออาชีพ สร้างสัมพันธ์แบบมืออาชีพกับเพื่อนร่วมงาน และผู้ร่วมงาน ตลอดจนมีส่วนร่วมกับชุมชนที่เป็นตัวแทนด้านการศึกษาใส่ใจถึงการเติบโตและพัฒนาการ

รวมถึงเข้าใจการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทภาวะผู้นำในสมาคม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านปฐมวัย

9. การบริหารจัดการ การวางแผนและการพัฒนาโปรแกรม (Administration, Program and Development) ผู้บริหารและครูปฐมวัยสามารถสร้าง สนับสนุน และประเมินหลักสูตรปฐมวัยได้ มี แนวปฏิบัติทางธุรกิจในการจ้าง ฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรรวมถึงการบริหารจัดการทางการเงิน

วิบูลย์ลักษณ์ ผิดผาด (2556, น. 30-31) กล่าวว่า สมรรถนะของครูปฐมวัยของต่างประเทศได้แสดงถึงสมรรถนะหลักของครูปฐมวัยเอาไว้ 3 แห่ง ดังนี้

1. Michigan Early Childhood Professionals (2003, p. 8) ได้เสนอสมรรถนะหลักของครูปฐมวัย ไว้ 8 ประการ ดังนี้

- 1.1 ด้านการพัฒนาเด็ก และการเรียนรู้
- 1.2 ด้านสุขอนามัยความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการ
- 1.3 ด้านความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน
- 1.4 ด้านการจัดการหลักสูตร
- 1.5 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 1.6 ด้านการสังเกต สารนิทัศน์ และการประเมินผล
- 1.7 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และการแนะแนว
- 1.8 ด้านความเชี่ยวชาญ

2. Bellm (2008) ได้ระบุเกี่ยวกับสมรรถนะสำหรับครูปฐมวัย ไว้ 8 ประการ

2.1 ด้านการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก ครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ทักษะเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย เข้าใจพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2.2 ด้านการสังเกต และการประเมินผล ครูปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความแม่นยำในการสังเกตและประเมินผลเพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.3 ด้านหลักสูตร และการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้ครูปฐมวัยใช้ในการออกแบบการจัดห้องเรียน ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

2.4 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และการแนะแนว เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างเด็ก และผู้ปกครอง ครูปฐมวัยควรใช้การติดต่อสื่อสารที่มีความหลากหลาย

2.5 ด้านครอบครัว และการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และให้บริการชุมชน

2.6 ด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และโภชนาการ เพื่อสามารถจัดการเกี่ยวกับสุขภาพ ปลอดภัย และการจัดให้อาหารกลางวัน อาหารว่างสำหรับเด็กปฐมวัย

2.7 ด้านความเชี่ยวชาญ การพัฒนาวิชาชีพ และการเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานจริยธรรม และแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพ และผลกระทบจากการปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.8 ด้านการบริหารและการจัดการ การดำเนินการเกี่ยวกับโครงการต่างๆ การจัดการเกี่ยวกับการเงิน และบุคลากรที่ร่วมงาน

3. Ohio Professional Development Network (2008, p. 8) ได้ระบุสมรรถนะหลักของครูปฐมวัย ไว้ 6 ประการ ดังนี้

- 3.1 ด้านการเจริญเติบโต และการพัฒนาการเด็ก
- 3.2 ด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และโภชนาการ
- 3.3 ด้านครอบครัว และปฏิสัมพันธ์
- 3.4 ด้านการสังเกตเด็ก และการประเมินผล
- 3.5 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ
- 3.6 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และการจัดประสบการณ์

California Department of Education (2011, pp. 14-105) ได้ระบุสมรรถนะหลักของครูปฐมวัย ไว้ 12 ข้อ

1. การพัฒนาเด็กและการเรียนรู้
2. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
3. การทำงานร่วมกัน ความสัมพันธ์ที่ดี
4. ครอบครัวและชุมชน
5. การพัฒนาสองภาษา
6. การประเมินผล คัดกรอง สังเกต
7. ความต้องการพิเศษ
8. การเรียนรู้สภาพแวดล้อมและหลักสูตร
9. ความปลอดภัยด้านสุขภาพและโภชนาการ
10. ความเป็นผู้นำ
11. ความเป็นมืออาชีพ
12. การบริหารและการกำกับดูแล

New York Works for Children (1997, pp. 7-79) ได้ระบุสมรรถนะหลักของครูปฐมวัย ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก
2. ความสัมพันธ์กับชุมชน
3. การสังเกตและการประเมินผล
4. สภาพแวดล้อมและหลักสูตร
5. สุขอนามัย
6. ความเป็นมืออาชีพ
7. การบริหารและการจัดการ

Rhode Island's (2013, pp. 1-51) ได้ระบุสมรรถนะหลักของครูปฐมวัยไว้ 6 ข้อ

1. สุขอนามัยและความปลอดภัย
2. ผู้ปกครองและชุมชน

3. พัฒนาการและการเรียนรู้
4. หลักสูตร
5. การประเมินผล
6. ความเป็นมืออาชีพ

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัย สามารถแสดงออกมาเป็นตาราง 2.3 ดังนี้

ตารางที่ 2.3 การสังเคราะห์สมรรถนะที่เลี้ยง

ด้าน	Michigan (2003:1)	Bellm (2008)	Ohio (2008, p.8)	California Department of Education (2011, น. 5-7)	กระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.5-7)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 60-61)	New York Works for Children (1997, น.7-79)	Rhode Island's (2013, น.1-51)	ศาสตราจารย์พิเศษ และคณะ (2549, น.10)	ธเนศ ข้าเกิด (2555, น.1-2)	กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น(2550,น.4)	รวม
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	9
ความรู้ความเข้าใจหลักสูตร สุขภาพ และโภชนาการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				8
การประเมินพัฒนาการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			9
การมีปฏิสัมพันธ์และการแนะแนว	✓	✓										2
ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ	✓	✓		✓		✓	✓	✓			✓	7
การบริหารและการจัดการ		✓		✓		✓	✓					4
การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	8
การพัฒนาเด็กและการเรียนรู้				✓				✓				2
ความรู้ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ				✓								1
การบูรณาการการเรียนรู้					✓							1
การทำวิจัยในชั้นเรียน						✓						1
การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน						✓		✓				2
จิตสำนึกของความเป็นครู						✓				✓		2

จากตารางที่ 2.3 พบว่า นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง ได้พบว่า ประเด็นสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงที่มีความถี่สูงสุด 9 คะแนน ได้แก่ การประเมินพัฒนาการ และ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ความถี่ 8 คะแนน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สุขอนามัยและโภชนาการ และการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ความถี่ 7 คะแนน ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย จากนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 5-7) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 60-61) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 4) สาคร พร้อมเพระ และคณะ (2549, น. 10) ธเนศ ขำเกิด (2555, น. 1-2) Michigan Early Childhood (2003, p. 1) Bellm (2008) Ohio Professional Development Network (2008, p. 8) California Department of Education (2011) New York Works for Children (1997) Rhode Island's (2013) ซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ 2) การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ 3) การประเมินพัฒนาการ 4) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และ 5) ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตร สุขอนามัยและโภชนาการ

พี่เลี้ยงนับเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา ควบคู่ไปกับครูผู้สอนในการให้ความรัก ความเอาใจใส่ อีกทั้งยังต้องมีความรู้และความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการ และการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นหลักสูตรที่สำคัญยิ่งสำหรับพี่เลี้ยงในการนำความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรนี้มาใช้ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญที่พี่เลี้ยงควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (2542, น. 55-59) ระบุว่า สถานเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน จะต้องมีการดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญเรื่องโภชนาการ สุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็ก ครูพี่เลี้ยงเด็กมีส่วนในการดูแลสุขภาพและสวัสดิการของเด็ก แต่ละคน การสวมใส่เสื้อผ้า การใช้ห้องน้ำห้องส้วม การเตรียมการจัดอาหารและเครื่องดื่ม ให้มีสารอาหารที่ครบถ้วนและมีการจัดเก็บอาหารที่ถูกสุขอนามัยจะช่วยลดการแพร่เชื้อโรค รวมถึงการกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสุขอนามัย ความปลอดภัยของตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2548, น. 5-7) ได้ระบุหลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้ครอบคลุมสาระในด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการ โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาเด็กโดยผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเล่นและทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย รวมถึงการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาเด็ก

California Department of Education (2011, pp. 14-105) ได้ระบุว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กควรมีความรู้ความเข้าใจในเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาที่รบกวนรอบตัวเด็ก และมีส่วนร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยศึกษา

ข้อมูลในส่วนของวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานความจริงของสถานศึกษาของตน ภารกิจที่จะต้องกำหนดและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายในระยะเวลาที่แน่นอน โดยมีเป้าหมายด้านคุณภาพที่จะเกิดกับผู้เรียนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี รวมถึงการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มุมการเล่นต่างๆ มีสื่อและแหล่งการเรียนรู้ซึ่งอาจจัดทำ หรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้เป็นประโยชน์ การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรกระทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน โดยประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย พี่เลี้ยงควรจะสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล ไม่ควรใช้การทดสอบ อาจทำในรูปแบบของแฟ้มสะสมผลงานเด็ก

นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแล้ว พี่เลี้ยงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและดูแลเด็กในเรื่องสุขอนามัยและโภชนาการเด็กด้วย เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเด็กจะมีพัฒนาการที่เด่นชัดทางด้านร่างกายและรวมถึงพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสติปัญญาด้วย พี่เลี้ยงควรดูแลอาหารให้สะอาด ถูกหลักโภชนาการ มีสารอาหารครบ 5 หมู่ เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมให้มีสุขภาพดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาดปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดจนได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพ การดูแลสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี Michigan Early Childhood (2003, p. 8) Bellm (2008, น. 30) Ohio Professional Development Network (2008, p. 8) California Department of Education (2011) New York Works for Children (1997) Rhode Island's (2013)

สรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจหลักสูตร สุขอนามัยและโภชนาการ หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีความรู้และเข้าใจในเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา เข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี จัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ดูแลอาหารให้สะอาด ถูกหลักโภชนาการ ส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดี ดูแลสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

2. ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อพัฒนาให้ครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการเตรียมความพร้อมโดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลัก ซึ่งในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กนั้น พี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญในการจัดเตรียมสภาพของการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ซึ่งได้นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพี่เลี้ยงในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 43-57) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์และแนวทางการจัดประสบการณ์ไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

2. จัดประสบการณ์โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง
4. จัดประสบการณ์โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก กระทรวงศึกษาธิการ (2548, น. 5-7) ได้กำหนดลักษณะของการจัดกิจกรรมไว้ 6 กิจกรรม มีดังนี้

1. กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติวิทยา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้ เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็กทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม กิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้วอาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก – ปะ การตัด – ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์หรือวิธีการอื่นๆที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดานปักหมุด การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3 – 5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1 – 2 กิจกรรมตามความสนใจ

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์การเคลื่อนไหวของเด็กมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ ซ้ำ ได้แก่ การคืบ คลาน เร็ว ได้แก่ การวิ่ง นุ่มนวล ได้แก่ การไหว้ ซิงซัง ได้แก่ การกระต๊อบเท้าต๋งๆ ตีกลองต๋งๆ ร่าเริงมีความสุข ได้แก่ การตบมือ หัวเราะ เสร้าโศก เสียใจ ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ฯลฯ

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน เพื่อออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นทราย เล่นน้ำ บทบาทสมมติ มุมช่างไม้ อุปกรณ์กีฬา หรือเกมการละเล่น

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสีรูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย 3-5 ปี เช่น เกมจับคู่แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการเรียนรู้ (2546, น. 40) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กำหนดให้จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 4) ได้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ปฐมวัยที่ครอบคลุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักการสำคัญ 6 ประการคือ

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและเด็ก
2. เด็ก ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
3. กิจกรรมสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
4. กิจกรรมสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. บูรณาการทักษะทางวิชาการลงในกิจกรรม
6. ใช้วัสดุท้องถิ่นและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการผลิต

สื่อประกอบการเรียนการสอน

เพ็ญจันทร์ มีนะจรัส (2551, น. 41) กล่าวว่า ครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความเมตตากรุณาจิตใจดี และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

นภาพร เสาะสิทธิ์ (2552, น. 8) กล่าวว่า ครูปฐมวัยควรมีความสามารถในการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการและเตรียมความพร้อมในการเรียน

พุลลิสรี มูลอินตะ (2552, น. 34) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงตัวเด็กและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นหลัก โดยยึดเด็กเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ ควรเลือกประสบการณ์ที่เด็กสนใจและสอดคล้องกับพัฒนาการเพราะเด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้แตกต่างกัน

สิริมา พิกุลศรี (2557, น. 64-67) ได้ระบุบทบาทของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากกระบวนการสอนได้ 3 ประการคือ

1. การเตรียมการสอน การจัดหาแหล่งเรียนรู้และการวางแผนการสอน โดยการจัดทำแผนการสอนให้เหมาะสมกับวัยและให้เด็กมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
2. การสร้างบรรยากาศ การจัดสภาพแวดล้อม และการกระตุ้นผู้เรียนโดยจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก เหมาะกับการทำความเข้าใจในการเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ประสบการณ์จริงของเด็ก

3. การประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมกับวัย พฤติกรรม และสถานการณ์ในขณะที่เด็กกำลังทำกิจกรรม

Birch & Billman (1986, p. 387) กล่าวว่า ครูควรเปิดโอกาส ให้เด็กได้มี ปฏิสัมพันธ์กับคน สื่อ วัสดุสิ่งของต่างๆ จะทำให้เด็กเริ่มแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือและแบ่งปันต่อผู้อื่น ยิ่งครูเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเท่าไร ยิ่งทำให้เด็กมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับ บุคคลอื่นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เด็กได้แสดงออกถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือ แบ่งปัน และจะค่อยๆมา แทนที่ความเห็นแก่ตัว

Bellm (2008, p. 30) กล่าวว่า ครูปฐมวัยควรจัดสภาพแวดล้อมและออกแบบ ห้องเรียนให้สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

California Department of Education (2011, p. 14) กล่าวว่า สมรรถนะที่ นักการศึกษาปฐมวัยจะต้องมี นอกเหนือจากความรู้และอารมณ์ คือ ทักษะหรือความสามารถในการ สอนและดูแลเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้จากการถ่ายทอดของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การ อ่าน เขียน พูด ฟัง คิด วาดภาพ ร้องเพลง รวมถึงการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของเด็ก

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การที่พี่เลี้ยงจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายด้วยกิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กในการทำกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่ และจัดกิจกรรมโดยให้ ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3. ด้านการประเมินพัฒนาการ

พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับตัวมนุษย์ทั้งในโครงสร้างและแบบแผน ของร่างกายซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคมอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงอายุ ตั้งแต่ปฏิสนธิและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ดังนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของพัฒนาการ ไว้ดังนี้

สุนันทา แดงนาวงษ์ (2552, น. 33) ได้ให้ความหมายของ พัฒนาการ ว่าหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Process of Change) ในด้านต่างๆ ของมนุษย์อย่างมีระเบียบแบบแผน สืบเนื่องกันไป ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ (Quality)

นิตยา คชภักดี (2543, น. 3-5) กล่าวว่า เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ จากประสาทสัมผัส ฟัง พูด คิด ลงมือทำ พัฒนาการของเด็กก็จะก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

วยุรี ทิพนนท์ (2555, น. 10-11) กล่าวว่า การพัฒนานั้นไม่เพียงแต่เพิ่มในด้าน ขนาด รูปร่าง หรือน้ำหนักเท่านั้น แต่รวมถึงการที่จะต้องมียุทธศาสตร์ใหม่ๆ และความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้นด้วยเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ต่อเนื่องกันตั้งแต่แรกเกิดจนถึงเป็นผู้ใหญ่ หลักพัฒนาการของ เด็กเป็นไปตามแบบแผนเฉพาะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อย อัตราพัฒนาการแตกต่างกันเกิดจาก องค์ประกอบ 2 ตัว คือ พันธุกรรม และ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งถ้าหากครูผู้สอนมีความรู้กับหลักพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัยแล้วก็สามารถประเมินพัฒนาการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม พัฒนาการด้านต่างๆ

ของเด็กจะดำเนินไปพร้อมกันอย่างรวดเร็วทุกๆ ด้าน และทุกด้านสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ใน การสอนหรือจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาเด็ก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พี่เลี้ยงจะต้องรับรู้และทำ ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการ ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย (Physical Development) เป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงลักษณะของร่างกาย ทั้งในด้านสัดส่วนโครงสร้างของร่างกายและการทำหน้าที่ของระบบ อวัยวะทั้งภายในและภายนอกร่างกาย ตลอดจนการเคลื่อนไหวกระบวนการทำงานของกล้ามเนื้อ อัน เป็นผลมาจากการเจริญเติบโตด้านร่างกายที่สามารถวัดได้จากความสูง น้ำหนัก ความกว้าง ความยาว ความแข็งแรง รวมทั้งความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก (ชูลีรัตน์ สมร่าง, 2553, น. 25-35)

2. พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ (Emotional Development) เป็นกระบวนการ ด้านจิตใจ ความคิด และพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆของเด็ก อารมณ์ของมนุษย์เราช่วยให้มนุษย์คิด ตัดสินใจ และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว (กรมวิชาการ, 2546, น. 124) ในการรู้สึกและแสดง ความรู้สึกของเด็ก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รักชอบ สนใจ เกลียดโดยที่เด็กรู้จักควบคุม การแสดงออก อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดี และนับถือตนเอง (วยุรี ทิพนนท์, 2555, น. 15) ความสามารถในการแยกแยะ ความลึกซึ้งและการควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ อย่างเหมาะสมเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือตนเอง หรืออัตมโนทัศน์ (นิตยา คชภักดี, 2543, น. 2) การรู้สึกและแสดงความรู้สึกอย่างเป็นระบบที่ ช่วยใน การประเมินเหตุการณ์และกระตุ้นการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ (สุนันทา แดงนางวงษ์, 2550, น. 35)

3. พัฒนาการด้านสังคม (Social Development) การพัฒนาความสามารถใน การแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้าสังคมได้ (Hurlock & others, 1978, p. 220) ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือ การช่วยเหลือ การเจรจาความขัดแย้ง และการพูดคุยกับ ผู้อื่น ครูควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางสังคมอยู่ตลอดเวลา (Seefeldt, 1990, p. 264) และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, 2546, น. 42)

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา (Intellectual Development) เป็นความสามารถ ในการรับรู้ การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา ซึ่งแสดงออกโดยการใช้ภาษาในการสื่อ ความหมายเป็นส่วนใหญ่ (วยุรี ทิพนนท์, 2555, น. 21) การเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านความ เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับปรากฏการณ์และสิ่งต่างๆ จะทำให้บุคคล สามารถปรับตัวสร้างทักษะใหม่เพิ่มขึ้นจากความเข้าใจและทักษะเดิมมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ (นิตยา คชภักดี, 2543, น. 31) เด็กใช้ความคิดในการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่รับรู้และใช้ความคิดในการแก้ปัญหา ได้ แต่ความเข้าใจเหตุผลนั้นยังไม่สมบูรณ์ ลักษณะที่สำคัญของความคิดในเด็กวัยนี้มีความคิดฝันและ จินตนาการค่อนข้างมากจะถือตนเองเป็นศูนย์กลางคิดว่าคนอื่นจะคิดแบบเดียวกับตน มีความสนใจ ใคร่รู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ครูจะต้องช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญาของเด็กวัยนี้ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2545, น. 109)

จากพัฒนาการดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินพัฒนาการเพื่อดู ความก้าวหน้าและการเจริญเติบโตของผู้เรียนปฐมวัยด้วย ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช

2546 ได้กล่าวถึง หลักการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ว่าหมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะทำกิจกรรมแล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอน สร้างขึ้นหรือกำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลในการพัฒนาการให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ ควรมีการประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก เป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปีเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยมีการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น. 84)

Rhode Island's (2013, p. 45) กล่าวว่า ครูปฐมวัยต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการประเมินและสามารถวางแผนและดำเนินการประเมินได้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

ในส่วนของวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2548, น. 86-92) ได้สรุปถึงวิธีการและเครื่องมือการประเมินพัฒนาการเด็กว่า ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งมีด้วยกันหลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก มีอยู่ 2 แบบ คือ การสังเกตอย่างมีระบบ ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายตามแผนที่วางไว้ และการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น และเมื่อมีการสังเกตก็ต้องมีการบันทึกผลลงในแบบบันทึกพฤติกรรม โดยต้องทำอย่างสม่ำเสมอ

2. การสนทนา ทั้งที่เป็นการสนทนาเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาการทางภาษาของเด็กโดยบันทึกผลลงในแบบบันทึกพฤติกรรม

3. การสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการพูดคุย ซักถาม โดยควรใช้คำถามที่เหมาะสมกับวัย และให้อิสระในการตอบ ซึ่งจะสามารถประเมินความสามารถและค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้โดยการบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

4. การรวบรวมผลงานแต่ละด้านของเด็ก เช่น การเก็บผลงานขีดเขียน ศิลปะ การประดิษฐ์ โดยเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio) เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน ซึ่งงานแต่ละชิ้นที่เก็บไว้จะเป็นเครื่องมือการประเมินต่อเมื่อผลงานนั้นมีความก้าวหน้า บ่งบอกความต้องการของเด็ก และมีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

5. การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งตัวชี้วัดการเจริญเติบโต ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบศีรษะ ฟัน กระดูก แนวทางการประเมินโดยการนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข สำหรับการเจริญเติบโตด้านร่างกายโดยรวม

นอกจากนี้ พูลสิริ มูลอินต๊ะ (2552, น. 20) ให้ความคิดเห็นว่า การบันทึกข้อมูลแล้วแปลผลพัฒนาการของเด็กที่แสดงพฤติกรรมออกมานั้นก็เพื่อนำไปสู่การพิจารณาเสริมการจัดประสบการณ์ให้เด็กเต็มตามศักยภาพตามเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นซึ่งควรสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งการรายงานผลพัฒนาการเด็กต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 40) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรประเมินทุกช่วงอายุเพราะเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็ว ครูพี่เลี้ยงเด็กควรสังเกตพัฒนาการเด็กจากคุณลักษณะตามวัยโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยมีหลักในการประเมินพัฒนาการ ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
3. ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในกิจกรรมต่างๆ และกิจวัตรประจำวันหรือสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดกับเด็ก
4. บันทึกพัฒนาการลงในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขหรือของหน่วยงานอื่น
5. นำผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการไปพิจารณาจัดกิจกรรม เพื่อเปิด โอกาสให้เด็กเรียนรู้และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย

Michigan (2003, p. 1), Bellm (2008) Ohio Professional Development Network (2008, p. 8) อ้างถึงใน วิบูลย์ลักษณ์ ผิดผาด (2556, น. 30-31) กล่าวว่า การสังเกตและการประเมินผลเด็ก ครูปฐมวัยจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความแม่นยำในการสังเกตและประเมินผลเพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

New York Works for Children (1997, p. 727) กล่าวว่า การสังเกตและการประเมินพัฒนาการเด็กต้องกระทำโดยการวางแผนหลักสูตร และมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมิน โดยต้องสังเกตเด็กอย่างสม่ำเสมอ และมีวิธีการจดบันทึกข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับเด็ก การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์ผล

California Department of Education (2015, p. 1) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็ก หมายถึง การประเมิน คัดกรอง และการสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อที่จะสามารถวางแผนและหาวิธีการในการประเมินได้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีความรู้และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งสามารถประเมินพัฒนาการได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในแต่ละช่วงอายุด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการวางแผนและเลือกใช้เครื่องมืออย่างเหมาะสม รวมถึงการจดบันทึกพัฒนาการตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง

4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างพี่เลี้ยงกับผู้ปกครองและชุมชนนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญอีกบทบาทหนึ่งของพี่เลี้ยงในการประสานงานกับผู้ปกครอง ให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก ทั้งกระตุ้นให้ผู้ปกครองและชุมชนมีการร่วมมือและสนับสนุนให้มีการพัฒนาเด็กไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของพี่เลี้ยงกับผู้ปกครองและชุมชน ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, น. 2) กล่าวว่า การทำงานของครูพี่เลี้ยงเด็กร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย การมีส่วนร่วมการร่วมมือ

กันของทุกคนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้ปกครองคือผู้ที่ใกล้ชิดและมีข้อมูลเกี่ยวกับเด็กมากที่สุด ถือว่าเป็นครูคนแรกของเด็กก่อนจะเข้าสู่โรงเรียนก่อนจะถึงการดูแลโดยครูซึ่งเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สอง ดังนั้นทั้งครูพี่เลี้ยงเด็กและพ่อแม่ต่างต้องรับภาระในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของความร่วมมือร่วมใจ มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 26) กล่าวว่า ครูและพี่เลี้ยงมีหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้านและชุมชน เพื่อให้เด็กพัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 96-97) กล่าวว่า ความสัมพันธ์กับบ้านและชุมชน หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประสานงาน การให้บริการแนะนำ การขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากบ้านและชุมชน รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงเด็กกับผู้ปกครองเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ได้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. เยี่ยมเยียนปรึกษาหารือ ขอคำแนะนำจากพ่อแม่ผู้ปกครอง
2. ส่งเสริมผู้ปกครองให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เช่น การอบรมเลี้ยงดูเด็ก สิทธิเด็ก

นิทานเด็ก เป็นต้น

3. เยี่ยมเยียนเด็กเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ขาดเรียน ให้คำแนะนำผู้ปกครองในการตรวจรักษาและการป้องกัน
4. ศึกษาหาความรู้ในเรื่องการพัฒนาเด็กเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดูแลเด็กได้อย่างเหมาะสมตามวัย
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียน

อัญมณี โชติสุวรรณ (2550, น. 97) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้ปกครอง

อรุณ รักษาทรัพย์ (2551, น. 11-20) กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง คือ การเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีการปฏิบัติหน้าที่ดี ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ หุ่่มเทพพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ทักทายผู้ปกครอง ถามทุกข์สุขและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง รวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลเด็ก การพัฒนาการทำงานของครูพี่เลี้ยงเด็กร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การสำเร็จในการทำงาน และส่งผลต่อการพัฒนาเด็ก ครูควรหาข้อมูลความรู้ใหม่ๆ สม่่าเสมอ มีความรู้เทคนิควิธีการในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงการพัฒนาผู้ปกครองโดยการให้ความรู้ ชี้แนะ แนะนำ ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แก่เด็กในทุกด้านเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน หากพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมหรือมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับสถานศึกษาอย่างจริงจัง ใกล้ชิด ต่อเนื่อง และยั่งยืน จะทำให้ผลสำเร็จทางการเรียนของเด็ก ช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอย่างแน่นอน

สาคร พร้อมเพระ และคณะ (2553, น. 22) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง คือ การที่ครูยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายผู้ปกครอง ถามทุกข์สุขและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง รวมถึงการเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 9) กล่าวว่า บทบาทของครูพี่เลี้ยงเด็กที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก มีดังนี้

1. ต้องมีความพร้อมในการให้ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก
2. ต้องตระหนักถึงความสำคัญที่จะร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
3. ต้องให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอื้ออาทร ความปลอดภัย และส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. ประสานความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนในการพัฒนาเด็กไปในทิศทางเดียวกัน
5. เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก มีการใช้ภาษาที่สร้างสรรค์ และมีกิริยามารยาทสุภาพ

การให้ความรู้กับผู้ปกครองและชุมชนนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญอีกบทบาทหนึ่งของครูพี่เลี้ยงในการประสานงานกับผู้ปกครองให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก ทั้งกระตุ้นให้ผู้ปกครองและชุมชนมีทักษะ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งวิธีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีหลากหลายวิธีการ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

สุภาวิณี ลายบัว (2554, น. 24-34) กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ เป็นกระบวนการให้ข้อมูลความรู้ที่จะช่วยให้ผู้ปกครองมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก และเสริมสร้างศักยภาพในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องและมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งวิธีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เช่น การจัดรายการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองตามความสนใจ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย และจัดนิทรรศการ การจัดห้องสมุดสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก การถ่ายทอดความรู้เป็นรายบุคคล เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์ การสอบถาม การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

Michigan Early Childhood (2003, p. 1) Bellm (2008), Ohio Professional Development Network (2008, p. 8) อ้างถึงใน วิบูลย์ลักษณ์ ผิดผาด (2556, น. 39-40) กล่าวว่า นอกจากครูจะเป็นผู้วางแผนหลักสูตรและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยแล้ว ผู้ที่จะมีส่วนช่วยให้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรบรรลุตามเจตนารมณ์คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นการกระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่เด็กมากยิ่งขึ้น และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความช่วยเหลือแนะนำจากครูในโรงเรียน ผู้บริหาร และครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศอันอบอุ่น เชื่อเชิญทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองรู้สึกสบายใจและสะดวกใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

Danby & Other (2011, pp. 74-75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน สามารถติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ได้หลากหลายวิธี ดังนี้

1. การส่งเอกสารเผยแพร่ การแจ้งข่าว การสร้างความเข้าใจที่ก่อให้เกิดความร่วมมือที่ดี เช่น แผ่นพับ ป้ายประกาศ จุลสาร จดหมาย คู่มือผู้ปกครอง
2. การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการจัดกิจกรรมเช่น การประชุมผู้ปกครอง จดหมายเวียน สมุดแจ้งพฤติกรรม
3. การเชิญผู้ปกครองเยี่ยมชมโรงเรียน เพื่อกระชับความสัมพันธ์ เช่น การจัดงานนิทรรศการ และผลงานเด็ก
4. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทัศนศึกษา หรือการแจ้งกิจกรรมให้ผู้ปกครองทราบมากขึ้น

California Department of Education (2011, p. 19) กล่าวว่า องค์ประกอบของครอบครัวชาวอเมริกันได้รับอย่างสม่ำเสมอมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและรัฐนิวยอร์กคาดเดาการเปลี่ยนแปลงของประชากรนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำงานร่วมกับเด็กและครอบครัวต้องยอมรับและเคารพวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ ภาษา ค่านิยม ศาสนา และความเชื่อ ทำให้สามารถให้การสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำงานร่วมกับเด็กต้องยอมรับครอบครัวและร่วมมือกันในการสร้างความไว้วางใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็กให้เจริญเติบโตในสังคมต่อไป

Rhode Island's (2013, p. 15) กล่าวว่า ครูปฐมวัยควรเข้าใจบทบาทของครอบครัวและการเล่นของเด็ก ควรให้ความสำคัญกับพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของเด็ก สนับสนุนให้มีการสร้างความสัมพันธ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน ครูปฐมวัยควรรับรู้และเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและสามารถหาแนวทางการพัฒนาได้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา คือ เด็กมีอารมณ์ที่แตกต่างตามความสนใจและการเรียนรู้ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น วัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา ครอบครัวและชุมชน รวมถึงปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้นและระยะยาว เช่น ความยากจน ความเจ็บป่วย ความพิการ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบเพื่อการพัฒนาเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5. ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ

ในการทำงานกับเด็กปฐมวัย พี่เลี้ยงควรมีความรู้ เชี่ยวชาญ ชำนาญงานเป็นพิเศษ เพราะเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด พี่เลี้ยงที่สามารถปฏิบัติงานได้ดี มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และมีความเป็นผู้นำในการลงมือทำงานหรือนำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ย่อมเกิดผลดีต่อตนเองและต่อเด็กปฐมวัย ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยาม ความหมายของความเป็นมืออาชีพและภาวะผู้นำไว้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545, น. 1) ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญของความเป็นมืออาชีพ ควรมีอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. มีความรู้ที่แท้จริงในเรื่องที่ทำ รู้หลักวิชา รู้เหตุรู้ผล ที่มาที่ไปของเรื่องที่ทำ อย่างรอบด้านและสามารถคาดคะเนเพื่อหาทางแก้ไขได้ในกรณีที่มีเหตุผิดปกติเกิดขึ้น
 2. มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ได้เหมาะสม เกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ ไหวพริบ ปฏิภาณ จนกลายเป็นความเชี่ยวชาญ
 3. มีความสามารถในการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทำความเข้าใจได้ดี มีการสนทนาที่สร้างสรรค์ รู้จักอดทนอดกลั้นเพื่อที่จะได้ทำผลงานที่ตอบสนองตามความต้องการได้ถูกต้อง
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 16-17) กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพนั้นหมายความรวมถึง การที่ครูพี่เลี้ยงเด็กได้หาความรู้ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่น การเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การศึกษาดูงาน และการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ การรักเด็ก อ่อนโยน ใจเย็น ความเป็นผู้นำ และกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่คับขัน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, น. 13) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำของครู ประกอบด้วย การมีวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู มีการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการปฏิบัติงานอย่างไต่ตรง และมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน

ศักดิ์ ชูนกลาง (2554, น. 15) กล่าวว่า คำว่า มืออาชีพ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในงานที่ทำ สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย รู้จักการวางแผนงานให้ชัดเจนก่อนลงมือทำ มีการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง รักและศรัทธาในงานที่ทำ มีภาวะความเป็นผู้นำสูง สามารถใช้เหตุผลในการจัดการกับปัญหาที่พบได้ มีความรับผิดชอบต่องานและตรงต่อเวลา คำว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง วิธีการที่บุคคลโดยพยายามใช้ความสามารถของตนส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 32) กล่าวว่าครูมืออาชีพต้องสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสม จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นกระบวนการคิดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข เพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ใช้วิจัยปฏิบัติการและประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน

วันเพ็ญ นันทะศรี (2555, น. 25) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำหมายถึงพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย เป็นความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลโดยใช้การจูงใจ โน้มน้าวใจ อันจะก่อให้เกิดกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงที่บรรลุวัตถุประสงค์

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2555, น. 8) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้

จีรพันธุ์ พูลพัฒน์ (2557, น. 1) กล่าวถึงคุณสมบัติ “การเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย” ดังนี้ ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลที่สามารถชักจูงผู้ตามให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละคน

แต่ละกลุ่มได้ สำเร็จตามเป้าหมายของแต่ละคนหรือของกลุ่ม ดังนั้น คุณสมบัติสำคัญของผู้นำที่รวบรวมได้จากข้อเขียนต่างๆ คือ

1. ต้องกล้าในการจะเสี่ยงทำสิ่งที่คิดว่าทำแล้วจะเกิดผลดีต่อคุณภาพของเด็กของการศึกษาในส่วนที่รับผิดชอบ

2. เลือกทำในสิ่งที่จำเป็น
3. มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ
4. ระมัดระวังเรื่องเวลาและใช้เวลาอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดกับงาน
5. รู้ว่าเมื่อไหร่ควรจะปรับพัฒนางาน และมาก-น้อยแค่ไหน
6. ใช้แรงจูงใจในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน
7. เป็นคนเปิดเผย พร้อมรับฟัง และปรับพัฒนา
8. มีวินัยในตนเอง
9. มองเห็นปัญหาและอุปสรรค แสวงหาแนวทางแก้ไข
10. วางแผนระยะยาวและระยะสั้นในการทำงาน
11. รู้จักประเมินตนเองแล้วปรับพัฒนา
12. ศึกษาจุดแข็ง / จุดเด่น ของตนเองและเพื่อนร่วมงาน แล้วนำมาใช้ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุด

Dejnozka (1983, p. 142) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นการบูรณาการระหว่างบุคคล วัสดุอุปกรณ์ และความคิด เพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

Sergiovanni & Moore (1989, p. 213) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นการเกลี้ยกล่อมจูงใจ ให้ผู้ตามปฏิบัติตามโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

New York Works for Children (1997, p. 72) กล่าวถึง “สมรรถนะหลักสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัย” โดยสำนักงานรัฐนิวยอร์กและครอบครัว ได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นมืออาชีพสำหรับเด็กเล็ก ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์และเป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง
2. การพัฒนาสิ่งที่จำเป็นต่อเด็กและครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ
3. แสดงความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน
4. จัดนิทรรศการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของเด็ก
5. ประชาสัมพันธ์เรื่องการดูแลเด็กในการเล่นที่เหมาะสม

Rhode Island's (2013, p. 51) เขียนบทความ “สมรรถนะความเป็นมืออาชีพสำหรับครูปฐมวัย” ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพ ไว้ดังนี้

1. ต้องรู้และใช้แนวทางจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย
2. สามารถทำงานอย่างใกล้ชิดกับเด็กและครอบครัวของเด็ก เพื่อนร่วมงานและ

ชุมชน

3. เห็นคุณค่าความหลากหลายของวิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อ ภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่สามารถพบได้ในสังคม

4. ใช้กลยุทธ์ในการสอนที่ปราศจากอคติและตอบสนองต่อความแตกต่างของเด็กและครอบครัว

5. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

6. ใช้ความหลากหลายของทรัพยากรในการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ รวมถึงการมีส่วนร่วมในประสบการณ์เรียนรู้จากคนอื่นๆ

สรุปได้ว่า ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีความรู้ที่แท้จริงในงานที่ทำและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม มีการประเมินตนเองแล้วปรับปรุงพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีบุคลิกภาพที่ดี รักเด็ก อ่อนโยน ใจเย็น และกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่คับขัน มีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูงเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก มีกลยุทธ์ในการสอนที่ปราศจากอคติต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย

2.4 แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง

การพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้พี่เลี้ยงให้มีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์ การประเมินพัฒนาการด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 11) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาและเนื้อหาสาระในการพัฒนา ดังนี้

วิธีการพัฒนา

1. ประชุมให้ความรู้ หมายถึง การเข้ารับฟัง อบรม เรียนรู้ด้านเนื้อหา ทฤษฎีในการดูแลนักเรียน

2. ประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การอบรมโดยการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ ด้วยการฝึกคิด ฝึกทำ ได้รับประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่เรียนรู้

3. ศึกษาดูงาน หมายถึง การหาความรู้และประสบการณ์นอกสถานที่ ที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่โดยการไปศึกษาดูงานในหน่วยงานที่ประสบ ความสำเร็จด้านต่างๆ

4. พัฒนาตนเอง หมายถึง เพิ่มพูนความรู้ด้วยการศึกษาต่อ หรือเรียนรู้เพิ่มเติมให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น

5. จัดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา หมายถึง ให้ครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้สอนให้คำแนะนำ ติดตาม ประเมินผล

เนื้อหาสาระในการพัฒนา

1. หลักสูตร เช่น การจัดทำหลักสูตร เนื้อหาสาระ และแผนการสอน

2. การประเมินพัฒนาการ เช่น การวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็กในการเรียน การทำกิจกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. การจัดประสบการณ์ เช่น การบูรณาการเรียนในรายวิชาต่างๆ

4. หลักโภชนาการ เช่น สุขภาพอนามัย อาหาร การปฐมพยาบาล

5. จิตวิทยา เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ การสังเกต การแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนทั้งในและนอกห้องเรียน

6. สื่อการเรียนการสอน เช่น การผลิตและใช้สื่อประเภทต่างๆ

ขจรพงศ์ มีชา (2551, น. 65-78) กล่าวว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาปฐมวัย และสนับสนุนการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณค่าวัสดุ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ

สังคม วงภูธร (2552, น. 74) กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะครูผู้ดูแลเด็กให้ได้รับการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในด้านการจัดการศึกษา ควรมีการอบรม ศึกษาดูงาน และสัมมนาด้านการกระตุ้นจิตสำนึกในการดูแลเด็กให้แก่ครูผู้ดูแลเด็กในทุกปี

สาคร พร้อมเพราะ และคณะ (2553, น. 53) กล่าวว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กต้องการพัฒนาความรู้ด้านการประเมินพัฒนาการ การใช้สื่อการสอน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง ควรให้มีการอบรมอย่างน้อย 2 ครั้งในหนึ่งปี

ลลิตา วัจนสุนทร (2556, น. 162) กล่าวว่า การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน

แผด็จศักดิ์ อุทาวงศ์ (2557, น. 143) กล่าวว่า การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และการบันทึกหลังแผน ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน

จากที่กล่าวมาข้างต้นการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง หมายถึง การที่พี่เลี้ยงมีการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และมีทัศนคติที่ดีต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น การอบรม สัมมนา การนิเทศ ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระที่ควรได้รับการพัฒนาและหาแนวทางแก้ไขได้ตรงตามเนื้อหาสาระที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้จะทำให้ผู้ที่ได้รับการพัฒนา มีศักยภาพ สามารถเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องนั้นๆ มากขึ้น

3. บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากโรงเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ที่จะส่งผลให้การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ในทางการศึกษาที่สามารถพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถและเป็นคนดีของสังคม ซึ่งบทบาทของแต่ละบุคคลมีความสำคัญแตกต่างกันไป ดังนี้

3.1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในส่วนของการทำงานหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การดูแลอบรมเด็กให้เกิด และเป็นกำลังสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสทางการศึกษาและเป็นได้รับการพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน คณะกรรมการพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และชุมชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, น. 100-104) ได้ระบุบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และกำหนด

วิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยการคัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็ก เช่น ผู้สอน พี่เลี้ยง ให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงวุฒิทางการศึกษา มีความรักเด็ก มีจิตใจดี มีบุคลิกภาพที่ดี เข้าใจธรรมชาติของเด็ก พุดจาสุภาพ สะอาด มีความอดทน รู้จักรับฟังความเห็นของเด็ก และตัดสินปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล รวมถึงการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ สามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึงและความเสมอภาค ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้สอนและครูพี่เลี้ยงเด็กได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความก้าวหน้า มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวเด็ก งานวิชาการ หลักสูตร อย่างเป็นระบบและ ประชาสัมพันธ์หลักสูตร สถานศึกษาให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ จัดสภาพแวดล้อมตลอดจน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรและการสอนโดยจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ และคอยกำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และนำผลจากการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็ก และมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการ บริบททางสังคม และให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

3.2 บทบาทผู้สอน

โดยการจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งเน้นและส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการและเต็มตามศักยภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, น. 101-102) ได้ระบุบทบาทของผู้สอนปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอน ต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ข้อมูลแวดล้อมตัวเด็กเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่เด็กรู้้อย่างมีเหตุผลโดยการกระตุ้นให้เด็กร่วมคิดร่วมแก้ปัญหา และค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมเต็มศักยภาพตามความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคลโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดกิจกรรมผ่านเล่นปนเรียน โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและเด็ก จากนั้นจึงควรจัดให้มีการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก

2. พี่เลี้ยง เป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด พี่เลี้ยงจะต้องคอยสังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน และฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยสร้างความเชื่อมั่น ความภูมิใจในตนเอง กล้าแสดงออก รวมทั้งการสร้างวินัยและลักษณะนิสัยที่ดีงาม โดยประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชนในการพัฒนาโดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของสังคม ชุมชนและท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3.3 บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, น. 103) ได้ระบุบทบาทของผู้ปกครองไว้ดังนี้ ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของเด็กพร้อมกับครู โดยการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาและเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยการจัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยมีทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและคอยอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่ให้ความรัก ปกป้องและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมโดยประสานความร่วมมือกับครูผู้สอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก

3.4 บทบาทของชุมชน

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีการประสานความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, น. 103) ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคม หรือชมรมผู้ปกครอง และร่วมจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ และระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนการเป็นวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน มีความสำคัญแตกต่างกันไป โดยผู้บริหารเป็นกำลังสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสทางการศึกษาและได้รับการพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็ก ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความก้าวหน้า ส่วนครูผู้สอนจะต้องคอยสังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีผู้ปกครองที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับครู และมีชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษารวมทั้งบทบาทในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้มีประสบการณ์ เช่น การเป็นวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนให้การสนับสนุนทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ในด้านความหมายของความต้องการจำเป็น ทฤษฎีความต้องการจำเป็น ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น ความสำคัญ และประเภทของความต้องการจำเป็น นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมาย มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2542, น. 12) ได้ให้ความหมายของความต้องการจำเป็นว่า หมายถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ต้องการกับสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยความแตกต่างที่เกิดขึ้นจะบอกสภาพปัญหาที่มีอยู่

Stufflebeam & Other (1985, pp. 6-7) ให้ความหมายของความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง โดยจำแนกความต้องการจำเป็นตามมุมมองที่แตกต่างกันได้ 4 มุมมอง ดังนี้

1. มุมมองความแตกต่าง (Discrepancy view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (Desired performance) กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (Observed performance)

2. มุมมองของความเป็นประชาธิปไตย (Democratic view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้

3. มุมมองของการวิเคราะห์ (Analytic view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึงสารสนเทศของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่บุคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณาถึงความเห็นว่ามีผลสำคัญต่อหน่วยงานและจะทำให้เกิดการพัฒนายในหน่วยงาน

4. มุมมองของการวินิจฉัย (Diagnostic view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึงสิ่งที่บุคคลได้พิจารณาแล้วพบว่ามีความบกพร่องหรือขาดหายไป (Deficiency or absence) และพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่ขาดหายไปนั้นจะทำให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงาน

Mckillip (1987, p. 10) ให้ความหมายของความต้องการจำเป็นว่า หมายถึงการตัดสินคุณค่าของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่พบ และพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหา ความหมายดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับ 4 ลักษณะ คือ

1. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

2. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3. ความต้องการจำเป็นเรื่องที่อยู่ในรูปของปัญหาเมื่อผลผลิตไม่เพียงพอ

4. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการพิจารณาหาหนทางในการแก้ปัญหา

Barrow & Milburn (1990, pp. 222-224) ได้อธิบายว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่อาจขาดแคลนแต่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการบางอย่าง

Witkin & Altschuld (1995, p. 4) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นคือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างหรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่พึงปรารถนา

Dunter & Andrew (1996, p. 219) ได้ให้ความหมายของความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง แรงจูงใจขั้นพื้นฐานหรือความจำเป็นของสิ่งมีชีวิตในขั้นพื้นฐานคือ อาหาร ที่พัก เครื่องนุ่งห่มและอากาศที่สะอาด

Revier & others (1996, p. 5) ให้คำจำกัดความหมายของความต้องการจำเป็นว่า เป็นช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นจริงและที่เป็นอุดมคติ ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั้งของค่านิยมในชุมชนและยอมรับให้มีการเปลี่ยนแปลงได้

Kaufman (2000, p. 47) ให้ความหมายของความต้องการจำเป็น คือ ผลต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลที่ต้องการ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างของสภาพสมรรถนะที่เป็นอยู่จริงของพี่เลี้ยงกับสภาพสมรรถนะของพี่เลี้ยงที่คาดหวังที่จะได้รับการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง

4.2 ทฤษฎีความต้องการจำเป็น

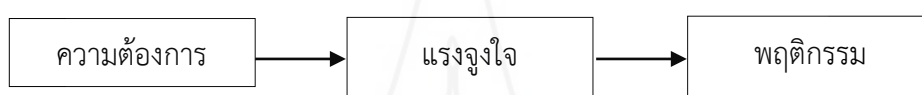
ความต้องการจำเป็น เป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาของบุคคลในการตอบสนองสิ่งที่ตนเองต้องการให้เกิดขึ้น ในที่นี้ขอนำเสนอ 5 ทฤษฎีดังนี้ (นรา สมประสงค์, 2555, น. 8-32)

1. ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์

Henry A.Murray นักจิตวิทยาที่สนใจทางด้านความต้องการของมนุษย์ ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีความต้องการว่า ความต้องการเป็นการเรียนรู้มากกว่าเป็นไปโดยธรรมชาติและจะถูกกระตุ้นจากสภาวะแวดล้อมภายนอก เมอร์เรย์เชื่อว่า ความต้องการเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจที่ส่งผลให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

ความต้องการของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มความต้องการทางกาย เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ เพศ ขับถ่าย เป็นต้น
2. กลุ่มความต้องการทางจิต เช่น ความต้องการสัมฤทธิผล ก้าวร้าว สัมพันธภาพ อำนาจ อิทธิพล คล้อยตาม เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 ความเกี่ยวข้องระหว่างความต้องการ แรงจูงใจ และพฤติกรรม

ที่มา: นรา สมประสงค์. (2555). *การจูงใจและการติดต่อสื่อสาร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. หน่วยที่ 8. หน้า 8-18. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สรุป ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ มนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่าง ทั้งความต้องการทางจิตใจ และร่างกาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นพร้อมกัน แต่อาจมีระดับความต้องการที่ไม่เท่ากัน ไม่เรียงเป็นลำดับ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

Abraham Maslow เจ้าของทฤษฎีความต้องการจำเป็น ได้ทำการทดลองกับลิงพบว่าความต้องการจำเป็นมีหลายระดับ และไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง

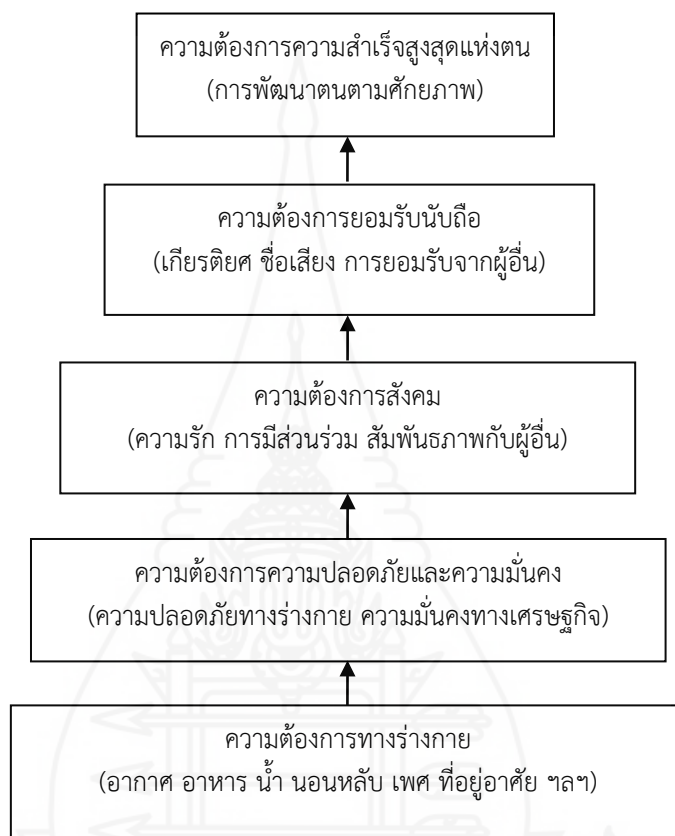
Maslow กำหนดไว้ว่า ความต้องการจำเป็นพื้นฐานขั้นแรกของมนุษย์ คือ ความต้องการจำเป็นทางกายภาพ (Physiological needs) เช่น อากาศ อาหาร การนอน เป็นต้น ความต้องการจำเป็นขั้นที่ 2 เป็นความต้องการจำเป็นด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security/ safety needs)

ความต้องการจำเป็นขั้นที่ 3 คือ ความต้องการจำเป็นด้านความรักและการได้เป็นเจ้าของ (Love and belonging needs)

ความต้องการจำเป็นขั้นที่ 4 คือ ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Esteem needs)

ความต้องการจำเป็นขั้นที่ 5 คือความต้องการจำเป็นในขั้นบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self-actualization needs)

ซึ่งความต้องการจำเป็นในทางการศึกษาหมายถึง ความต้องการในการจัดการศึกษาที่ทำให้การดำเนินงานด้านการศึกษาขั้นนั้น ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การค้นหาปัญหาการเรียนของผู้เรียน ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

ภาพที่ 2.2 ลำดับชั้นความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์

ที่มา: นรา สมประสงค์. (2555). การจูงใจและการติดต่อสื่อสาร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. หน่วยที่ 8. หน้า 8-21. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สรุปทฤษฎีการจูงใจของ Maslow จากความต้องการ จะเกิดขึ้นเรียงเป็นลำดับก่อนหลัง เมื่อความต้องการแรกได้รับการตอบสนอง ก็ย่อมต้องแสวงหาความต้องการขั้นต่อไปอีกตามลำดับชั้นจนถึงขั้นความต้องการสูงสุด

3. ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์

Alderfer (1969) ได้เสนอทฤษฎีการจูงใจ ERG โดยอาศัยพื้นฐานมาจากทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ความต้องการดำรงชีวิต (Existence needs) หรือ E ความต้องการทางร่างกายและปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

2. ความต้องการสัมพันธ์ (Relatedness needs) หรือ R ความต้องการทางสังคมที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ

3. ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth needs) หรือ G ความต้องการที่จะพัฒนาตนตามศักยภาพสูงสุด

ซึ่งแอลเดอร์เฟอร์มีความเห็นไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ 2 ประการคือ

1. เชื่อว่า คนมีความต้องการมากกว่า 1 อย่างได้

2. เชื่อว่า ถ้าความพึงพอใจในความต้องการระดับสูงสุดถูกอดกลั้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความปรารถนาที่จะมีความพึงพอใจในความต้องการระดับล่างก็จะเพิ่มขึ้น

สรุปทฤษฎีการจูงใจของแอลเดอร์เฟอร์ เชื่อว่า คน 1 คนมีความต้องการมากกว่า 1 อย่างได้ ในขณะเดียวกัน โดยไม่เรียงลำดับความต้องการใดเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง ความต้องการหลาย ๆ อย่าง อาจเกิดขึ้นพร้อมกันได้

4. ทฤษฎีความต้องการของแมคคลีแลนด

McClelland (1970 อ้างถึงใน นรา สมประสงค์, 2555, น. 8-26) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการที่มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้ โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่า ความต้องการเป็นการเรียนรู้หรือได้รับมาจากประสบการณ์ในวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์ แรงจูงใจให้ไปสู่เป้าหมาย คนที่มีความต้องการจะมีพฤติกรรมแตกต่างไปจากคนที่ไม่มีความต้องการ โดยแบ่งความต้องการออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Need for achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใดๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศตามมาตรฐาน เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

2. ความต้องการสัมพันธ์ (Need for affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Need for power) เป็นความต้องการในการควบคุมผู้อื่น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นและมีความรับผิดชอบผู้อื่น

McClelland (1970 อ้างถึงใน นรา สมประสงค์, 2555, น. 8-28) อธิบายว่า ความต้องการอำนาจสามารถมองได้ 2 แบบ คือ อำนาจส่วนบุคคล (Personal power) ซึ่งแต่ละคนพยายามทำให้ตัวเองเด่น มีอำนาจครอบงำผู้อื่นและอำนาจทางสังคม (Social power) เป็นตัวตัดสินความสำเร็จในการบริหารที่สำคัญที่สุด ซึ่งผู้บริหารในปัจจุบันควรต้องมีความต้องการสูงด้านอำนาจทางสังคมด้วย

สรุปทฤษฎีการจูงใจของแมคคลีแลนด เน้นอธิบายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคล โดยเชื่อว่า ผู้ที่มีความต้องการสูงด้านสัมฤทธิ์ผลจะปฏิบัติงานดี ส่วนใหญ่ได้อิทธิพลมาจากการอบรมของพ่อแม่เด็กที่มีความต้องการสูงด้านสัมฤทธิ์ผลเช่นกัน

5. ทฤษฎีความต้องการของเฮร์ซเบิร์ก

Herzberg's two factor theory ทฤษฎีความต้องการมีองค์ประกอบ 2 ประการที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงาน ได้แก่

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivator factors) ที่จะกระตุ้นให้ผู้ที่ทำงานมีความรู้สึกในด้านดี มีความพึงพอใจในการทำงาน

2. ปัจจัยเกื้อหนุน (Hygiene factors) เช่น นโยบายขององค์กรและการบริหาร การนิเทศ เงินรายได้ สภาพการทำงาน เป็นต้น

เฮอรัลด์เบอร์ก ยังให้ความเห็นว่า การมอบหมายงานที่มีความรับผิดชอบมากขึ้น หรือการส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้ทำงาน สิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้คนทำงานได้ดีกว่า ให้ทำงานในตำแหน่งเดิมแต่เพิ่มเงินเดือนสูงขึ้น แต่ผู้บริหารก็ต้องพยายามรักษาปัจจัยเกื้อหนุนให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจของผู้ที่ทำงาน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ทำงานเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานได้

สรุป ทฤษฎีการจูงใจของเฮอรัลด์เบอร์กเป็นทฤษฎีที่สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน จูงใจให้คนชอบและรักงานปฏิบัติ โดยการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ปฏิบัติงาน เกิดความพึงพอใจโดยคำนึงถึงความสำเร็จ การได้รับการยอมรับนับถือ และความก้าวหน้า และได้รับเงินเดือน รวมถึงความมั่นคงในงานด้วย

จากทฤษฎีความต้องการที่กล่าวมาจากนักทฤษฎีหลายท่าน สรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการทางความคิด จิตใจ และร่างกาย รวมถึงความต้องการที่จะได้รับขวัญและกำลังใจในการทำงาน เกิดความพึงพอใจในงาน ซึ่งความต้องการของแต่ละคนระดับความต้องการที่ไม่เท่ากัน

4.3 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนามีความสำคัญในการวางแผนและพัฒนางาน การรู้ความต้องการของหน่วยงาน ว่าจำเป็นต้องได้รับการสนองตอบในด้านใดเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะช่วยให้สามารถเลือกใช้เครื่องมือในการทำงาน ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการศึกษารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นจากนักวิชาการเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

4.3.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2548, น. 62) ได้นิยาม การประเมินความต้องการจำเป็นไว้ว่าเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใดบ้าง จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

Kaufman & Others (1993) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ใช้เพื่อระบุช่องว่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับที่ปรารถนาจะให้เกิด แล้วจัดลำดับความสำคัญของช่องว่างดังกล่าว จากนั้นเลือกช่องว่างที่สำคัญที่สุดมาเป็นประเด็นที่ต้องดำเนินการต่อไป

Witkin & Altschuld (1995, p. 4) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง และการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินการและการจัดการทรัพยากร

Revire & Others (1996) ให้ความหมายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบสำหรับการคัดเลือกหรือวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน ผลการประเมินใช้ได้เฉพาะกลุ่มประชากร แต่มีความเป็นระบบบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์และเน้นที่ผลลัพธ์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลเพื่อหาความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็นเฉพาะกลุ่มประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา มาจัดลำดับความสำคัญบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์และเน้นที่ผลลัพธ์ในเชิงสร้างสรรค์

4.3.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นได้รับความสนใจและมีความสำคัญ ช่วยให้การวางแผนและการพัฒนาองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักวิชาการได้เล็งเห็นถึงคุณค่า และความสำคัญ ดังนี้

สุวิมล ว่องวานิช (2548, น. 26-30) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญในแง่ของการเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนการทำงานแบบครบวงจร ให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางการแก้ไข โดยเริ่มต้นจากการวางแผนและพัฒนาองค์กร ประกอบด้วยกิจกรรมสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นและกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด ส่วนที่สองเป็นการบริหารจัดการ ซึ่งในบริบทของโรงเรียนการประเมินความต้องการจำเป็นสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทำให้ทราบจุดอ่อนของนักเรียนและครูที่ควรได้รับการพัฒนา และสามารถหาแนวทางหรือวิธีการพัฒนาผู้เรียนหรือครูได้ตามความเหมาะสม

ปัจจุบันการประเมินความต้องการจำเป็นได้รับความสนใจมาก เพราะช่วยระบุปัญหาที่เป็นปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการแก้ปัญหาให้ตรงจุด ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน เป็นประโยชน์ในการนำทรัพยากรไปใช้ในการพัฒนางานให้ตรงตามวัตถุประสงค์และป้องกันการสูญเสียทรัพยากร สนองความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง โดยมีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รองรับการตัดสินใจ ทำให้การพัฒนาการศึกษาได้รับแนวทางจากฐานข้อมูลที่มีอยู่

4.3.3 ประเภทของความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2550 อ้างถึงใน กุลชลี จงเจริญ, 2559, น. 110) ได้แบ่งนิยามของความต้องการจำเป็นออกเป็น 2 มุมมอง คือ มุมมองด้านจิตวิทยาและ มุมมองด้านการประเมิน ในมุมมองด้านจิตวิทยา แบ่งความต้องการจำเป็นออกเป็น 4 ระดับ คือ

- ระดับที่ 1 ความ ต้องการจำเป็นทางกายภาพ (physiological needs)
- ระดับที่ 2 ความต้องการจำเป็นด้านความปลอดภัย (safety needs)
- ระดับที่ 3 ความต้องการจำเป็นด้านความรักและการเป็นเจ้าของ (love and Belonging needs)
- ระดับที่ 4 ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (esteem Needs)

ซึ่งความต้องการทั้ง 4 ระดับนี้จัดอยู่ในประเภทความ ต้องการจำเป็นบกพร่อง (Deficit needs) หมายความว่า หากยังไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการจำเป็นก็ยังคงอยู่ใน สภาวะที่บกพร่องหรือขาดแคลน

สำหรับมุมมองด้านการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มุมมองในมิติด้าน ความแตกต่าง (Discrepancy) Witkin & Altschuld (1995 อ้างถึงใน กุลชลี จงเจริญ, 2559, น. 110) กล่าวไว้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ (what is) กับสภาพ ที่ควรจะเป็น (what should be) และมุมมองในมิติด้านประโยชน์ที่ได้รับ (benefit) Scriven (1991) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นไม่ควรกำหนดในลักษณะของความแตกต่าง เพราะความต้องการจำเป็น บางอย่างไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น เช่น อาหาร น้ำ

4.3.4 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น

การจัดลำดับความสำคัญ (Priority setting) ของความต้องการจำเป็นช่วยให้ ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นทราบถึงความต้องการจำเป็น หรือปัญหาที่แท้จริงที่ควรได้รับการแก้ไข อย่างเร่งด่วนก่อนปัญหาอื่น สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป โดย ศึกษาวิเคราะห์แต่ละประเด็น จากนั้นจึงมาจัดลำดับ (sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย (สุวิมล ว่องวานิช, 2548, น. 263)

วิธีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นที่เป็นที่นิยมได้รับการปรับปรุงและพัฒนา จากวิธี Priority Needs Index (PNI) ของ Crofton & Hall (1983 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2548, น. 277) เรียกว่าวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ซึ่งปรับปรุงโดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช ซึ่งเป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I-D) แล้วหาร ด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของ ความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นรากฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม ซึ่งสูตรในการคำนวณใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) คือ

$$\text{PNI Modified} = \frac{I - D}{D}$$

โดยการหาค่าผลต่างของ (I-D) หารด้วยค่า (D) เพื่อควบคุมขนาดของ ความ ต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม (สุวิมล ว่องวานิช, 2548, น. 279)

4.3.5 วิธีการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็นอาศัยพื้นฐาน 2 หลักการ ดังนี้ คือ หลัก ความแตกต่าง (Discrepancy) และหลักความสำคัญ (importance) ทั้งนี้ความต้องการจำเป็น โดยทั่วไปประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้ (กุลชลี จงเจริญ, 2559, น. 12)

1. การศึกษาสิ่งที่มุ่งหวัง (What should be?)
2. การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What Is?)
3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากข้อ (1) และข้อ (2) และ จัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดเป็นความต้องการจำเป็น

4. การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในข้อ (3) และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น

5. การศึกษาและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากข้อ (4)

4.3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นมีรูปแบบเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับที่มีการตอบสนองคู่ (dual-response format) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่คาดหวังของข้อความที่ต้องการได้คำตอบ โดยกำหนดสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่คาดหวังเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) (กุลชลี จงเจริญ, 2559, น. 112)

ตารางที่ 2.4 ตัวอย่างแบบสอบถาม

ที่	รายการ	สภาพที่เป็นอยู่จริง					สภาพที่คาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ที่มา: กุลชลี จงเจริญ. (2559). *โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้นำในการนิเทศ การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ)*. หน้า 112. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เมื่อได้สร้างแบบสอบถามแล้ว ผู้ศึกษาต้องนำเครื่องมือที่ได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความตรง (Validity) และค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

5. บริบทโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขตลาดกระบังเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างขององค์กรต่างๆ ผู้ศึกษาวิจัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทราบข้อมูลเบื้องต้นขององค์กรนั้นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะงานทั่วไปโดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไป

เขตลาดกระบัง เป็นเขตการปกครองที่มีพื้นที่มากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของ กรุงเทพมหานคร อยู่ในกลุ่มเขตกรุงเทพตะวันออก สภาพโดยทั่วไปเป็นท้องทุ่ง มีแหล่งชุมชนหนาแน่น ทางทิศใต้และมีเขตนิคมอุตสาหกรรมทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่

5.2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 แห่ง โดยแยกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (ไม่เกิน 400 คน) จำนวน 6 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง (401-800 คน) จำนวน 4 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่ (801 คนขึ้นไป) จำนวน 10 แห่ง (สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา, 2557, น. 10) ดังนี้

ตารางที่ 2.5 กรอบอัตรากำลังพี่เลี้ยง สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนพี่เลี้ยง	จำนวนนักเรียนปฐมวัย
1	โรงเรียนวัดลาดกระบัง	5	160
2	โรงเรียนวัดปลุกศรัทธา	6	183
3	โรงเรียนวัดสังฆราชา	4	129
4	โรงเรียนวัดบำรุงริน	6	181
5	โรงเรียนวัดพลมานีย์	10	313
6	โรงเรียนวัดสุทธาโกชน์	4	113
7	โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา	5	164
8	โรงเรียนประสานสามัคคี	1	24
9	โรงเรียนวัดบึงบัว	4	110
10	โรงเรียนวัดทิพพาวาส	4	132
11	โรงเรียนลำพะอง	5	151
12	โรงเรียนวัดราชโกษา	7	191
13	โรงเรียนวัดชุมทอง	1	32
14	โรงเรียนตำบลชุมทอง	1	17
15	โรงเรียนชุมทอง	1	25
16	โรงเรียนวัดลานบุญ	10	298
17	โรงเรียนวัดปากบึง	5	163

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนพี่เลี้ยง	จำนวนนักเรียนปฐมวัย
18	โรงเรียนสุเหร่าลำนายโส	2	44
19	โรงเรียนแดงเป้า	2	56
20	โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง	7	273
รวม		90	2,759

ที่มา: สำนักงานเขตลาดกระบัง. (2560). *บัญชีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2560*. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/ladkrabang/2016/12/8> ฝ่ายการศึกษา กรุงเทพฯ. หน้า 1-2.

จากตารางที่ 2.5 พบว่า สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีจำนวนพี่เลี้ยง 90 คน ในขณะที่มีจำนวนเด็กปฐมวัย 2,759 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 30.65 หรือพี่เลี้ยง 1 คนมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเด็กประมาณ 29-30 คน ซึ่งจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อพี่เลี้ยงในอัตรา 25 ต่อ 1 คน รวมทั้ง จากการศึกษาของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (มาตรฐานครูปฐมวัยประเทศสหรัฐอเมริกา, 2554, น. 2-4) ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ NAEYC (National Association for the Education of Young Children) ที่ได้วางนโยบายแนวการจัดการที่ผสมผสานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ในเรื่องอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อครูปฐมวัย (Bredekamp, 1987) ซึ่งกำหนดอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อครูไว้ว่าควรมีนักเรียนปฐมวัย 25 คน ต่อครู 1 คน และมีพี่เลี้ยงอีก 1 คน

5.3 การพัฒนาพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

จากผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตลาดกระบังและการพบปะพูดคุยกับพี่เลี้ยง ในระหว่างปี พ.ศ. 2555- 2556 พบว่า ไม่มีการพัฒนาโดยการจัดอบรมพี่เลี้ยง ต่อมาปีการศึกษา 2557 มีการอบรม 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรอบรมสมรรถนะหลักของเด็กปฐมวัย หลักสูตรอบรมการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และหลักสูตรอบรมการพัฒนาสมรรถนะด้วยหนังสือ และในปี พ.ศ. 2558-2560 ยังไม่มีการพัฒนาโดยการจัดอบรมพี่เลี้ยงอีกเช่นกัน (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2560 น. 2) ทั้งนี้ พี่เลี้ยงได้แสดงความคิดเห็นจากการพบปะพูดคุยโดยแสดงความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาในอีกหลายๆ เรื่อง เช่น จิตวิทยาการดูแลเด็ก การนิเทศการสอน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

วรินทร์ วีระศิลป์ (2552, น.127-128) ได้ศึกษาการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล: พหุกรณีศึกษา การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบ

พหุกรณีศึกษา 3 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบทางการ การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล 1) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลทั้ง 3 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร การปฏิบัติงานหลัก คือ งานส่งเสริมการสอน ได้แก่ ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน ดูแลด้านสุขลักษณะ ด้านการปฐมพยาบาล ดูแลเรื่องการตีมนม การพักผ่อน ดูแลเด็กในสนามเด็กเล่น เป็นต้น 2) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นงานหลัก เช่น ฝึกลากเส้น เขียนตัวอักษร ประสมคำอ่านออก เขียนได้ แต่งประโยค บวกลบเลข เขียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น 3) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน การปฏิบัติงานวิชาการ เป็นงานรองโดยการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูประจำชั้น เช่น ท่องคำคล้องจอง เตรียมสมุดการบ้าน ฝึกเขียนภาษาไทย อังกฤษ จีน บวกลบเลข เป็นต้น 4) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีงานที่ต้องปฏิบัติตามที่โรงเรียนมอบหมายเหมือนกัน เช่น จัดห้องประชุม จัดเครื่องดื่มอาหารว่าง จัดเวทีการแสดง ฝึกซ้อมการแสดงให้เด็ก เป็นพิธีกรของโรงเรียน เป็นต้น 2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล มีดังนี้ 1) ด้านทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ความสามารถในการกระตุ้นเร้าเด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม 2) ด้านความรู้ ได้แก่ การดูแลเด็กและความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะความรู้เพื่อการพัฒนาเด็ก 3) ด้านประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กทุกด้าน เช่น การปละบโยน การจูงใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม 4) ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ อารมณ์มั่นคงมีสติ ความมีเหตุผล ความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความเป็นผู้นำ 5) ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การแต่งกายเป็นแบบอย่างที่ดี สุภาพเรียบร้อยอ่อนโยน พูดจาไพเราะ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่างสังเกต มีความรับผิดชอบ มีความรัก ความเมตตาต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอ 6) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูรู้ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

รัตน์ธัญภัทร พิสุทธยางกูร (2554, น. 32) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ผู้ดูแลเด็กขาดการกำกับนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งมากที่สุดถึงร้อยละ 40.43 โดยได้รับข้อเสนอแนะว่า ควรมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศการสอน ทำหน้าที่นิเทศการสอนใน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือจัดส่งนักวิชาการศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการนิเทศการสอนและทำการนิเทศการสอน รวมทั้งอาจขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญจัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศการสอนระดับปฐมวัย เพื่อให้บุคลากรผู้รับผิดชอบใช้เป็นแนวทางในการนิเทศ นอกจากนี้ควรมีการติดตามประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยคณะกรรมการซึ่งมีตัวแทนจากทุกฝ่ายร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อทำการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและรายงานต่อผู้บริหารองค์กรเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

ฝ่ายวารี ประภาสวัต (2555, น. 100) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า สภาพที่เป็นจริงของผู้ดูแลเด็กในด้านความสามารถเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากข้อมูลในแบบสอบถามพบว่า 48.84% ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เลย และผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสอง ปีงบประมาณ 2549 - 2553 พบว่า ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพผู้ดูแลเด็กที่มีมากที่สุด คือ การฝึกอบรม โดยผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการฝึกอบรมพัฒนาตนเอง ไม่สามารถเลือกหัวข้อการฝึกอบรมเองได้ เนื่องจากผู้บริหารหรือต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดหรือส่งรายชื่อให้ไปอบรมและขาดงบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับการอบรม

เนตรชนก คนหาญ (2555, น.150) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กและปฐมวัยในการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าพัฒนา อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการผลิตสื่อการเรียนรู้ในระดับมาก พี่เลี้ยงมีความต้องการให้มีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นโดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อเรียนรู้มานิเทศเพื่อให้ได้รับคำปรึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง สามารถผลิตสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้ครบทุกด้านได้

สิริมา พิภูลศรี (2557, น. 140) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านแก้ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ก่อนดำเนินการพัฒนาผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ดูแลเด็กยังจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเดิมที่เคยจัดมา และการจัดกิจกรรมยังจัดแบบไม่ค่อยมีจุดหมาย ขาดการบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ และการประเมินพัฒนาการเด็กยังไม่เป็นปัจจุบัน หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน การสรุปผลในวงจรที่ 1 ทำให้ผู้ดูแลเด็กมีความเข้าใจในหลักการและวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เกิดทักษะและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสมทั้งในการเตรียมจัดประสบการณ์ พฤติกรรมของผู้ดูแลเด็กและการใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในการจัดกิจกรรมและการประเมินผลยังต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพราะผู้ดูแลเด็กยังไม่สามารถกระตุ้นให้เด็กแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองได้ โดยการฝึกคิดฝึกทำ และมีจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งการประเมินผลยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร ซึ่งจะมี

ผลกระทบต่อตัวเด็กตามมาด้วยเช่นกัน จึงดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และได้ดำเนินการออกติดตามโดยการนิเทศภายในบ่อยขึ้น เพื่อแนะนำและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดผลดีต่อตัวเด็กและสร้างความพึงพอใจแก่คณะกรรมการและผู้ปกครองอย่างมาก

บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และณัฐภูมิ สังข์ทอง (2557, น. 80) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย กำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กที่ประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งใช้จังหวัดและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละจังหวัดเป็นหน่วยในการแบ่งชั้น (ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน/1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงพบว่า ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยไม่เข้าใจวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ โดยควรสนับสนุนการส่งเสริมการอบรม ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม และนำความรู้มาสอนเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เพราะได้รับความรู้ที่แปลกใหม่ ทันเหตุการณ์และค้นคว้าหาข้อมูลได้มาก เป็นการเพิ่มเติมในหน่วยการเรียนการสอน หาความรู้ในการจัดทำสื่อประดิษฐ์ การใช้ศิลปะกับเด็ก เพลง เกี่ยวกับเด็ก นิทาน แผ่นซีดีประกอบการเรียนการสอน

อุดมลักษณ์ กุลวิจิตร (2557, น. 101) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 496 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จบปริญญาตรี สาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่า ประเด็นความรู้ความสามารถส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทางการอบรมเลี้ยงดูเด็ก บุคลากรที่มีอยู่มีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับสายงาน แนวทางการพัฒนา คือ การแนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากครูหรือผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ และการอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมถึงการวางนโยบายและการสนับสนุนจัดหาสื่อส่งเสริมความรู้จากผู้บริหาร

ณัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง (2557, น. 534-548) ได้ประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ครูปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร 4 สังกัด จำนวนทั้งสิ้น 374 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแนวคำถามในการประชุมกลุ่ม พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพทุกด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ การพัฒนาตนเอง รองลงมาคือ การสอน และคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามลำดับ โดยด้านการพัฒนาตนเอง คือ การวิจัยในชั้นเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ด้านการสอนคือการจัดการเรียนการสอน และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพคือความรักและศรัทธาในวิชาชีพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด แนวทางการ พัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัยที่สำคัญที่สุด จำแนกตามความต้องการจำเป็นมากที่สุดของแต่ละด้าน ดังนี้ การ

วิจัยในชั้นเรียนคือ การสนับสนุนของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนคือ การจัดอบรมให้ความรู้และติดตามผลจากหน่วยงานต้นสังกัด การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนคือ การส่งเสริมนโยบายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพคือ การส่งเสริมให้ครูรักและตระหนักในอาชีพครู

อริสรา จูเปาะ (2560, น.91-93) ได้ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลแม่สลองใน จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม นักวิชาการศึกษาและหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลแม่สลองใน รวมทั้งสิ้น 27 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลแม่สลองใน จังหวัดเชียงราย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นและการศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตามความต้องการจำเป็นการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง นำมาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอเป็นความเรียง ผลการศึกษาพบว่า ควรส่งเสริมครูและพี่เลี้ยงให้มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในด้านต่างๆ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตั้งแต่การร่วมวางแผนการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตนร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Kaplan, (2003, p. 3521 – A อ้างถึงใน บุษบาร์ตัน ศรีนวลใสว, 2553, น. 69) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการฝึกด้านจิตวิทยาที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักการศึกษาและผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลเด็กก่อนเข้าโรงเรียนหรือเด็กปฐมวัย และประเมินผลจากสถานศึกษาที่ทำงานสถานที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยและโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำที่อยู่ ใกล้เคียงกับเมือง Hispanic ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กปฐมวัย เป็นเวลา 60 ชั่วโมง เป็นหญิงที่ใช้ภาษาสเปนเป็นภาษาแรก การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการรับรู้เข้าใจ และจัดการกับอารมณ์ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการนำเอาโปรแกรมการเรียนรู้ด้านสังคมและอารมณ์ไปใช้กับเด็ก เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบวัด ความสามารถด้านความฉลาดทางอารมณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผลรายบุคคล ผลจากการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ร่วมวิจัยก่อนใช้โปรแกรมนั้นอยู่ในระดับต่ำ หลังจากการใช้โปรแกรมการฝึกแล้ว ผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น

Kim, Kang & Kang (2016) ได้ศึกษาการพัฒนาและการตรวจสอบสมรรถนะของครูผู้สอนปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดความเชื่อมั่นในสมรรถนะของครูผู้สอนปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอนปฐมวัย จำนวนทั้งสิ้น 377 คน โดยสอบถามครูผู้สอนถึงความสำคัญของสมรรถนะของครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพทั้งความตรงและความเที่ยง โดยใช้สูตรการหาค่าความเที่ยงของ Cronbach ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะของครูผู้สอนปฐมวัยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 73 สมรรถนะ ซึ่ง องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความเข้าใจในตัวเด็ก การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และทัศนคติพื้นฐาน 2) สมรรถนะของครูปฐมวัยมีค่าความเที่ยง เท่ากับ .98 ซึ่งแต่ละองค์ประกอบ มีค่าความเที่ยง

ระหว่าง .90 - .95 ดังนั้น ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะมีประโยชน์อย่างมากต่อการฝึกอบรมครูและการประเมินผลครู

Powell (2012, p. 82) ได้ศึกษาการรับรู้และความรู้ของครูผู้สอนปฐมวัยเกี่ยวกับทักษะที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ระดับปฐมวัยและความสัมพันธ์ของทักษะที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ระดับปฐมวัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้รูปแบบการผสมวิธีเพื่อสำรวจการรับรู้และความรู้ของครูผู้สอนปฐมวัยก่อนการประกาศใช้นโยบาย No child left behind (NCLB) กับครูผู้สอนปฐมวัยหลังการประกาศใช้นโยบายนี้ว่ามีผลกระทบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหรือไม่ โดยศึกษาเชิงปริมาณกับครูผู้สอนปฐมวัย จำนวน 97 คน ที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 1 ปีขึ้นไป นอกจากนั้น ยังได้ศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนปฐมวัยอีกจำนวน 30 คน ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ครูผู้สอนทุกคนเห็นว่า ทักษะที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ระดับปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า การรับรู้ของครูผู้สอนปฐมวัยเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ระดับปฐมวัยไม่แตกต่างกันแต่อย่างไรก็ตาม พบว่า เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญของทักษะเหล่านี้ พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มครูทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มครูผู้สอนปฐมวัยก่อนการประกาศใช้นโยบาย NCLB ให้ความสำคัญกับทักษะทางวิชาการมากกว่าครูผู้สอนปฐมวัยหลังการประกาศใช้นโยบาย NCLB ในขณะเดียวกัน ไม่พบความแตกต่างระหว่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับความเชื่อของครูเกี่ยวกับการประสบความสำเร็จ หรือ ความเชื่อมั่นในตนเองของครู

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่เลี้ยงในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านความรู้ความสามารถในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พัฒนาการเด็ก การจัดการกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การสังเกตพฤติกรรมและการประเมินพัฒนาการ รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการนิเทศการสอนการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยง ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะต่างๆ มุ่งเน้นให้พี่เลี้ยงได้รับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์โดยการจัดอบรม ศึกษาดูงาน ศึกษาต่อเพิ่มเติมในหลักสูตรต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถให้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย จากนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 5-7) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 60-61) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 4) สาคร พร้อมเพราะ และคณะ (2549, น. 10) ธเนศ ขำเกิด (2555, น. 1-2) Michigan Early Childhood (2003, p.1) Bellm (2008) Ohio Professional Development Network (2008, p.8) California Department of Education (2011) New York Works for Children (1997) Rhode Island's (2013) ซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ 2) การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ 3) การประเมินพัฒนาการ 4) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และ 5) ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ มาใช้ประกอบการแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พี่เลี้ยงที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 90 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ วิธีการที่เคยได้รับการพัฒนา และเนื้อหาที่เคยได้รับการพัฒนา จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 35 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับที่มีการตอบสนองคู่ (Dual-response format) ตามแนวคิดของลิคเคอร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย ความหมายของเกณฑ์ ที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

กำหนดไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง/สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง
อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง/สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง
อยู่ในระดับมาก

2.2.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลอง (Try Out) กับพี่เลี้ยงที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 30 คนที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตที่ไม่ใช่เขตลาดกระบัง เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม จากนั้นนำผลการทดลองมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cranach) ได้ค่าความเที่ยงของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริง เท่ากับ .96 และค่าความเที่ยงของสภาพสมรรถนะที่คาดหวัง เท่ากับ .98

2.2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเที่ยง และผลการวิเคราะห์ เสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนนำออกเก็บรวบรวม ข้อมูลจากประชากร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่กำหนด โดยทางไปรษณีย์และ กำหนดส่งคืนกลับทางไปรษณีย์ โดยกำหนดวันที่รับแบบสอบถามกลับคืน เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์

3.3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบทั้งหมดจำนวน 90 ฉบับ ภายในระยะเวลาที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังที่มีต่อการพัฒนา สมรรถนะที่เลี้ยง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_{Modified} และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ข้อมูลแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานครโดยใช้แบบสำรวจรายการและคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา คำนวณค่าความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน ใช้ตารางประกอบการบรรยายโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน วิธีการที่เคยได้รับการพัฒนา และเนื้อหาที่เคยได้รับการพัฒนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ค่าร้อยละ
อายุ		
20-29 ปี	5	5.56
30-39 ปี	16	17.78
40-49 ปี	21	23.33
50 ปีขึ้นไป	48	53.33
รวม	90	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	11	12.22
มัธยมศึกษาตอนต้น	19	21.11
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	30.00
อนุปริญญา	15	16.67
ปริญญาตรี	18	20.00
รวม	90	100.00
ประสบการณ์การทำงานเป็นปีเลี้ยง		
1-3 ปี	8	8.89
4-6 ปี	4	4.44
7-10 ปี	7	7.78
10 ปีขึ้นไป	71	78.89
รวม	90	100.00
วิธีการที่เคยได้รับการพัฒนา		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ศึกษาดูงาน	57	26.76
เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเอง	55	25.82
การประชุมให้ความรู้	54	25.35
การประชุมเชิงปฏิบัติการ	36	16.90
การให้ทุนการศึกษาต่อในวิชาเอกปฐมวัย	8	3.76
การจัดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา	3	1.41
รวม	213	100.00
เนื้อหาสาระที่เคยได้รับการพัฒนา		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	64	25.71
การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย	54	21.69
จิตวิทยาเด็กปฐมวัย	39	15.66
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	38	15.26
การวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก	27	10.84
การพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ	27	10.84
รวม	249	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุในระหว่าง 50 ปีขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาคืออายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 21.11 และมีประสบการณ์การทำงานเป็นพี่เลี้ยงมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 78.89 รองลงมาคือมีประสบการณ์การทำงานเป็นพี่เลี้ยงอยู่ระหว่าง 1-3 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 ตามลำดับ

สำหรับวิธีการที่พี่เลี้ยงเคยได้รับการพัฒนา ส่วนใหญ่จะได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 26.76 รองลงมาเคยได้รับการอบรมพัฒนาตนเอง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 25.82 และจากการประชุมให้ความรู้ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 25.35 ในส่วนของเนื้อหาสาระที่เคยได้รับการพัฒนา ส่วนใหญ่ที่พี่เลี้ยงเคยได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71 รองลงมา เคยได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนปฐมวัย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 21.69 และจิตวิทยาเด็กปฐมวัย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 15.66 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จากกรอบแนวคิด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ โดยผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ปรากฏดังตารางที่ 4.2 - 4.7

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
1. ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ	3.78	.72	มาก	4.49	.55	มาก
2. ด้านการจัดประสบการณ์ / กิจกรรมการเรียนรู้	3.97	.65	มาก	4.49	.55	มาก
3. ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	3.75	.87	มาก	4.43	.64	มาก
4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน	4.11	.71	มาก	4.49	.63	มาก
5. ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ	4.10	.63	มาก	4.58	.52	มากที่สุด
รวม	3.94	.63	มาก	4.49	.57	มาก

จากตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมพบว่า สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$, $\sigma = .63$) และสภาพสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = .57$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\mu = 4.11$, $\sigma = .71$) รองลงมา เป็นด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ ($\mu = 4.10$, $\sigma = .63$) ด้านการจัดประสบการณ์ / กิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 3.97$, $\sigma = .65$) ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ ($\mu = 3.78$, $\sigma = .72$) และด้านการประเมินพัฒนาการ ($\mu = 3.75$, $\sigma = .87$) ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่คาดหวังเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงด้านเดียว ได้แก่ ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\mu = 4.58$, $\sigma = .52$) รองลงมา เป็นด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ และด้านการจัดประสบการณ์ / กิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.49$, $\sigma = .55$)

ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\mu = 4.49$, $\sigma = .63$) และด้านการประเมินพัฒนาการ ($\mu = 4.43$, $\sigma = .64$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา	2.99	1.31	ปานกลาง	4.03	1.02	มาก
2. การมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี	3.08	1.24	ปานกลาง	4.07	.95	มาก
3. การมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย	4.01	.88	มาก	4.48	.64	มาก
4. การมีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตและใช้สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้เกิดประโยชน์	3.93	.88	มาก	4.51	.67	มากที่สุด
5. การมีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ	3.50	1.12	มาก	4.27	.87	มาก
6. การมีความรู้ ความเข้าใจในเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว	3.83	.93	มาก	4.43	.70	มาก
7. การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก	4.63	.55	มากที่สุด	4.77	.45	มากที่สุด
8. การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพและโภชนาการของเด็ก	4.33	.77	มาก	4.69	.59	มากที่สุด
รวม	3.78	.72	มาก	4.49	.55	มาก

จากตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการในภาพรวม พบว่า สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = .72$) และสภาพสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = .55$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงข้อเดียว ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของเด็ก ($\mu = 4.63$, $\sigma = .55$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ ($\mu = 4.33$, $\sigma = .77$) การมีความรู้และความเข้าใจในการจัด ประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ($\mu = 4.01$, $\sigma = .88$) และการ มีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตและใช้สื่อจากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ($\mu = 3.93$, $\sigma = .88$) ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การ มีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี ($\mu = 3.08$, $\sigma = 1.24$) ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ($\mu = 2.99$, $\sigma = 1.31$)

และเมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่คาดหวังเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก ($\mu = 4.77$, $\sigma = .45$) การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพและ โภชนาการของเด็ก ($\mu = 4.69$, $\sigma = .59$) และการมีความรู้และความเข้าใจในการผลิตและใช้สื่อจาก แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ($\mu = 4.51$, $\sigma = .67$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีความรู้และความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ($\mu = 4.48$, $\sigma = .64$) การมีความรู้และความเข้าใจในเอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว ($\mu = 4.43$, $\sigma = .70$) การมีความรู้และความเข้าใจในการประเมิน พัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ($\mu = 4.27$, $\sigma = .87$) ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ($\mu = 4.03$, $\sigma = 1.02$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
9. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา	4.01	.84	มาก	4.53	.69	มากที่สุด
10. การส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย	3.97	.85	มาก	4.47	.69	มาก
11. การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และ กิจกรรมเสรีได้อย่างเหมาะสม	3.94	.77	มาก	4.42	.68	มาก
12. การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและ จังหวะ และกิจกรรมกลางแจ้ง ได้อย่างเหมาะสม	4.06	.75	มาก	4.56	.62	มากที่สุด
13. การจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ และเกม การศึกษาได้อย่างเหมาะสม	3.92	.79	มาก	4.48	.70	มาก
14. การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ ดีกับผู้อื่น	4.21	.66	มาก	4.60	.59	มากที่สุด
15. การสร้างบรรยากาศและจัด สภาพแวดล้อมให้กับเด็กในการ ทำกิจกรรม	4.18	.72	มาก	4.60	.59	มากที่สุด
16. การจัดกิจกรรมและถ่ายทอด ความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิด การเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ ใหม่	3.81	.84	มาก	4.44	.68	มาก
17. การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาเด็ก	3.66	.98	มาก	4.33	.80	มาก
รวม	3.97	.65	มาก	4.49	.55	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวม พบว่า สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97, \sigma = .65$) และสภาพสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49, \sigma = .55$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ($\mu = 4.21, \sigma = .66$) การสร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กในการทำกิจกรรม ($\mu = 4.18, \sigma = .72$) การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะและกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.06, \sigma = .75$) ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ($\mu = 3.66, \sigma = .98$)

และเมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่คาดหวังเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการสร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กในการทำกิจกรรม ($\mu = 4.60, \sigma = .59$) การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะและกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.56, \sigma = .62$) และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ($\mu = 4.53, \sigma = .69$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.48, \sigma = .70$) การส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ($\mu = 4.47, \sigma = .69$) การจัดกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเกิดประสบการณ์ใหม่ ($\mu = 4.44, \sigma = .68$) ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ($\mu = 4.33, \sigma = .80$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินพัฒนาการ

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
18. การมีความรู้ ความเข้าใจใน วิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา	3.78	1.00	มาก	4.41	.71	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
19. การประเมินพัฒนาการของเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละ ช่วงอายุโดยการสังเกต พฤติกรรม	3.67	.97	มาก	4.39	.74	มาก
20. การประเมินพัฒนาการของเด็ก ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.91	.93	มาก	4.57	.61	มากที่สุด
21. การวางแผนและเลือกใช้ เครื่องมือในการประเมิน พัฒนาการของเด็กอย่าง เหมาะสม	3.70	1.03	มาก	4.41	.73	มาก
22. การมีส่วนร่วมในการบันทึก พัฒนาการของเด็กตามสภาพ จริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อ เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็ก แสดงออกในแต่ละครั้ง	3.70	.99	มาก	4.39	.74	มาก
รวม	3.75	.87	มาก	4.43	.64	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านการประเมินพัฒนาการในภาพรวม พบว่า สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.75$, $\sigma = .87$) และสภาพสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.43$, $\sigma = .64$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\mu = 3.91$, $\sigma = .93$) ความรู้ ความเข้าใจในวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ($\mu = 3.78$, $\sigma = 1.00$) และการมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง ($\mu = 3.70$, $\sigma = .99$) ตามลำดับสำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม ($\mu = 3.67$, $\sigma = .97$)

และเมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่คาดหวังเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมีเพียงข้อเดียว ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\mu = 4.57$, $\sigma = .61$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ลำดับ

ได้แก่ การมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ($\mu = 4.41, \sigma = .71$) และการวางแผนและเลือกใช้ เครื่องมือในการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม ($\mu = 4.41, \sigma = .73$) สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ลำดับ ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม และการมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง ($\mu = 4.39, \sigma = .74$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
23. การมีความสัมพันธ์อันดีกับ ผู้ปกครองชุมชนในการส่งเสริม พัฒนาการของเด็ก	4.21	.78	มาก	4.56	.65	มากที่สุด
24. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังปัญหาเกี่ยวกับ พัฒนาการของเด็กจาก ผู้ปกครองและชุมชน	4.03	.85	มาก	4.47	.73	มาก
25. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วน ร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน	4.09	.84	มาก	4.44	.73	มาก
26. การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ ของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ	4.11	.77	มาก	4.51	.67	มากที่สุด
รวม	4.11	.71	มาก	4.49	.63	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนในภาพรวม พบว่า สภาพสมรรถนะที่เป็นอยู่จริงอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.11, \sigma = .71$) และสภาพสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49, \sigma = .63$) เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ($\mu = 4.21, \sigma = .78$)

การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ ($\mu = 4.11, \sigma = .77$) และการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ($\mu = 4.09, \sigma = .84$) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน ($\mu = 4.03, \sigma = .85$)

และเมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่คาดหวังเป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งมีอยู่ 2 ลำดับ ได้แก่ ความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ($\mu = 4.56, \sigma = .65$) และการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ ($\mu = 4.51, \sigma = .67$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน ($\mu = 4.47, \sigma = .73$) สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ($\mu = 4.44, \sigma = .73$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังของการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
27. การมีความรู้ที่แท้จริงในงานที่ทำ รวมทั้งมีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่	4.09	.74	มาก	4.57	.68	มากที่สุด
28. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม	3.94	.78	มาก	4.50	.67	มากที่สุด
29. การประเมินตนเองเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	3.97	.86	มาก	4.50	.73	มากที่สุด
30. การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ใจเย็น และกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่คับขัน	4.33	.68	มาก	4.66	.58	มากที่สุด

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	สภาพสมรรถนะที่เป็นจริง			สภาพสมรรถนะที่คาดหวัง		
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
31. การมีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูง เด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆได้	4.14	.81	มาก	4.64	.54	มากที่สุด
32. การมีวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำ กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	4.16	.79	มาก	4.62	.59	มากที่สุด
33. การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา คุณภาพของเด็ก	3.94	.89	มาก	4.57	.60	มากที่สุด
34. การมีวิธีการในการจัดกิจกรรมที่ ปราศจากอคติต่อเด็กและ ครอบครัวของเด็ก	4.02	.84	มาก	4.56	.63	มากที่สุด
35. การมีคุณธรรมจริยธรรมและ มาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับ การดูแลเด็กปฐมวัย	4.34	.67	มาก	4.62	.53	มากที่สุด
รวม	4.10	.63	มาก	4.58	.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านความเป็นมืออาชีพและ
การมีภาวะผู้นำในภาพรวม พบว่า สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10$, $\sigma = .63$)
และสภาพสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.58$, $\sigma = .52$)

เมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา
น้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่
การมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย ($\mu = 4.34$, $\sigma = .67$)
การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ใจเย็น และกล้าตัดสินใจใน
สถานการณ์ที่คับขัน ($\mu = 4.33$, $\sigma = .68$) การมีวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆได้อย่าง
เหมาะสม ($\mu = 4.16$, $\sigma = .79$) ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
ได้แก่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 3.94$, $\sigma = .78$)

และเมื่อพิจารณาสภาพสมรรถนะที่คาดหวังเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ใจเย็น และ
กล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่คับขัน ($\mu = 4.66$, $\sigma = .58$) การมีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูงเด็กให้ทำ
กิจกรรมต่างๆ ($\mu = 4.64$, $\sigma = .54$) และการมีวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

($\mu = 4.62$, $\sigma = .59$) ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.50$, $\sigma = .67$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

จากการตอบแบบสอบถามของพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลค่าเฉลี่ย ของสภาพที่เป็นจริง (μ_1) และค่าเฉลี่ย สภาพที่คาดหวัง (μ_2) มาจัดลำดับ โดยหาดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI Modified) ดังตารางที่ 4.8-4.13

ตารางที่ 4.8 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

รายการ	ค่าดัชนี PNI Modified	ลำดับที่
1. ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ	0.19	1
2. ด้านการประเมินพัฒนาการ	0.18	2
3. ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้	0.13	3
4. ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ	0.12	4
5. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	0.09	5

จากตารางที่ 4.8 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมรายด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับ
จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ
(PNI_{modified} = 0.19) รองลงมา เป็นด้านการประเมินพัฒนาการ (PNI_{modified} = 0.18) ด้านการจัด
ประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.13) ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะ
ผู้นำ (PNI = 0.12) และด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (PNI_{modified} = 0.09) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสุขภาพ
และโภชนาการ

รายการ	ค่าดัชนี PNI Modified	ลำดับที่
1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษา	0.34	1
2. การมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระ การเรียนรู้รายปี	0.32	2
3. การมีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย อย่างเป็นระบบ	0.22	3
4. การมีความรู้และความเข้าใจในเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก และครอบครัว	0.16	4
5. การมีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตและใช้สื่อจากแหล่งเรียนรู้ ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้เกิดประโยชน์	0.14	5
6. การมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย	0.11	6
7. การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพและโภชนาการของเด็ก	0.08	7
8. การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก	0.03	8
รวมเฉลี่ย	0.19	

จากตารางที่ 4.9 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ พบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา (PNI_{modified}
= 0.34) มีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี (PNI_{modified} = 0.32)
และ มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ (PNI_{modified} = 0.22)
ตามลำดับ ส่วนค่าความต้องการจำเป็นที่มีค่า PNI_{modified} น้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดูแล
สุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก (PNI_{modified} = 0.03)

ตารางที่ 4.10 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เสี่ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	ค่าดัชนี PNI _{Modified}	ลำดับที่
1. การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก	0.18	1
2. การจัดกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่	0.17	2
3. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเกมการศึกษาได้อย่างเหมาะสม	0.14	3
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา	0.13	4
5. การส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย	0.13	4
6. การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีได้อย่างเหมาะสม	0.12	6
7. การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเหมาะสม	0.12	6
8. การสร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กในการทำกิจกรรม	0.10	8
9. การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	0.09	9
รวมเฉลี่ย	0.13	

จากตารางที่ 4.10 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก (PNI_{modified} = 0.18) การจัดกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่ (PNI_{modified} = 0.17) และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเกมการศึกษาได้อย่างเหมาะสม (PNI_{modified} = 0.14) ตามลำดับ ส่วนค่าความต้องการจำเป็นที่มีค่า PNI_{modified} น้อยที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (PNI_{modified} = 0.09)

ตารางที่ 4.11 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เสี่ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินพัฒนาการ

รายการ	ค่าดัชนี PNI _{Modified}	ลำดับที่
1. การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม	0.20	1
2. การวางแผนและเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม	0.19	2
3. การมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง	0.19	2
4. การมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา	0.17	4
5. การประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย	0.17	5
รวมเฉลี่ย	0.18	

จากตารางที่ 4.11 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นด้านการประเมินพัฒนาการ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม (PNI_{modified} = 0.20) การวางแผนและเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม (PNI_{modified} = 0.19) และการมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง มีค่าความต้องการอยู่ในลำดับที่เท่ากัน (PNI_{modified} = 0.19) ตามลำดับ และค่าความต้องการจำเป็นที่มีค่า PNI_{modified} น้อยที่สุด ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา และการประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย (PNI_{modified} = 0.17)

ตารางที่ 4.12 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

รายการ	ค่าดัชนี PNI _{Modified}	ลำดับที่
1. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน	0.11	1
2. การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ	0.10	2
3. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน	0.09	3
4. การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก	0.08	4
รวมเฉลี่ย	0.09	

จากตารางที่ 4.12 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน (PNI_{modified} = 0.11) การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ (PNI_{modified} = 0.10) และการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน (PNI_{modified} = 0.09) ตามลำดับ ส่วนค่าความต้องการจำเป็นที่มีค่า PNI_{modified} น้อยที่สุด ได้แก่ การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (PNI_{modified} = 0.08)

ตารางที่ 4.13 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ

รายการ	ค่าดัชนี PNI _{Modified}	ลำดับที่
1. การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก	0.16	1
2. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม	0.14	2
3. การประเมินตนเองเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	0.13	3
4. การมีวิธีการในการจัดกิจกรรมที่ปราศจากอคติต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก	0.13	3
5. การมีความรู้ที่แท้จริงในงานที่ทำ รวมทั้งมีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่	0.12	5
6. การมีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูงเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้	0.12	5

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รายการ	ค่าดัชนี	ลำดับที่
	PNI _{Modified}	
7. การมีวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	0.11	7
8. การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ใจเย็น และกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน	0.08	8
9. การมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย	0.06	9
รวมเฉลี่ย	0.12	

จากตารางที่ 4.13 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก (PNI_{modified} = 0.16) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม (PNI_{modified} = 0.14) และการประเมินตนเองเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (PNI_{modified} = 0.13) และการมีวิธีการในการจัดกิจกรรมที่ปราศจากอคติต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก มีค่าความต้องการอยู่ในลำดับที่เท่ากัน (PNI_{modified} = 0.13) ตามลำดับ ส่วนค่าความต้องการจำเป็นที่มีน้อยที่สุด คือ การมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย (PNI_{modified} = 0.06)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.14 – 4.15

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยงในส่วนของวิธีการที่ต้องการได้รับการพัฒนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	การศึกษาดูงาน	55	22.36
2	การพัฒนาตนเอง	51	20.73
3	การประชุมให้ความรู้	37	15.04
4	การประชุมเชิงปฏิบัติการ	35	14.23
5	การได้รับทุนการศึกษาต่อในวิชาเอกปฐมวัย	35	14.23
6	การจัดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา	33	13.41
	รวม	246	100.00

จากตารางที่ 4.14 แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยงในส่วนองวิธีการที่ต้องการได้รับการพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่พี่เลี้ยงต้องการได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 22.36 รองลงมา มีความต้องการได้รับการพัฒนาตนเอง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 20.73 และการประชุมให้ความรู้ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.04 ตามลำดับ สำหรับวิธีการที่ต้องการได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 13.41

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยงในส่วนองเนื้อหาสาระที่ต้องการได้รับการพัฒนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	จิตวิทยาเด็กปฐมวัย	62	21.30
2	การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย	51	17.53
3	การวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก	51	17.53
4	การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	48	16.49
5	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	40	13.75
6	การพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ	39	13.40
รวม		291	100.00

จากตารางที่ 4.15 แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยงในส่วนองเนื้อหาสาระที่ต้องการได้รับการพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่าส่วนใหญ่พี่เลี้ยงต้องการได้รับการพัฒนาจิตวิทยาเด็กปฐมวัย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 รองลงมา ได้แก่ การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย และการวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.53 และการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 ตามลำดับ สำหรับเนื้อหาสาระที่ต้องการได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด ได้แก่ การพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.40

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 สรุปการวิจัย

1.1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

1.1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พี่เลี้ยง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 90 คน
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ วิธีการที่เคยได้รับการพัฒนา และเนื้อหาที่เคยได้รับการพัฒนา จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 35 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับที่มีการตอบสนองคู่ (Dual-response format) การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 และหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha

Co-efficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเที่ยงของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงเท่ากับ .96 และค่าความเที่ยงของสภาพสมรรถนะที่คาดหวังเท่ากับ .98

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการและคำถามปลายเปิด (Open-ended-Questionnaire)

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากที่เลี้ยง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 แห่ง โดยนำส่งแบบสอบถามจำนวน 90 ฉบับทางไปรษณีย์ และได้รับฉบับสมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง วิเคราะห์ข้อมูลสภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าดัชนี PNI^{Modified} และวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครโดยใช้แบบสำรวจรายการและคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

1.1.3 สรุปผลการวิจัย

1) จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 90 คน ส่วนใหญ่มีอายุในระหว่าง 50 ปีขึ้นไป มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีประสบการณ์การทำงานเป็นพี่เลี้ยงมากกว่า 10 ปี วิธีการที่เคยได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงานมากที่สุด เนื้อหาสาระที่เคยได้รับการพัฒนาโดยการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

(1) การศึกษาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา เป็นด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ และด้านการประเมินพัฒนาการ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ก. ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมีเพียงข้อเดียว ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดูแล สุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดูแล สุขภาพและโภชนาการของเด็ก และการมีความรู้และความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย นอกจากนี้ ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

การมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

ข. ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การสร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กในการทำกิจกรรม และการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะและกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

ค. ด้านการประเมินพัฒนาการ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย ความรู้ ความเข้าใจในวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา และการมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม

ง. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ และการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน

จ. ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรักความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ใจเย็น และกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่คับขัน การมีวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม

(2) การศึกษาสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา

เป็นด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ และด้านการจัดประสบการณ์ / กิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประเมิน พัฒนาการ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า

ก. ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและ โภชนาการในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมใน การดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพและโภชนาการของ เด็ก และการมีความรู้และความเข้าใจในการผลิตและใช้สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้ เกิดประโยชน์ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีความรู้และ ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย การมีความรู้ และความเข้าใจในเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว การมีความรู้และความเข้าใจในการ ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

ข. ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การสร้าง บรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กในการทำกิจกรรม การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามลำดับ และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีได้อย่าง เหมาะสม การส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมและถ่ายทอด ความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่ ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาเด็ก

ค. ด้านการประเมินพัฒนาการในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุดมีเพียงข้อเดียว ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก 2 ลำดับ ได้แก่ การมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา และการวางแผนและเลือกใช้ เครื่องมือใน การประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดซึ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ลำดับ ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละ ช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม และการมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริง อย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง

ง. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนในภาพรวม พบว่า อยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ ในระดับมากที่สุดซึ่งมีอยู่ 2 ลำดับ ได้แก่ ความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริม

พัฒนาการของเด็ก และการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ลำดับได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

จ. ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำในภาพรวม พบว่าในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ใจเย็น และกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่คับขัน การมีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูงเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆ และการมีวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม

2) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

จากการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านที่มีลำดับค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ รองลงมาเป็นด้านการประเมินพัฒนาการ ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ และด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(1) ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการนั้น พี่เลี้ยงมีค่าความต้องการรายข้อต่อไปนี้มากที่สุดเรียง 3 ลำดับ ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา การมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี และการมีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

(2) ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ พี่เลี้ยงมีค่าความต้องการรายข้อต่อไปนี้มากที่สุดเรียง 3 ลำดับ ดังนี้ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก การจัดกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่ และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเกมการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ

(3) ด้านการประเมินพัฒนาการนั้น พี่เลี้ยงมีค่าความต้องการรายข้อต่อไปนี้มากที่สุดเรียง 3 ลำดับ ดังนี้ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม การวางแผนและเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม และการมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง การมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการประเมิน

พัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา และการประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามลำดับ

(4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนนั้น พี่เลี้ยงมีค่าความต้องการรายข้อต่อไปนี้อย่างมากที่สุดเรียง 3 ลำดับ ดังนี้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ และการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ตามลำดับ

(5) ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำนั้น พี่เลี้ยงมีค่าความต้องการรายข้อต่อไปนี้อย่างมากที่สุดเรียง 3 ลำดับ ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม การประเมินตนเองเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และการมีวิธีการในการจัดกิจกรรมที่ปราศจากอคติต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก ตามลำดับ

3) ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาวิธีการและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของพี่เลี้ยง ในส่วนของวิธีการที่ต้องการได้รับการพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่พี่เลี้ยงต้องการได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน รองลงมา มีความต้องการได้รับการพัฒนาตนเอง และการประชุมให้ความรู้ ตามลำดับ สำหรับวิธีการที่ต้องการได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา

และในส่วนของเนื้อหาสาระที่ต้องการได้รับการพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่พี่เลี้ยงต้องการได้รับการพัฒนาจิตวิทยาเด็กปฐมวัย รองลงมา ได้แก่ การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย และการวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก และการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย ตามลำดับ สำหรับเนื้อหาสาระที่ต้องการได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด ได้แก่ การพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2.1.1. จากผลการศึกษาภาพรวมของสภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงทุกด้านของสมรรถนะทางวิชาชีพของพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมาก แม้ว่าจากการสำรวจอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครจะมีอัตราส่วนระหว่าง 30.65 ต่อ 1 คน ซึ่งไม่เป็นไป

ตามเกณฑ์ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อพี่เลี้ยงในอัตรา 25 ต่อ 1 คน รวมทั้งจากการศึกษาของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ NAEYC (National Association for the Education of Young Children) ที่ได้วางนโยบายแนวการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ในเรื่องอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อครูปฐมวัย (Bredenkamp, 1987) ซึ่งกำหนดอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อครู ไว้ว่า ควรมีนักเรียนปฐมวัย 25 คน ต่อครู 1 คน และมีพี่เลี้ยงอีก 1 คน ประกอบกับแม้ว่าจะมีการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครในระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2560 แต่การพัฒนาดังกล่าวเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ซึ่งจากผลการสำรวจสภาพที่เป็นอยู่จริงของพี่เลี้ยงที่พบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพของพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะพี่เลี้ยงโดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งพี่เลี้ยงเป็นระยะเวลาานาน โดยจากผลการศึกษาสภาพของพี่เลี้ยงข้อมูล พบว่า พี่เลี้ยงมีอายุที่มีมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.33 และมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นพี่เลี้ยง 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 78.89 ดังนั้น การที่พี่เลี้ยงมีอายุและประสบการณ์สูง รวมทั้งมีวิธีการที่เคยได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน ร้อยละ 26.76 ทำให้สภาพการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สังคม วงภูธร (2552, น.74) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พบว่าอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2.1.2 จากผลการศึกษารายด้าน พบว่า

1) ด้านความรู้และความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ พบว่า สภาพที่เป็นจริงข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงข้อเดียว ได้แก่ การมีความรู้และความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จะต้องจัดกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมทั้ง 2 ฝ่าย คือ ครูเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำและค้นพบด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, น. 10) รวมทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, น. 2) ที่กล่าวว่า การทำงานของครูพี่เลี้ยงเด็กจะต้องทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งการดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็กซึ่งพี่เลี้ยงควรที่จะให้ความสำคัญกับการดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (2542, น. 55-59) ระบุว่า สถานเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน จะต้องมีการดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญเรื่องโภชนาการ สุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็ก ครูพี่เลี้ยงเด็กมีส่วนในการดูแลสุขภาพและสวัสดิการของเด็กแต่ละคน การสวมใส่เสื้อผ้า การใช้ห้องน้ำห้องส้วม การเตรียมการจัดอาหารและเครื่องดื่ม ให้มีสารอาหารที่ครบถ้วนและมีการจัดเก็บอาหารที่ถูกสุขอนามัยจะช่วยลดการแพร่เชื้อโรค รวมถึงการกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสุขอนามัย ความปลอดภัยของตนเอง แต่จากผลการวิจัยยังพบอีกว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า พี่เลี้ยงเด็กยังขาดการมีส่วนร่วมในจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับค่าความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจาก

California Department of Education (2011, pp. 14-15) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมในจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาของครูพี่เลี้ยงเด็กมีความสำคัญ และเสนอแนะว่าครูพี่เลี้ยงควรมีส่วนร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี รวมถึงการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันพบผลการวิจัยที่สอดคล้องที่ระบุถึงค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่า PNI^{modified} สูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

2) *ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้* พบว่า สภาพที่เป็นจริงด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่ระบุว่า ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็ก คือ การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นอย่างอิสระ เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น ส่งผลให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน การให้ การรอคอย และสามารถใช้ภาษาบอกความต้องการ ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6) รวมทั้ง เพ็ญจันทร์ มีนะจรัส (2551, น. 41) ได้กล่าวว่า ครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา จิตใจดี และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Birch & Billman (1986, p. 387) ที่ได้ระบุว่า ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับคน สัตว์ วัสดุ สิ่งของต่างๆ ซึ่งจะทำให้เด็กเริ่มแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือและแบ่งปันต่อผู้อื่น ยิ่งครูเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมาก เด็กก็จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน ส่งผลให้เด็กได้แสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ และการแบ่งปัน ซึ่งจะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว ซึ่งผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพที่คาดหวัง ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พี่เลี้ยงเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพราะการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งของงานที่พี่เลี้ยงต้องคอยดูแลเอาใจใส่ไปพร้อมๆ กับการดูแลเด็กร่วมกับครูผู้สอน

นอกจากนี้ ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงที่พบว่าแม้ว่าอยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกลุ่ม ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่า PNI^{modified} สูงสุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550, น. 4) ได้ระบุว่า ในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ปฐมวัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยมีเด็ก ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และยังสอดคล้องกับ อรุณ รักษาทรัพย์ (2551, น. 11-20) ที่กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน คือ การหาข้อมูลความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีความรู้ เทคนิค วิธีการในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แก่เด็กในทุกด้านให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารบางโรงเรียน ยังไม่เปิดโอกาสให้

ที่เลี้ยงได้จัดกิจกรรมและมีการประสานงานร่วมกับครูผู้สอนมากเท่าที่ควร เนื่องจากอาจจะเข้าใจว่า การจัดกิจกรรมเป็นงานหลักของครู ที่เลี้ยงต้องรับผิดชอบคือการดูแลเด็กแต่เพียงเท่านั้น

3) *ด้านการประเมินพัฒนาการ* พบว่า สภาพที่เป็นจริงด้านการประเมินพัฒนาการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่ระบุว่า หลักในการประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี ควรประเมินทุกช่วงอายุ เพราะเด็กเล็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็ว ครูควรสังเกตพัฒนาการเด็กจากคุณลักษณะตามวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน โดยควรประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และบันทึกพัฒนาการลงในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หรือของหน่วยงานอื่น เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการไปพิจารณาการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย (กรมวิชาการ, 2546, น. 22) ซึ่งกระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรม ควรมีการจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง นอกจากนี้ควรมีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น. 84) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมา พิกุลศรี (2557, น. 140) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านแก้ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ผู้ดูแลเด็กขาดการบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ และการประเมินพัฒนาการเด็กยังไม่เป็นปัจจุบันการประเมินผลยังต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพราะผู้ดูแลเด็กยังไม่สามารถกระตุ้นให้เด็กแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองได้ โดยการฝึกคิด ฝึกทำ และมีจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งการประเมินผลยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อตัวเด็กตามมาด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่า PNI_{modified} สูงสุด ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พี่เลี้ยงมีหน้าที่ดูแลเด็กและคอยอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน การใกล้ชิดอยู่กับเด็กทุกวัน ทำให้พี่เลี้ยงสามารถสังเกตพฤติกรรมเด็กได้ อีกทั้งการสลับสับเปลี่ยนการทำงานระหว่างครูกับพี่เลี้ยงในแต่ละปีการศึกษา ทำให้พี่เลี้ยงมีโอกาสได้ดูแลเด็กปฐมวัยในทุกๆ ช่วงอายุแตกต่างกันไป ซึ่งวิธีการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นวิธีการหนึ่งที่พี่เลี้ยงสามารถทำได้ใกล้เคียงกับการสังเกตของครูผู้สอน

4) *ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน* พบว่า สภาพที่เป็นจริงด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 โดยระบุถึงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเด็กประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม คุณธรรมจริยธรรม โดยให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น. 8) พ่อแม่หรือครูพี่เลี้ยงเด็กจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและการ

พัฒนาการของเด็กแต่ละคน ครูที่เลี้ยงเด็กจำเป็นต้องให้ความสำคัญและเรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิต ครอบครัวและชุมชนตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เกิดการเรียนรู้และมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่และสามารถยอมรับผู้อื่นที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, น. 3-5) สอดคล้องกับอรุณี หรดาล และคณะ (2555, น. 52) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่ สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวันของเด็กโดยครูริเริ่มหรือเด็กริเริ่มในเวลาที่เหมาะสม โดยมีผู้ใหญ่คอย แนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคมเป็นการร่วม แร่งร่วมใจของครอบครัว ครู และชุมชนที่จะมองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางป้องกัน เพื่อให้เด็กได้รับพัฒนาการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริสรา จูเปาะ (2560, น. 91-93) ได้ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลแม่สลองใน จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่า ควรส่งเสริมครู และพี่เลี้ยงให้มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในด้านต่างๆ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ตั้งแต่การร่วมวางแผนการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตน ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสภาพที่คาดหวัง ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การมีความสัมพันธ์อันดีกับ ผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพี่เลี้ยงเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ ในชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียน การที่พี่เลี้ยงมีได้โอกาสได้สร้างความสัมพันธ์และใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรในชุมชน เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ทำให้มองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางป้องกัน เพื่อให้เด็กได้รับพัฒนาการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพไปพร้อมกับการทำงานร่วมกับครูผู้สอน ใน ขณะเดียวกันค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่า PNI_{modified} สูงสุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ญัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง (2557, น. 534-548) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อ พัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย พบว่า การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนมี ค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดเช่นกัน

5) *ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ* พบว่า สภาพที่เป็นจริงด้าน ความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีคุณธรรมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ Rhode Island's (2013, น. 51) ที่กล่าวว่า พี่เลี้ยงต้องรู้และใช้แนวทางจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และสามารถใช้กลยุทธ์ในการสอนที่ปราศจากอคติ และตอบสนองต่อความแตกต่างของเด็กและครอบครัว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง (2557, น. 534-548) ที่พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ทางวิชาชีพทุกด้าน โดยด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความต้องการจำเป็นมาก ที่สุด คือ การส่งเสริมให้ครูรักและตระหนักในอาชีพครู ถึงแม้ว่าค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มี ค่า PNI_{modified} น้อยสุด ได้แก่ การมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแล เด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพี่เลี้ยงยังอาจเข้าใจว่ามาตรฐานวิชาชีพครูเป็นเพียงข้อกำหนดที่มี เฉพาะเจาะจงสำหรับครูที่มีวุฒิการศึกษาปฐมวัยโดยตรงเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วเด็กปฐมวัยให้

ความรัก ความผูกพัน และให้ความสำคัญกับพี่เลี้ยงเสมือนเป็นครูอีกคนหนึ่งที่เคยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ดังนั้น พี่เลี้ยงจึงจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก มีความรักเด็กและรักในงานที่ทำ ตระหนักอยู่เสมอว่างานพี่เลี้ยงก็คืองานครู มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเช่นเดียวกับครู

2.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2.2.1 จากผลการศึกษาภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ ซึ่งนักการศึกษา Billman & Sherman (1996, p. 205) ได้กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย หมายรวมถึงทุกสิ่งซึ่งเกิดขึ้นในชั้นเรียนของเด็กตั้งแต่เด็กมาถึงโรงเรียนในตอนเช้าจนกระทั่งกลับบ้าน นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงพัฒนาการทุกด้าน ในการวางแผนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ครูและพี่เลี้ยงจำเป็นต้องคำนึงถึงอายุของเด็ก ขนาดของชั้นเรียน ช่วงเวลาในการเรียนด้วย จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในด้านระดับการศึกษา พบว่า พี่เลี้ยงมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 30.00 และระดับการศึกษาปริญญาตรีซึ่งมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับสายงานปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 20.00 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมลักษณ์ กุลวิจิตร (2557, น. 101) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก พบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จบปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่า ประเด็นความรู้ความสามารถส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทางการอบรมเลี้ยงดูเด็ก บุคลากรที่มีอยู่มีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับสายงาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะระบบการคัดสรรบุคลากรเข้าทำงานยังเป็นระบบอุปถัมภ์ คัดเลือกบุคคลจากพื้นที่ใกล้เคียงโรงเรียน โดยไม่เฉพาะเจาะจงวุฒิการศึกษา ทำให้พี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบังจึงมีความต้องการจำเป็นสูงสุดที่อยากจะพัฒนาความรู้ในด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ

2.2.2 จากผลการศึกษารายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการ พี่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่สูง ได้แก่ ความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสภาพในปัจจุบัน พี่เลี้ยงได้รับการพัฒนาสมรรถนะในเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยน้อยมาก เพียงร้อยละ 15.26 เท่านั้น ซึ่งจากการพัฒนาพี่เลี้ยงโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครในระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2560 จะมีการพัฒนาโดยการจัดอบรมพี่เลี้ยงไม่ต่อเนื่องในทุกปี สอดคล้องกับความคิดเห็นของภาควิชาการศึกษา ในรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Department of Education, 2011, pp. 14-105) ที่ได้ระบุว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กควรมีความรู้ความเข้าใจในเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาที่ร่ายล้อมรอบตัวเด็ก และควรมีส่วนร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยมีเป้าหมายด้านคุณภาพที่จะเกิดกับผู้เรียนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี อีกทั้ง พี่เลี้ยงมีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 30.00 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

อุดมลักษณ์ กุลวิจิตร (2557, น. 101) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก พบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่เรียนสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งอาจทำให้พี่เลี้ยงขาดความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งถ้าหากพี่เลี้ยงเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จะสามารถนำความรู้มาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือครูในการดูแลเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ตรงตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่กำหนด

2.2.3 ด้านการจัดประสบการณ์ / กิจกรรมการเรียนรู้ จากผลการศึกษา พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสภาพในปัจจุบัน พี่เลี้ยงเคยได้รับการพัฒนาสมรรถนะในเรื่องการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมากที่สุด คิดร้อยละ 25.71 แต่ในการจัดกิจกรรมต่างๆขึ้นนั้น ผู้ปกครองและชุมชนยังอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยมาก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 43-57) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์และแนวทางการจัดประสบการณ์ไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่และจัดประสบการณ์โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาคร พร้อมเพราะ และคณะ (2553, น. 22) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างครูกับผู้ปกครอง คือ การที่ครูควรรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง รวมถึงการเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Danby, S. & others (2011, pp. 74-75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ได้กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการเรียนการสอน การทัศนศึกษา หรือการแจ้งกิจกรรมให้ผู้ปกครองทราบมากขึ้น

2.2.4 ด้านการประเมินพัฒนาการ จากผลการศึกษา พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสภาพในปัจจุบัน พี่เลี้ยงเคยได้รับการพัฒนาเนื้อหาสาระในเรื่องการวัดและประเมินพฤติกรรมเด็ก คิดเป็นร้อยละ 10.84 เพียงเท่านั้น ทำให้พี่เลี้ยงมีความต้องการที่จะพัฒนาสมรรถนะในด้านประเมินพัฒนาการเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฑูรี ทิพนนต์ (2555 , น. 10-11) ได้กล่าวว่า พี่เลี้ยงควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและสามารถประเมินพัฒนาการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กจะดำเนินไปพร้อมกันอย่างรวดเร็วทุกๆ ด้าน และทุกด้านสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ในการสอนหรือจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาเด็ก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พี่เลี้ยงจะต้องรับรู้ และทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการ และยังสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2554, น. 40) ได้กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรประเมินทุกช่วงอายุเพราะเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็ว ครูพี่เลี้ยงเด็กควรสังเกตพัฒนาการเด็กจากคุณลักษณะตามวัยโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝ่ายวาริ ประภาสะวัต (2555, น. 100) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า สภาพที่เป็นจริงของผู้ดูแลเด็กในด้านความสามารถเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากข้อมูลในแบบสอบถามพบว่า 48.84% ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เลย และผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสอง ปีงบประมาณ 2549-2553 พบว่า ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพผู้ดูแลเด็กที่มีมากที่สุด คือ การฝึกอบรม โดยผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการฝึกอบรมพัฒนาตนเอง ไม่สามารถเลือกหัวข้อการฝึกอบรมเองได้ เนื่องจากผู้บริหารหรือต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดหรือส่งรายชื่อให้ไปอบรมและขาดงบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับการอบรม

2.2.5 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน จากผลการศึกษา พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งจากสภาพปัจจุบันพี่เลี้ยงยังมีบทบาทในการพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองน้อยมาก โดยเฉพาะพี่เลี้ยงในโรงเรียนจะมีครูผู้สอนเป็นบุคคลที่ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนโดยตรง ซึ่งพี่เลี้ยงก็ควรจะได้รับบทบาทสำคัญควบคู่ไปกับครูผู้สอนในการดูแลเด็กและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ รักษาทรัพย์ (2551, น. 11-20) กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง คือ การเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีการปฏิบัติตนที่ดี ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ พยายามพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ทักทายผู้ปกครอง ถามทุกข์สุขและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง รวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลเด็ก การพัฒนาการทำงานของครูพี่เลี้ยงเด็กร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การสำเร็จในการทำงาน และส่งผลต่อการพัฒนาเด็ก ครูควรหาข้อมูลความรู้ใหม่ๆ เสมอ มีความรู้เทคนิควิธีการในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง รวมถึงการพัฒนาผู้ปกครองโดยการให้ความรู้ ชี้แนะ แนะนำ ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แก่เด็กในทุกด้านเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรินทร์ วีระศิลป์ (2553, น. 127-128) ได้ศึกษาการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล: พุทธิณีศึกษา 3 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีงานที่ต้องปฏิบัติตามที่โรงเรียนมอบหมายเหมือนกัน เช่น ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง คือ เพื่อให้พี่เลี้ยงรู้พื้นฐานข้อมูลของเด็ก รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, น.26) กล่าวว่า ครูและพี่เลี้ยงมีหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้านและชุมชน เพื่อให้เด็กพัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี โชติสุวรรณ (2550, น. 97) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้ปกครอง

2.2.6 ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ จากผลการศึกษา พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่อยู่ในระดับที่สูง ได้แก่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าปัจจุบันพี่เลี้ยงเคยได้รับการพัฒนา เรื่อง การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 25.71 แต่อาจยังขาดประสบการณ์ในการนำความรู้ไป

ประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545, น.1) กล่าวว่า ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม จะต้องเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ ไหวพริบ ปฏิภาณ จนกลายเป็นความชำนาญ สอดคล้องแนวคิดของ Rhode Island's (2013, น. 51) กล่าวว่า ครูปฐมวัยควรใช้ความหลากหลายของทรัพยากรในการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของตนเองรวมถึงการมีส่วนร่วมในประสบการณ์เรียนรู้จากคนอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำมานำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสมได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะที่เลี้ยงยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรปฐมวัยโดยแท้จริง จึงมีความต้องการที่จะเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับเด็กในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

2.3 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร รายด้าน มีประเด็นอภิปรายดังนี้

2.3.1 วิธีการที่ที่เลี้ยงต้องการได้รับการพัฒนา จากผลวิจัย พบว่า ที่เลี้ยงมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ เรื่อง การศึกษาดูงานและการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สังคม วงภูธร (2552, น. 74) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูผู้ดูแลเด็กให้ได้รับการส่งเสริมให้เกิดความพร้อมในด้านการจัดการศึกษา ควรมีการอบรม ศึกษาดูงาน และสัมมนาด้านการกระตุ้นจิตสำนึกในการดูแลเด็กให้แก่ครูผู้ดูแลเด็กในทุกปี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรพงศ์ มีชา (2551, น. 65-78) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าบอง อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา พบว่า ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาปฐมวัย และสนับสนุนการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณค่าวัสดุ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ

2.3.2 เนื้อหาสาระที่ต้องการรับการพัฒนา จากผลวิจัย พบว่า ที่เลี้ยงมีความต้องการได้รับการพัฒนาเนื้อหาสาระ เรื่อง จิตวิทยาเด็กปฐมวัย การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย และการวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาคร พร้อมเพราะ และคณะ (2553, น. 53) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงานของครูที่เลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี ได้กล่าวว่า ครูที่เลี้ยงเด็กต้องการพัฒนาความรู้ด้านการประเมินพัฒนาการ การใช้สื่อการสอน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง ควรให้มีการอบรมอย่างน้อย 2 ครั้งในหนึ่งปี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝ่ายวารีย์ ประภาสะวัต (2555, น. 100) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า สภาพที่เป็นจริงของผู้ดูแลเด็กในด้านความสามารถเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากข้อมูลในแบบสอบถาม พบว่า ร้อยละ 48.84 ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เลย และผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การได้รับคำแนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากครูหรือผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ และการอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมถึงการวางนโยบายและการสนับสนุนจัดหาสื่อส่งเสริมความรู้จากผู้บริหาร

ผลการศึกษายังพบอีกว่า การมีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตและใช้สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่ความคาดหวังมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร (2557, น. 80) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย ว่าอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้ดูแลเด็กปฐมวัยไม่เข้าใจวิธีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ โดยควรสนับสนุนการส่งเสริมการอบรมทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมและนำความรู้มาสอนเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการเพิ่มเติมในหน่วยการเรียนรู้ในการจัดทำสื่อประดิษฐ์ การใช้สี เพลง นิทาน แผ่นซีดีประกอบการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก คนหาญ (2555, น.150) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กและปฐมวัยในการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าพัฒนา อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม พบว่า พี่เลี้ยงมีความต้องการพัฒนาศักยภาพการผลิตสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก พี่เลี้ยงมีความต้องการให้มีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นโดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อการเรียนรู้มาในเทศเพื่อให้ได้รับคำปรึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง สามารถผลิตสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้ครบทุกด้านได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

จากการวิจัยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยง ดังนี้

3.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้และความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สุขภาพและโภชนาการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา รวมทั้งค่าความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ที่พี่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่สูง ได้แก่ ความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงให้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาเพื่อให้พี่เลี้ยงมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรมากขึ้น

3.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ดังนั้น สถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กให้มากขึ้น

3.1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านการประเมินพัฒนาการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ การประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนการทำงานของพี่เลี้ยงเด็กในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้พี่เลี้ยงมีโอกาสและประสบการณ์ได้ดูแลเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุ รวมทั้งสถานศึกษาควรพัฒนาพี่เลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ

3.1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ดังนั้น สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงได้รับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

3.1.5 จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับค่าความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่มีค่าสูงสุดเป็นลำดับที่ 2 ได้แก่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น สถานศึกษาควรมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะพี่เลี้ยงในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.1.6 จากผลการวิจัยที่พบว่า วิธีการที่พี่เลี้ยงต้องการได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ การศึกษาดูงานและการพัฒนาตนเอง ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดให้พี่เลี้ยงได้มีการพัฒนาโดยการศึกษาดูงานและสนับสนุนการพัฒนาตนเอง ในทุกปีการศึกษาเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการดูแลเด็กปฐมวัย

3.1.7 จากผลการวิจัยที่พบว่า เนื้อหาสาระที่พี่เลี้ยงต้องการรับการพัฒนาสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรกคือ จิตวิทยาเด็กปฐมวัย และการผลิตสื่อการสอนปฐมวัย / การวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ดังนั้น สถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรสนับสนุนการอบรมเสริมทักษะในเรื่อง จิตวิทยาเด็กปฐมวัย การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย และการวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก อย่างน้อย 2 ครั้งในหนึ่งปี เพื่อนำความรู้มาดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้ครบทุกด้าน

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการศึกษาความต้องการจำเป็นของพี่เลี้ยงที่จัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3.2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาพี่เลี้ยงที่จัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการแพทย์. (2558). การอบรมเกี่ยวกับจิตวิทยาการเลี้ยงดูเด็กวัย 3-6 ปี. กระทรวงสาธารณสุข.
สืบค้นจาก <http://www.kmanamai.wordpress.com/2015/04/21>.
- กรมวิชาการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2547). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2548). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).
กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสภกรณ์และ
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุลชลี จงเจริญ. (2559). โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้นำในการนิเทศ การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 (เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ขจรพงศ์ มีชา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล
ท่าบอน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์-
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- คณิตกร นพรัชเดชา. (2557). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัยโดยใช้สาระท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- จำลอง นักพ่อน. (2555). การบริหารสมรรถนะและบุคคลในองค์กร. ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎี
และแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. หน่วยที่ 9. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตตินันท์ เตชะคุปต์. (2555). พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. ใน ประมวล
สาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 5. นนทบุรี: สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราพร นุ่มฤทธิ์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยศึกษา โดยสาระท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- จิรพันธุ์ พูลพัฒน์. (2557). การเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย. สืบค้นจาก <http://www.kmanamai.wordpress.com/2015/04/21>.

- ชูลีรัตน์ สมร่าง. (2553). การศึกษาพัฒนาการด้านร่างกายและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรีไทยตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ณัฐภัตสร ชื่นสุขสมหวัง. (2557). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดรุณี หรดาล และ บุชบง ตันติวงศ์. (2555). แนวคิดและหลักการในการจัดการศึกษาปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 3. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธเนศ ขำเกิด. (2555). *สมรรถนะเฉพาะและตัวบ่งชี้ของครูปฐมวัย*. สืบค้นจาก <http://www.e-child-edu.com/2017/03/03>.
- ธิดารัตน์ คณิงเพียร. (2553). ความฉลาดทางอารมณ์ของครูพี่เลี้ยงเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, สุรินทร์.
- นพรัตน์ เดชา. (2557). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยศึกษาโดยใช้สาระท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2549). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร เสาะสิทธิ์. (2552). ปัญหาการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยของครูในโรงเรียนเอกชนในเขตห้วยขวางและเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.
- นรา สมประสงค์. (2555). การจูงใจและการติดต่อสื่อสาร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. หน่วยที่ 8. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิตยา คชภักดี. (2543). *ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี*. กรุงเทพฯ: ครูสภา-ลาดพร้าว.
- เนตรชนก คนหาญ. (2555). การพัฒนาศักยภาพผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัยในการผลิตสื่อการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าพัฒนา อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตระกูลวงษ์. (2550). การดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย. *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา*, 5(3), 118.

- บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และณัฐภูมิ สังข์ทอง. (2557). *สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- บุษบาร์ตัน ศรีนวลไสว. (2553). *การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบภาพ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เผด็จศักดิ์ อุทาวงศ์. (2557). *การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เทศบาลเมืองมุกดาหาร ชุมชนนาโป-โคกสุวรรณ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ผายวารีย์ ประภาสวัต. (2555). *การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็กด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 74 ก/หน้า 1/19 สิงหาคม 2542.
- พัชรี ผลโยธิน และดวงเดือน ศาสตรภัท. (2555). *การวัดประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 9. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ดวงกลม.
- พุลสิริ มูลอินต๊ะ. (2552). *การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเวียงเทิง (เทิงท่าม่วงประชา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- เพ็ญจันทร์ มีนะจรัส. (2551). *ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภัครธรณ์ เทียนไชย. (2553). *การพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลของกรมการปกครอง : การจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรบุคคล*. *วารสารบัณฑิตศึกษา เทศาภิบาล*, 102 (5), 20-24.
- มาตรฐานครูปฐมวัยประเทศสหรัฐอเมริกา. (2554). *การศึกษาปฐมวัยในประเทศสหรัฐอเมริกา*. สืบค้นจาก http://www/ectc.education.ne.gov/projects/opp/core_comp/-core_comp_0510.pdf/2016/9/24.
- รัตน์ฉันทภัทร พิสุทธิยางกูร. (2554). *ความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- ลลิตา วัจนสุนทร. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15 (11), 91-101. มหาวิทยาลัยราชภัฏ-สกลนคร, สกลนคร. สืบค้นจาก http://graduate.psu.ac.th/imgData/file_jyh77-mn597gsj0j.pdf/2016/11/30.
- วยุรี ทิพนนต์. (2555). ความรู้และเจตคติที่มีต่อการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วราพร ศิริฤกษ์. (2554). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาผู้ดูแลเด็กตามความคิดเห็นของนักวิชาการศึกษา สังกัดเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- วรินทร์ วีระศิลป์. (2552). การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล : พหุกรณีศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วไลพร เมฆไตรรัตน์. (2559). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดพหุปัญญา สำหรับครูปฐมวัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏ-นครสวรรค์, นครสวรรค์..
- วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และอารมณ สุวรรณपाल. (2555). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 7. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วันเพ็ญ นันทะศรี. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- วิทยาลัยการฝึกหัดครู. (2558). *ศูนย์การเรียนรู้ทางการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ-พระนคร. สืบค้นจาก <http://www.e-child-edu.com/2016/7/14>.
- วิบูลย์ลักษณ์ ผิดผาด. (2556). สมรรถนะการจัดการศึกษาปฐมวัยของครูผู้สอนระดับปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศักดิ์ ชุ่นกลาง. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

- สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2551). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นจาก <http://www.hrd-obec.go.th/Old/news.feb/224-6.doc/2017/1/6>.
- สมใจ พรหมโยธา. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบบูรณาการโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเมืองหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สังคม วงภูธร. (2552). *การพัฒนาสมรรถนะครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัยตามมาตรฐานการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สาคร พร้อมเพราะ, ยศพล เหลืองโสมนภา และลลิตา เตชาวุธ. (2549). *ความต้องการพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี: วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า*.
- สำนักงานเขตลาดกระบัง. (2558). *สรุปผลการดำเนินงานลูกจ้างประจำในรอบปี 2558*. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/ladkrabang/2017/8/5> ฝ่ายการศึกษา กรุงเทพฯ.
- _____. (2560). *บัญชีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2560*. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/ladkrabang/2016/12/8> ฝ่ายการศึกษา กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *ประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและกรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. (2546). *คู่มือหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/main2/edu-reform/edu-reform.htm#b2/2016/11/28>.
- สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา. (2557). *จำนวนนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกรายโรงเรียน*. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/bangkokeducation/-page/sub/8067/2016/12/24> สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2554). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องมาตรฐานวิชาชีพครู การศึกษาปฐมวัย. โดยสวนดุสิตโพล. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก http://news.ksp.or.th/ksplibrary/components/com_booklibrary/-ebooks/blue.pdf/2016
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2545-2549 (ฉบับที่ 1). สืบค้นจาก e-library.onecapps.org/Home/Index/1?Page_No=2/2016/9/26.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาศึกษา. (2556). แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัยตามนโยบายรัฐบาล พ.ศ. 2556. วารสารการศึกษาไทย, 10 (105), 42-45.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2546). แนวการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว. _____ . (2548). แนวการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริมา พิภูลศรี. (2557). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลบ้านแก้ง อำเภอดอนตาล จ.มุกดาหาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การวัดและประเมินเด็กแนวใหม่: เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สุนันทา แดงนางษ์. (2552). ผลการใช้โปรแกรมการจัดการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรีที่มีต่อการพัฒนาการด้านร่างกายและอารมณ์ของนักเรียนปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.
- สุภาวณี ไลยบัว. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษาเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้การประเมินความต้องการจำเป็นในนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. _____ . (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. _____ . (2550). การประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2555). ภาวะผู้นำ. ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. หน่วยที่ 4. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อริสรา จูเปาะ. (2560). สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลมาสลองใน จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

- อรุณ รักษาทรัพย์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองกับประสิทธิผลในการอบรมเด็กศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- อัญมณี โชติสุวรรณ. (2550). *ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อุดมลักษณ์ กุลวิจิตร. (2557). *การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ในสถานรับเลี้ยงเด็ก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Barrow, R., & Milburn, G. (1990). *A critical dictionary of educational concepts*. (2nd ed.). New York: Teach College Press.
- Bellm, D. (2008). *Early childhood educator competencies*. Research Report February 2008. Center for the Study of Child Care Employment Institute for Research on Labor and Employment University of California.
- Billman, J., & Sherman, J.A. (1996). *Observation and participation in early childhood setting: A practicum guide*. Toronto: Allyn & Bacon.
- Birch , Learn L. & Billman J. (1986). Preschool children food sharing with Pretends and acquaintances. *Child Development* 57(2), 387-395.
- Bredenkamp. (1987). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8*. A position statement of the National Association for the Education of Young Children. Retrieved from <https://www.msje.edu>.
- California Department of Education. (2011). *California early childhood educator competencies*. California Department of Education. Retrieved from <https://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/ececomps.asp/2016/12/22>.
- Dales, M. & Hes, K.(1995). *Creating training miracles*. Sydney: Prentice-Hall.
- Danby, S., Ewing, L & Thorpe, K. (2011). The novice researcher: Interviewing young Children. *Qualitative Inquiry*, 17, 74-84.
- Dejnozka. E.L. (1983). *Educational administration glossary*. Westport, Connecticut: Greenwood.
- Dunster, K., & Andrew.J. (1996). *Dictionary of natural resource management*. Canada: University of British Columbia.
- Eliason.C., & Jenkins, L. (1994). *A practical guide to early childhood curriculum*. New York: Macmillan College.

- Gordon, A.M., & Williams – Browne, K. (1995). *Beginnings and beyond: Foundations in early childhood education*. (4th ed). New York: Delmar.
- Hurlock.T., & Elizabeth, B. (1978). *Child development*. (6th ed). New York: Mc Graw-Hill.
- Hymes, J.L. (1969). *Early childhood education*. Washington D.C: National Association for the Education of Young Children.
- Kaplan, F.B. (2003). *Educating the emotions : Emotional indigence training for early childhood teachers caregiver*. *Dissertation Abstracts International*. 63(10), 3521-A.
- Kathryn, M.P. (2012). *Kindergarten teachers knowledge and perceptions of early learning-related skills and their relationship to academic achievement*. Retrieved from http://www.scholarworks.gsu.edu/cup_diss/82/2016/7/25.
- Kaufman, R. (2000). *Mega planning*. Thousand Oaks: Sage.
- Kaufman, R., Rojas , A.M., & Mayer, H. (1993). *Needs assessment: A user's guide*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology.
- Kyungchul, K., Youngsik, K. & Minjung, K. (2012). *Development and validation of early childhood teacher competencies*. Cheogju : Korea Corresponding.
- McClelland, D.C. (1970). *The relationship between the good qualities of the person in the organization and the level of skills, knowledge, ability*. Retrieved from <http://competency.rmutp.ac.th/2016/12/29>.
- _____. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*. 28(1), 1-14.
- Mckillip, J. (1987). *Need Assessments a creative and practical guide for social scientists*. Washington D.C.: Taylor & Francis.
- Michigan. (2003). *U-M organizational competencies*. Retrieved from <https://hr.umich.edu/working-u-m/.../u-m-organizational-competencies/-2016/5/28>.
- New York Works for Children. (1997). *Competencies for early childhood*. Retrieved from <http://www.earlychildhood.org/pdfs/corebody.pdf/2016/12/25>.
- Nilsen, B.A. (1997). *Week by plans for observing and recording young children*. New York: Delmar.
- Ohio Professional Development Network. (2008). *Core knowledge & competencies for program administer an early childhood / afterschool program*. Retrieved from http://www.earlychildhoodohio.org/resources/pdf/CKC_-Admin.pdf/2016/12/24.

- Powell, K. M., (2012). *Kindergarten teachers' knowledge and perceptions of early learning-related skills and their relationship to academic achievement*. Amman, Jordan.
- Puckett, M.B. & Black, J.K. (2007). *Understanding Preschooler Development*. M.N: Red Leaf.
- Reviere, R., Berkowitz, S., Carter, C.C., & Ferguson, C.G. (1996). *Needs assessment: A Creative and practical guide for social scientists*. Washington D.C: Taylor & Francis.
- Rhode Island's. (2013). *Rhode Island's workforce knowledge and competencies for early childhood teacher and early intervention / Early childhood special educators*. Retrieved from http://www.ride.ri.gov/Portals/0/Uploads/Documents/Instruction-and-Assessment-World-Class-Standards/Early-Childhood/Workforce/WKC_FINAL_TEACHERS_EI_SPED.pdf/2015/12/30.
- Seefeldt, C. (1990). *Continuing issues in early childhood education*. Columbus: Memill.
- Sergiovanni, T. J. & Moore, J. H. (1989). *Schooling for tomorrow*. Boston: Allyn & Bacon.
- Stufflebeam, D.L., McCormick, C.H., Brinkerhoff, R.O., Nelson, C.O. (1985). *Conducting education needs assessment United State of America*. (2nd ed). New York: Springer Netherlands.
- Witkin, B.R., & J.W. Altschuld. (1995). *Planning and conducting needs assessments*. Thousand Oaks: Sage.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระ

1. นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ

ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานนิเทศการศึกษา 2 (การศึกษาปฐมวัย) หน่วยศึกษานิเทศ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอก นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์	ดูแลการศึกษาปฐมวัย 20 ปี

2. นางสาวพรณิชา ขาตะพันธ์

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดลาดกระบัง (สีลาภีรัตนอุปถัมภ์) สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอก พลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์	ผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปี

3. นางมณศรีรัตน์ สำราญรัมย์

ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) โรงเรียนวัดพลมานีย์ สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอก การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์	ครูผู้สอนระดับปฐมวัย 19 ปี

ภาคผนวก ข

ผลการพิจารณาคูณภาพของเครื่องมือ ด้านความตรงเชิงเนื้อหา

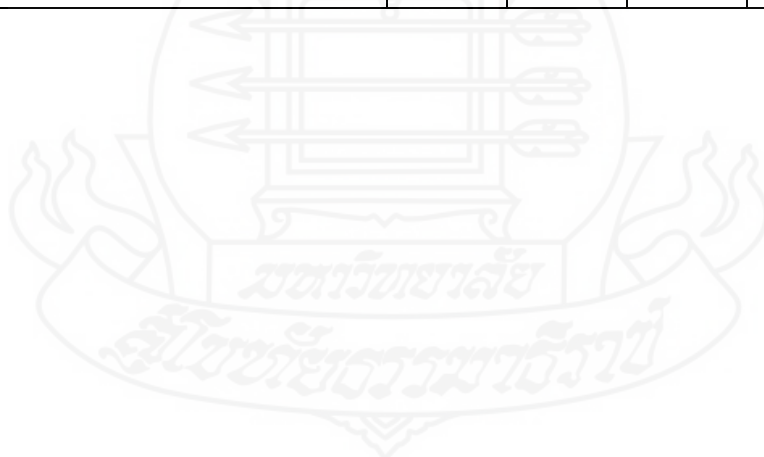
ผลการประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหา
การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน
 สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

รายการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ			เฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตร สื่อนามัยและโภชนาการ					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรซึ่ง กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
3. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการจัด ประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย เช่น การร้อง เพลง เล่านิทาน แสดงบทบาทสมมติ ท่อง คำคล้องจอง	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
4. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตและใช้ สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ ให้เกิดประโยชน์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการประเมิน พัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ท่านมีความรู้และความเข้าใจในเอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลสื่อนามัยและ ความปลอดภัยของเด็ก เช่น การสวมใส่ เสื้อผ้า การใช้ห้องน้ำห้องส้วม การปฐม- พยาบาลเบื้องต้น เพื่อให้เด็กได้อยู่ใน สิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อ การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพและ โภชนาการของเด็ก เช่น การจัดเตรียม อาหารและเครื่องดื่มให้มีสารอาหารที่ ครบถ้วน มีการจัดเก็บอาหารที่ถูก สื่อนามัย	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้

รายการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ			เฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2. ด้านการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้					
9. ท่านสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
10. ท่านสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11. ท่านสามารถจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12. ท่านสามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13. ท่านสามารถจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเกมการศึกษาได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14. ท่านสามารถส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15. ท่านสามารถสร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กในการทำกิจกรรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16. ท่านสามารถจัดกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
17. ท่านจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
3. ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย					
18. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19. ท่านสามารถประเมินพัฒนาการของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละช่วงอายุโดยการสังเกตพฤติกรรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

รายการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ			เฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
20. ท่านสามารถประเมินพัฒนาการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานเด็ก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21. ท่านสามารถวางแผนและเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
22. ท่านมีส่วนร่วมในการบันทึกพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน					
23. ท่านมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24. ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากผู้ปกครองและชุมชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25. ท่านส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26. ท่านมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ด้านความเป็นมืออาชีพและการมีภาวะผู้นำ					
27. ท่านมีความรู้ที่แท้จริงในงานที่ทำ รวมทั้งมีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28. ท่านสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

รายการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ			เฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
29. ท่านมีการประเมินตนเองเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30. ท่านมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความรักความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ใจเย็น และกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่คับขัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
31. ท่านมีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูงเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
32. ท่านมีวิธีการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
33. ท่านมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
34. ท่านมีวิธีการในการจัดกิจกรรมที่ปราศจากอคติต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
35. ท่านมีคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ผลการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเที่ยงของเนื้อหา

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.963	35

Reliability

[DataSet0]

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	43.5
	Excluded ^a	39	56.5
	Total	69	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.981	35

ภาคผนวก ง
หนังสือประสานงาน

ที่ ศธ ๐0522.16 (บ)/626

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

3 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย การศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษาศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูพี่เลี้ยงเด็กในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษายุ่งได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2504-8505
โทรสาร. 0-2503-3566-7
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ ๐522.16 (บ)/626

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

3 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางสาวพรณิชา ชาทะพันธ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย การศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูพี่เลี้ยงเด็กในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึง
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2504-8505
โทรสาร. 0-2503-3566-7
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ ๐0522.16 (บ)/626

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

3 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางมณศรีรัตน์ สาราธรรมย์
สิ่งที่ส่งมาด้วย การศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษาศา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษา
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูพี่เลี้ยงเด็กในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อ
การปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียน
ด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึง
ขอบอกคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2504-8505
โทรสาร. 0-2503-3566-7
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/297

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบทิวารีวิทยา) สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตำแหน่งพี่เลี้ยง โรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบทิวารีวิทยา) สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/297

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประดู่ธรรมาธิปัตย์ สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตำแหน่ง พี่เลี้ยงโรงเรียนวัดประดู่ธรรมาธิปัตย์ สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/297

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางพลัด สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตำแหน่ง พี่เลี้ยงโรงเรียนวัดบางพลัด สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/297

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคลองบางพรหม สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตำแหน่ง พี่เลี้ยงโรงเรียนวัดคลองบางพรหม สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/297

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุเหร่าคลองแก้ว สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตำแหน่งพี่เลี้ยง โรงเรียนสุเหร่าคลองแก้ว สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2504-8505
โทรสาร. 0-2503-3566-7
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/297

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุเหร่าคลองแก้ว สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตำแหน่ง พี่เลี้ยงโรงเรียนสุเหร่าคลองแก้ว สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/297

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจันทรีใน สำนักงานเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยตำแหน่งพี่เลี้ยง โรงเรียนสุเหร่าคลองแก้ว สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตามวันเวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/338

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

28 กันยายน 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วยนางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชา บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะพี่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระจากตำแหน่ง พี่เลี้ยง โรงเรียน.....สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 095-859-9775

ภาคผนวก จ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 สภาพสมรรถนะที่เป็นจริงและสภาพสมรรถนะที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ เพื่อช่วยให้การวิจัยมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร

นักศึกษาปริญญาโท แขนงวิชาบริหารการศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถาม
การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องที่เว้นไว้ให้ตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ

- 20-29 ปี
 30-39 ปี
 40-49 ปี
 50 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 อนุปริญญา
 ปริญญาตรี

3. ประสบการณ์ทำงานเป็นพี่เลี้ยง

- 1-3 ปี
 4-6 ปี
 7-10 ปี
 10 ปีขึ้นไป

4. วิธีการที่เคยได้รับการพัฒนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การประชุมให้ความรู้
 การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 การศึกษาดูงาน
 การเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเอง
 การจัดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา
 การให้ทุนการศึกษาต่อในวิชาเอกปฐมวัย
 อื่นๆ (โปรดระบุ)

1.....

2.....

3.....

5. เนื้อหาที่เคยได้รับการพัฒนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- จิตวิทยาเด็กปฐมวัย
- การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย
- การวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก
- การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
- การพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

1.....

2.....

3.....

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะที่เลี้ยงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร

3.1 วิธีการที่ต้องการได้รับการพัฒนาสมรรถนะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การประชุมให้ความรู้
- การประชุมเชิงปฏิบัติการ
- การศึกษาดูงาน
- การเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเอง
- การจัดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา
- การให้ทุนการศึกษาต่อในวิชาเอกปฐมวัย
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

1.....

2.....

3.....

3.2 เนื้อหาที่ต้องการรับพัฒนาสมรรถนะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- จิตวิทยาเด็กปฐมวัย
- การผลิตสื่อการสอนปฐมวัย
- การวัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็ก
- การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
- การพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

1.....

2.....

3.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวเพ็ญพรรณ ณ นคร
วัน เดือน ปีเกิด	23 เมษายน 2523
สถานที่เกิด	อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต ศษ.บ. (ปฐมวัยศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2553
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดลาดกระบัง (ศิลาภีรัตอุปถัมภ์) เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

